

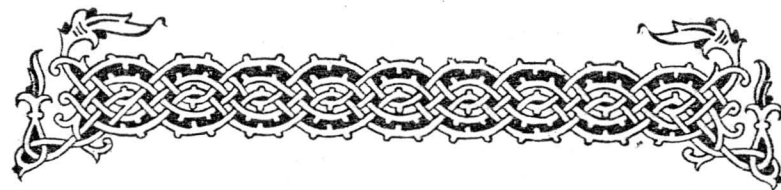
БИБЛИОТЕКА »ПРОСВЈЕТЕ« ЗАГРЕБ

Коло II

Књига 18

Издавач:
Српско културно-просвјетно
друштво
Просвјета-Загреб
Уређује одбор

НАРОДНЕ ЛИРСКЕ ПЈЕСМЕ

СРПСКО КУЛТУРНО-ПРОСВЈЕТНО ДРУШТВО
ПРОСВЈЕТА — ЗАГРЕБ

1951

Уредио:
Др. БРАНКО МАГАРАШЕВИЋ

I
МИТОЛОШКЕ ПЈЕСМЕ

ПУТОВАЊЕ СУНЦА

Јарко сунце на пут полазаше,
За њим мила мајка пристајаше:
»Јарко сунце! куд ћеш на конаке?
Ко ће теби вечерицу дати?
Ко ће теби ложницу стерати? ...
Ко ће тебе рано пробудити,
Да огријеш земљу и градове
А и ону многу сиротињу,
Голу, босу и неопасану?«

»Не брини се, моја мила мајко!
У бога ћу бити на конаку,
Божја мати вечерицу дати,
Божја мати ложницу стерати,
Божја мати рано пробудити,
Да огријем земљу и градове,
А и ону многу сиротињу
Голу, босу и неопасану.«

СУНЦЕ И МЈЕСЕЦ ПРОСЕ
ДЈЕВОЈКУ

Паде магла по Бојани,
Ситна роса по ливади,
Нитко росу проћ' не може,
Него једна боса Маре;
Ни она је проћ' не може,
Нога јој се попљужнула,
Прстен јој је оскочио,
Маре Марка потворила:

»Ти ми, Марко, прстен нађе.«
Марко јој се кунијаше:
»Нијесам ти прстен наша',
»Но сам синоћ с војске доша',
»Пуштах хрте и огаре,
»Пуштах хрте низ ливаде,
»А огаре уз дубраве,
»До Дунава доходише,
»На Дунав се надзираху,
»Ал' су у град девет братах¹
»Деветина сестру 'мају,
»Но их сестру сунце проси,
»Ни један је брат не даје,
»Најмлађи је брат даваше,
»Она браћа говораху:
»'А не, брате, један брате!
»'Јер је сунце огњевито,
»'Сестру ће ти изгорети.«
»С друге стране мјесец проси,
»Ни један је брат не даје,
»Најсредњи је брат даваше,
»Сва га браћа послушаше;

¹ Као да се овдје Дунав мисли да је град. (Примједба у Вукову издању из 1881 год.)

»Јер се мјесец промјењује,
»Она има својте доста:
»Све звијезде за јетрве,
»Преходницу другарицу,
»А даницу заовицу.«

СУНЧЕВА СЕСТРА И ЦАР

Тамо кажу гору јаворову,
И у гори воду Босиљкову,
И код воде Босиљку дјевојку,
Ките кити, подвезице плете:
Свака кита од дуката злата
Подвезице царева арача;
То се чудо чак до цара чуло,
Посла царе два лака улака:
»Доведите Босиљку дјевојку.«
Доведоше Босиљку дјевојку
Прије цара ријеч говорила:
»Што си, царе, за ме поручио?
»Ја сам сунцу рођена сестрица,
»А мјесецу првобратучеда.«
Лијепо је царе даровао:
Дао њојзи дванаест дуката.
»Иди тамо, Босиљка дјевојко,
»Иди сједи, гдје си и сједила.«

СУНЦЕ ДЈЕВОЈЦИ НЕ МОЖЕ НИШТА

Дјевојка се сунцем окладила:
»Жарко сунце, љеп'ша сам од тебе!«

»А, дјевојко, може и то бити!«
Ето сутра Илин-данак иде,
Обуци се што год љепше можеш,
Па ти стани насред поља равна,
Ја ћу стати насред неба сјајна,
Па ћемо се с очим' погледати,
Видићемо ко ће потавнити.«

Када сутра Илин-данак дође,
Обуче се лијепа дјевојка
Сва у свилу и у чисто злато,
Обуче се штогод љепше може,
Сину лице као жарко сунце!
Она стаде насред поља равна,
Жарко сунце насред неба сјајна.

Од сунашца гора увенула,
И студена вода пресанула,
Од дјевојке ништа не увену,
Већ јунаку, кога је љубила
Увенуло срце од сунашца,
И у руци стручак босиока.

СУНЧЕВА СЕСТРА И ПАША ТИРАНИН

Извирала студена водица,
На водицу сребрна столица,
На столицу лијепа дјевојка,
Жуте су јој ноге до кољенах,
А злаћене руке до раменах,
Коса јој је кита ибришима.
Оно чудо по свијету пође,
И то зачу паша тиранине,
Па оправи двије своје слуге:
»Ајте, слуге, до воде студене,
»Да видите лијепу дјевојку;
»Ако буде, како људи кажу,
»Узећу је за вјерену љубу.«

Ондолен се подигоше слуге,
Кад дођоше до воде студене,
Ал' истина, како људи кажу,
Па хојдоше, те паши казаше.
Силне свате паша окупио.
Он окупи сватах шес стотинах,
Те отоле хојдош' по дјевојку.

Кад их виђе лијепа дјевојка,
Јесте млада ријеч говорила:
»Фала богу, чуда великога!
»Да ли је се паша помамио?
»Кога хоће да узме за љубу,
»Да он узме сунчеву сестрицу,
»Мјесечеву првобратучеду,
»Даничину богом посестриму!«
Па се млада од земље подигла,
И бачила у џепове руке,
Те извади три јабуке златне,
И бачи их небу у висине.
Натаче се сватах шес стотинах,

Ко ће прије уграбит' јабуке;
 Но три муње од неба пукоше:
 Једна гађа два ђевера млада,
 Друга гађа пашу на дорина,
 Трећа гађа сватах шес стотинах;
 Не утече ока за свједока,
 Ни да каже како погибоше!

ЖЕНИДБА СЈАЈНОГА МЈЕСЕЦА

Хвалила се звијезда Даница:
 »Оженићу сјајнога мјесеца,
 Испросићу муњу од облака,
 Окумићу бога јединога,
 Дјеверићу и Петра и Павла,
 Старог свата светог Јована,
 Војеводу светог Николу,
 Кочијаша светог Илију!«

Што се хвали звијезда Даница,
 Што се хвали, то јој и бог дао:
 Оженила сјајнога мјесеца,
 Окумила бога јединога,
 Одјевери и Петра и Павла,
 Старог свата светог Јована,
 Војеводу светог Николу,
 Кочијаша светог Илију.

Стаде муња даре дијелити:
 Даде богу небесне висине,
 Светом Петру петровске врућине,
 А Јовану леда и снијега,
 А Николи на води слободу,
 А Илији муње и стријеле.

МЈЕСЕЦ И СУНЦЕ

Коњ зеленко росну траву пасе,
 За час пасе, за час погледива
 Ђе се мјесец сунцем разговара,
 Разговара тер му бректијаше:
 »Жарко сунце, да би не гријало,
 Или ти се умалили зраци,
 Што не гријеш зими к'о и љети,
 Како и ја од мрака до жарка!«

ВИЛА ЗИДА ГРАД

Град градила б'јела вила
 Ни на небо ни на земљу,
 Но на грану од облака;
 На град гради троје врата:
 Једна врата сва од злата,
 Друга врата од бисера,
 Трећа врата од шкерлета.

Што су врата сува злата,
 На њих вила сина жени;
 Што су врата од бисера,
 На њих вила кћер удава;
 Што су врата од шкерлета,
 На њих вила сама сједи,
 Сама сједи, погледује,
 Ђе се муња с громом игра,
 Мила сестра су два брата,
 А невјеста с два ђевера;
 Муња грома надиграла,
 Мила сестра оба брата,
 А невјеста два ђевера.

ВИЛА СВЕ ЗНА

Сиње море и дубине твоје!
Нико тебе препливат не море,
Веће вила на коњу љељену.

Коњиц вили тио проговара:
»А ти вило, по богу сестрице!
Бе су мору највише дубљине?
Бе ли небу највише висине?
Бе ли, вило, најшире ширине?
На ком пољу највише бојиште?
Бе су, вило, најбољи јунаци?«

Вила коњу тио проговара:
»Коњиц љељен, мој по богу брате!
На сред мора најдубље дубљине,
На сред неба највише висине,
На сред поља најшире ширине,
На Косову највише бојиште,
Ерцегновци најбољи јунаци,
Сарајевске најбоље дјевојке.«

ВЛАШЧИЋУ ПАВЛУ ПОБЈЕЖЕ
ВИЛА

Лов ловио Асан ага,
Са кметићем Влашчић Павлем,
Асан ага на дно горе,
Влашчић Павле на вр' горе.
Рти вука ишћераше,
Асан ага б'јелу вилу,
Па је даје Влашчић Павлу.

Моли му се б'јела вила:
»Пушти мене Влашчић Павле!
Ти ћеш имат вјерну љубу.«
Њојзи вели Влашчић Павле:
»Ти ћеш мени љуба бити.«
Њему вели б'јела вила:
»Пушти мене Влашчић Павле!
Љуба ће ти дјецу рађат'.«
Њојзи вели Влашчић Павле:
»Ти ћеш мени дјецу рађат'.«

А да видиш Влашчић Павла,
Он одведе б'јелу вилу,
Из планине своје двору,
Па је вјенча за љубовцу.
Шњоме пород изродио,
И синове иженио;
Кад најмлађег сина жени,
Моли му се б'јела вила:
»Донеси ми моја крила,
Моја крила и окриље,
Да изиђем час пред дворе,
Да окренем трипут коло,
Коло нам је невесело.«

Превари се Влашчић Павле,
Даде крила и окриље.

Кад се вила добавила
Своји крила и окриља,
Окрнула двапут с колом,
А трећи пут диже крила,
Извија се изнад кола,
За њом виче Влашчић Павле:
»Врат' се амо, б'јела вило:
Ко ће дјецу облазити?
Ко ли мене веселити?«

Њему вели б'јела вила:
 »Дјеца ће те веселити,
 Ја ћу дјецу облазити,
 Кад ми дјеца мала дођу
 За горицу на водицу.«

Пак одлеће б'јела вила
 У планину ће ј' и била.

ЈУНАК ВИЛУ УСТРИЈЕЛИ

Прођох гору, прођох другу,
 Зађеде ми јасен кlobук,
 Стегнух коња, да ја видим,
 Али вила на јасену,
 Запех стр'јелу на тетиву,
 Да устр'јелим б'јелу вилу,
 Стаде вила заклињати:
 »Не стр'јелај ме, млад јуначе!
 »До три ћу ти добра дати:
 »Прво ћу ти добро дати,
 »Да си стимуан у дружину;
 »Друго ћу ти добро дати,
 »Да имаш спензу небројену;
 »Треће ћу ти добро дати,
 »Да т' је љуба љепш' од мене.« —
 »Мала т' фала, б'јела вило!
 »Ја сам стимуан у дружину,
 »Имам спензу небројену,
 »Моја ј' љуба љепш' од тебе.«
 И устр'јелих б'јелу вилу.

ВИЛА СВЕ МОЖЕ

Злато Јово по бедему шеће,
 Под Јовом се бедем проломио,
 Па он сломи и ногу и руку,
 Нађе му се вила љекарица,
 Злато Јови ране лијечити;
 Њега цијени вила љекарица:
 »Шта ћеш дати Јово челебија,
 Да ти видам твоје ране грдне?«
 »А бога ми, вило љекарице!
 Даће бабо руку из рамена,
 Даће мајка дибу некројену,
 Даће браћа коња и сокола,
 Даће сека танка бошчалука,
 Даће љуба бисер са грхоца,
 А ја јунак иљаду дуката.«

Бабо даде руку из рамена,
 Мајка даде дибу некројену,
 Браћа даше коња и сокола,
 Сека даде танка бошчалука,
 Љуба не да бисер са грхоца.

Разљути се вила љекарица,
 Злато Јови ране затровала,
 Боловао три бијела дана,
 И умрије жалосна му мајка!

ОКЛАД ВИЛЕ И ЋЕВОЈКЕ

Кладила се вила и ђевојка —
 Вила дала силновито благо,
 А ђевојка са рамена главе —
 Која ћ' прије уранит' на воду —
 И донијет' воде иза горе,
 И помести двора бијелога,
 И оплести дуге плетенице.

Има вила сивога сокола,
 А ђевојка тицу ластавицу;
 Ластавица сву ноћ препјевала,
 Она буди сироту ђевојку:
 »Устај горе, лијепа ђевојко,
 Да те не би вила преварила.«

Устаде се лијепа ђевојка,
 Па донесе воде иза горе,
 Умила се и помела дворе,
 И оплела дуге плетенице.
 У то доба пребијела вила
 И ђевојци добро јутро виче:
 »Дај, ђевојко, русе главе твоје!«
 А ђевојка вили одговара:
 »Давај, вило, силновито благо,
 Ја сам прије воде донијела,
 Двор помела, косе очешљала.«

Кад је вила чула и виђела,
 Не даде јој силновито благо,
 Но јој даде траве од помаме,
 Којом маме момке нежењене.
 Све ђевојка момке помамила,
 Бира: овог хоћу, овог нећу,
 Изабрала кога је љубила.

ЦАР И ДЈЕВОЈКА

Фалила се лепота девојка:
 »Прести нећу, а не умем вести;
 »Баби нећу чувати говеда;
 »Насред горе саградићу цркву,
 »Темељ ћу јој од мермер камена,
 »А греде ћу дрво шимширово.
 »А слеме ћу дрво тамбурово.«

Та се фала чак до цара чула,
 Па цар шаље два улака млада,
 Два улака, два своја нећака,
 Да доведу лепоту девојку,
 А кад су је млади угледали,
 Нису смели ни до двора доћи,
 А камо ли довести девојку!
 Она седи пред своји дворови,
 Пред дворови на златни столови,
 Самур-калпак на очи намиче,
 Голу сабљу преко крила држи;
 Пак одоше цару ујцу своме:
 »Светли царе, огријано сунце!
 »Светли царе, круно позлаћена!
 »Ето сабље, ево наше главе:
 »Не смесмо јој ни до двора доћи,
 »А камо ли да је доведемо.«

То се цару срамота учини.
 И цар скупи своју силну војску:
 Сто Татара, двеста Арапина,
 Још к отоме триста јаничара,
 Да доведу лепоту девојку;
 А кад их је млада угледала,
 Она оде у зелену башчу,
 Јелен-рогом шарца оседлала,
 Љутом га је змијом зауздала,
 Још га љућом змијом ошибује;

Сама иде пред цареву војску:
Једну војску буздованом бије,
Другу војску бритком сабљом сече,
Трећу војску на воду натера.

А кад види царе господине,
Бежи царе низа своје дворе,
За њиме се зулум-чалма суче,
Па се не сме царе да обазре,
А камо ли да обмота чалму;
Ал' повика лепота девојка:
»Стани, царе, утећи ми нећеш.«

Живога је цара уватила,
Живом цару очи извадила,
Пустила га у гору зелену,
Па он иде од јеле до јеле,
Како птица од гране до гране.

НЕЧУВЕНИ ПОСЛОВИ

Ај девојко, душо моја!
Што си тако једнолика
И у пасу танковита?
Кан' да с' сунцу косе плела,
А мјесецу дворе мела. —
Нисам сунцу косе плела,
Нит' мјесецу дворе мела,
Ван стајала, те гледала,
Ђе се муња с громом игра;
Муња грома надиграла
Двјема трима јабукама
И четирма наранчама.

ЉУБА ЗМАЈА ОГЊЕНОГА

Змај пролеће с мора на Дунаво
И под крилом пронесе дјевојку,
Под једнијем лијепу дјевојку,
А под другим рухо дјевојачко;
Ал' је змају жеђа додијала,
Испод крила испусти дјевојку,
Пак је посла за гору на воду;
Ал' на води три млада бећара:
Један вели: »Лијепе дјевојке!«
Други вели: »Да је упитамо.«
Трећи вели: »Да је обљубимо.«
Ал' говори лијепа дјевојка:
»Прођ'те ме се, три млада бећара;
»Ја сам кћерца цара честитог,
»А сестрица паше босанског,
»Вјерна љуба змаја огњеног;«
Пак пролеће преко равна поља,
Како зв'езда преко ведра неба.

БЛИЗАНЦИ ПРИРОДЕ

Вијер проси у југа дјевојку,
Вијер проси а југ се понеси.
Ту су ми се вјетри завадили
А студене воде помутиле,
До једнога Јовина бунара,
Ђе му сједи вијерница љуба,
На крилу јој три близанца сина,
Једном име: киша дивти-киша,
Другом име: сјајна мјесечина,
А трећему: на истоку сунце.

Говорила киша дивти-киша:
 »Свашта ми се обрадује, мајко,
 А највише лијепа шеница.«
 Говорила сјајна мјесечина:
 »Свашта ми се обрадује, мајко,
 А највише у путу путнице.«
 Говорило на истоку сунце:
 »Свашта ми се обрадује, мајко,
 А највише многа сиротиња;
 Свакога ћу, мати огријати,
 Али нећу онога јунака,
 Који скуди лијепу дјевојку.»

ОСОВИТИ ОРАЧ

»Ој орачу, млад орачу,
 Ко ти даде младе воке,
 Младе воке витороге,
 И јармове јаворове,
 И палице шимширове,
 И заворње босиљкове,
 И бич косу девојачку,
 Љуту гују ручконошу?«

»Служио сам божју мајку,
 Те ми дала младе воке,
 Младе воке витороге,
 И јармове јаворове,
 И палице шимширове,
 И заворње босиљкове,
 И бич косу девојачку,
 Љуту гују ручконошу.»

ИЗЈЕДЕН ОВЧАР

Осу се небо звездама
 И равно поље овцама;
 Овцама нема чобана,
 До једно дете Радоје,
 И оно лудо заспало.

Буди га Јања сестрица:
 »Устани горе, Радоје!
 Овце ти за луг зађоше!«

»Нека их, сејо, не могу;
 Вештице су ме изеле:
 Мајка ми срце вадила,
 Стрина јој лучем светлила.»

ЧИМ СЕ ГРАД УТВРЂУЈЕ

Град градио паша Новљанине,
 Штогод паша за дан начинио
 За ноћ су му виле обориле,
 У ноћи му на сан излазиле:
 »Не град' града, паша Новљанине!
 »Не гради га, ти не арчи блага!
 »Никад града начинити нећеш,
 »Док не одеш у поље латинско
 »И уфатиш бијело Латинче,
 »Гледај, пашо, једино у мајке,
 »Узидај га граду у бедеме,
 »Тако ћеш ти града сазидати,
 »А другчије никад ни дов'јека!«
 Кад ујутро јутро освануло,
 Оде паша у поље латинско,
 И уфати бијело Латинче,
 Баш које је једино у мајке,
 Узида га граду у бедеме,
 Тако паша града начинио.

ЖЕНИДБА НЕСИЈЕВИЋ-ЈОВА

Запросио Несијевић Јово
 На далеко лијепу ђевојку,
 Запросио и дадоше му је.
 У који је данак испросио,
 У тај исти у чаршију пође;
 Пратили га по чаршиј' јарани,
 Шетали се и посмијевали:
 »Бег Јован-бег, честито ти злато!
 Залуду ти сретно и честито,
 Ђевојка је у об' ока сл'јепа.«

Шути Јово, ништа не говори,
 Већ отиде двору бијеломе;
 На вратим' га сусретала мајка:
 »Што је, Јово, моје миловање!
 Што си нешто сјетно, невесело?« —
 »Прођи ме се, моја стара мајко!
 Мног се шале по чаршиј' јарани
 Да је моја слијепа ђевојка.«
 Мајка Јову ријеч проговори:
 »Муч' не лудуј, мој сине Јоване,
 Мани су ти сви твоји јарани
 Што је твоја лијепа ђевојка;
 Но ти купи кићене сватове,
 Те ти хајде по твоју ђевојку.«

Стаде Јово купити сватове,
 Младе момке, прије нежењене,
 Добре коње, прије нековане;
 А Јован се на кули опреми,
 И одоше свати по ђевојку.
 Кад су дошли свати у ђевојке,
 Поведоше коње у подруме,
 А сватове на бијелу кулу,
 Бег-Јована у шикли одају.
 Двије су му излазиле шуре,

Те говоре бегу Јован-бегу:
 »О наш зете, челебија Јовс,
 Што ј' истина, право ћемо казат',
 Ђевојка т' је у об' ока сл'јепа.«
 Бег Јован-бег њима одговара:
 »Фала богу, моја браћо драга,
 Водићу је, оставит' је нећу.«
 Ту су свати ноћу преноћили.

Кад свануло и грануло сунце,
 Завикаше сватовски чауши:
 »Азур, свати, азур је ђевојка!
 Кратки данци, а дуги конаци,
 Каловити друми кроз планине,
 Туђи људи, не знамо им ћуди.«
 Па одоше здраво и весело.

Кад су били мало наприједа,
 Ал' се вила из облака свила,
 Ђевојци се под ал-дувак свила,
 Па говори на коњу ђевојци:
 »Дај, ђевојко, бега Јован-бега,
 Да ти дадем очињег а вида.« —
 »Немој, вило, по богу сестрице!
 Кад су били мало наприједа,
 Ал' се вила из облака свила,
 Ђевојци се под ал-дувак свила:
 »Дај, ђевојко, ручнога ђевера,
 Да ти дадем очињег а вида.« —
 »Немој, вило, по богу сестрице!
 Нема мајка до њега јединка.«
 Кад су били мало наприједа,
 Ал' се вила из облака свила,
 Ђевојци се под ал-дувак свила:
 »Дај, ђевојко, коња испод себе,
 Да ти дадем очињег а вида.« —
 »Хоћу, вило, по богу сестрице!
 Кад дођемо двору бијеломе,
 Ја ћу сја'ти ти ћеш узјехати.«

Кад су дошли пред бијеле дворе,
 Она сја'ла, вила узјахала,
 Вила цури очи повратила.
 Узе Јово на руке ђевојку,
 Изнесе је на бијелу кулу,
 Па јој диже пули дувак с лица.
 Сину лице ка' на гори сунце,
 Црне очи два драга камена,
 Обрвице морске пијавице,
 Б'јело чело сјајна мјесечина.
 Кад то виђе челебија Јово,
 Он завика иза свега гласа:
 »Благо мене јутрос и' довијек!«
 Те Јован-бег вилу сестримио,
 И силне јој даре даровао.

ЖЕНА ЈЕ НАЈПОУЗДАНИЈА СВОЈТА

Злато Јово по бедему шеће,
 Бисер купи у њедра га меће,
 Белензукe у танке рукаве,
 Па он иде својој милој мајци:
 »Вади, мајко, змаја из њедара!
 »Љуту гују из танка рукава.«
 »Борме нећу, мој рођени сине!
 »Да би мајка сина не имала
 »И да би се шњиме не заклела.«

Па он оде својој милој секи,
 Ђе му сека итар везак везе:
 »Вади, секо, змаја из њедара!
 »Љуту гују из танка рукава.«
 »Борме нећу, мој рођени брате!
 »Да би сека брата не имала
 »И да би се с тобом не заклела.«

Па он иде својој вјерној љуби:
 »Вади, љубо, змаја из њедара!
 »Љуту гују из танка рукава.«
 Кад то виђе вијерница љуба,
 Па му вади змаја из њедара,
 Љуту гују из танка рукава,
 Просу јој се бисер по криоцу.
 Јест тако ми уродила Дрина
 И у Дрини свакојака мива.

II
ВЈЕРСКЕ И ПОБОЖНЕ
ПЈЕСМЕ

НА ЦВИЈЕТИ НА РАНИЛУ

Пораниле девојке,
 Јело ле, Јело, добра девојко!
Пораниле на воду,
 Јело ле, Јело, добра девојко!
Ал' на води јеленче,
 Јело ле, Јело, добра девојко!
Рогом воду мућаше,
 Јело ле, Јело, добра девојко!
А очима бистраше,
 Јело ле, Јело, добра девојко!

БОЖИЋЕВЕ ТРИ СЕСТРЕ

У Божића три миле сестрице,
Једну справља да му чува овце,
Другу справља равну винограду,
Трећу справља у росне ливаде.
Коју справља да му чува овце,
Та је сестра брата поздравила:
»О Божићу, брате, добро моје,
Благо, брате, и мене и тебе,
Дивно нам се иљадиле овце,

Свака овца двоје јагањаца,
 Коју шаље равну винограду,
 И та сестра брата поздравила:
 »Благо, брате, и мене и тебе,
 Дивно нам је виноград родио,
 Свака лоза и барио вина.«
 Коју шаље да жњеве пшеницу,
 И та сестра брата поздравила:
 »О Божићу, брате, добро моје,
 Благо, брате, и мене и тебе,
 Дивно нам је ливада родила,
 Сваки класак и букила жита.«

БОЖИЋ ЗОВЕ: ПРЕВЕЗИТЕ МЕ

Зове Божо иза воде: »Превезите ме!«
 »Није дома домаћина, да те превезе,
 »Отиш'о је у бадњаке, да их доведе,
 »Спремићемо старе баке, да те превезу.«
 »Старе баке масло варе, омастиће ме.«
 »Није дома домаћина, да те превезе,
 »Отиш'о је у пецива, да их донесе.
 »Спремићемо невјестицу, да те превезе!«
 »Невјесте су врагуљасте, утопиће ме!«
 »Није дома домаћина, да те превезе,
 »Пошао је пиво носит' да те прослави,
 »Спремићемо ђевојчице, да те превезу!«
 »Не спремајте ђевојчице, да ме превезу,
 »Ђевојке су ашарије, утопиће ме.«
 »Није дома домаћина, да те превезе,
 »Отиш'о је за свијеће, да се ужижу,
 »Спремићемо малу ћецу, нек те превезу.«
 »Спремите ми малу ћецу, нек ме превезу,
 »Ђечица су без гријеха, божји анђели.«

БОЖИЋ ЗОВЕ: ХОЋЕ ЧАСТ У КУЋИ

Божих зове сврх планине оне високе:
 »Весел'те се, Србљи браћо, вријеме ви је.
 Приправ'те ми све бадњаке свилом кићене,
 А одаје и пенцере ловоричицом,
 А иконе и столове маслиничицом,
 Простирите шениц' сламу мјесто трпезе,
 А по њојзи трпежњаке златом везене,
 Наврћите добре овне на ражњевима,
 Сијеците суво месо, а не мјерите,
 А ложите крупна дрва, не цијепајте,
 Приправ'те ми доста вина, рујна, црвена,
 И ракије лозоваче прве бокаре;
 Ви невјесте и ђевојке, коло ватајте,
 Ви јунаци, из пушака често мећите,
 А ви старо и нејако, бога молите.«

ДОЛАЗИ БОЖИЋ

Божих иде уз поток,
 Коњиц му је путоног;
 Сустрете га ђевојка:
 »Стани, коњу, жив' ти ја,
 »Докле брату пити дам,
 »Пошто брату пити дам,
 »Поиграј, коњу, жив' ти ја,
 »Да ми роди шеница,
 »Домаћица ђетића
 »До другог божиха.«

СИРОТНА МАЈКА

Гоји мајка до девет синова,
 Ранила их тугом и невољом
 Дању и ноћ на преслици туђој,
 Свије их је девет поженила,
 А кад их је поженила мајка,
 Тада мајци ђеца говорила:
 »О старице, наша мила мајко!
 »Ми те више ранит' не можемо,
 »Него узми два кленова штапа,
 »О рамену просјачку торбицу,
 »Па ти хајде просит' по свијету.«

Јадна мајка ђецу послушала,
 Па отиде просит' по свијету.
 Кад је дошла у гори зеленој,
 Сједе стара, те сузе прол'јева;
 Њој долеће на коњу делија,
 Засја јој се као сунце жарко,
 (А то бјеше светитељ Ђорђије)
 Па говори старој сиротици:
 »Што ти ронини сузе од очију?
 »Која ти је голема невоља?«
 Стара њему по истини каже,
 А старици светац говораше:
 »Врат' се натраг у двору твојему,
 »Дивно ће те ђеца дочекати.«

Старица се дому повратила,
 Кад ли су јој двори позлаћени,
 А у двору чудо и кукање:
 Девет сина до девет камена,
 Девет снаха девет кукавица,
 Свака мужу над главом кукаше.
 Мајка се је јаду досјетила,
 Па поклуче на гола кољена,
 Помоли се богу и свецима:

»Боже јаки, и сви божји свеци!
 »Мојој ђеци опростите гр'јехе.«

Кад старица богу се мољаше,
 Ту долеће на коњу делија,
 Задунуо у девет камена,
 Оживјеше до девет синова,
 Па задуну девет кукавица,
 Постадоше девет невјестица.
 Сви клелоше на гола кољена,
 Ишту мајци и свијету проштење,
 Љубе мајци и ноге и руке,
 Држаше је као праву мајку,
 И ранише до самрти њене.

СВЕТИ ПЕТАР И МАЈКА МУ

Свети Петар у рај шетукаше,
 За њим стара мајка пристајаше:
 »Сине Петре, причекај ме мало.«
 »Јадна мати, ти не можеш амо,
 »Ти си, мајко, туђу пређу прела,
 »Отолен си себе остављала,
 »Криво си се богом заклињала,
 »Да си, мајко, своје приметала.«

Свети Петар у рај шетукаше,
 За њим стара мајка пристајаше:
 »Сине Петре, отвори ми врата.«
 »Јадна мајко, ти не можеш амо,
 »Ти си, мајко, туђу пређу ткала,
 »Од пређе си себе остављала,
 »Криво си се богом заклињала,
 »Да си, мајко, своје приметала.«

Свети Петар у рај шетукаше,
 За њим стара мајка пристајаше:
 »Сине Петре, причекај ме мало.«
 »Мајко моја, ти не смијеш амо,
 »Ти си, мајко, вино продавала,
 »И у вино воду присипала,
 »Криво си се богом заклињала,
 »Вино пила, па воде сипала.«

Свети Петар у рај шетукаше,
 За њим стара мајка пристајаше:
 »Сине Петре, причекај ме мало.«
 »Мајко моја, ти не можеш амо,
 »Ти си, мајко, брашно продавала,
 »А у брашну пепела сипала,
 »Криво си се богом заклињала,
 »Да нијеси луга присипала.«

НАЈВЕЋИ ГРИЈЕСИ

Расло дрво сред раја,
 Племенита дафина;
 Племенито родила,
 Златне гране спустила,
 Лишће јој је сребрно.
 Под њим света постеља,
 Сваког цвета настрта:
 Понајвише босиљка
 И румене ружице.
 На њој светац почива,
 Свети отац Никола.

К њем' долази Илија,
 Мироносна војвода;
 Па бјеседи Илија,
 Мироносна војвода:
 »Та устани, Никола,
 Да идемо у гору,
 Да правимо корабе,
 Да возимо душице
 С овог св'јета на онај!»

Ал' бесједи Никола:
 »Окан'-дер се, Илија,
 Мироносна војвода!
 Данас јесте недјеља,
 У њој с' ништа не дјела:
 Већ се крсти и вјенча,
 Русе косе чешљају,
 Б'јело лице умива.«

Опет вели Илија,
 Мироносна војвода:
 »Устај горе, Никола,
 Да идемо у гору,
 Да правимо корабе!»

И устаде Никола,
 Отшеташе у гору,
 Направише корабе.
 Превезоше душице
 С овог св'јета на онај.

Ал' три душе не могу:
 Једна душа гријешна
 Кума на суд водила;
 Друга душа гријешна
 С комшијом се мрзила;
 Трећа душа најгрешнија,
 Дјевојку је скудила.

III

ОБИЧАЈНЕ ПЈЕСМЕ

ШТА ЋЕМО ДАРОВАТИ
КОЛЕДУ?

Колеђани коло граде,
Коledo, коledo!
Шта ћемо им даровати?
Весело, весело!
Тораљицу, бокарицу,
Коledo, коledo!
И два овна виторога,
Весело, весело!
Једну краву тређакињу,
Коledo, коledo!
Једну козу лежакињу,
Весело, весело!
И девојку уходницу,
Коledo, коledo!

КАД СЕ ПРЕД КУЋУ ДОЛАЗИ

Отворите врата,
Врата су ви златна,
Шиком шикосана,
Перјем искићена,
Перјем и ковиљем,
Смиљем и босиљем.

КАД УЛАЗЕ КОЛЕЂАНИ
У КУЋУ

Добар вече, коледо! домаћине
коледо!¹

Затекосмо где вечера,
На трпези вино пије,
Твој говедар код говеда;
Краве ти се истелиле,
Све волове виторогe;
Кобиле се иждебиле,
Све коњице путоноге;
Овце ти се изјагњиле,
Све овчице свилоруне.
Чобанин се наслонио
На гранчицу ораову;
Туд пролази млада мома,
Да поткине ту гранчицу;
Проговара чобанине:
»Девојчице, бело лице,
Ко ти реза борну сукњу,
У скутови разбориту,
У појасу сабориту?«
»Имам брата баш-терзију,
Те ми реза борну сукњу,
У скутови разбориту,
У појасу сабориту.«

¹ Ово се коледо додаје овако у сриједи и на крају у свакој врсти сваке ове пјесме. (Примједба из I књиге Вукове уз ову пјесму).

ПЈЕСМА ДОМАЋИНУ

Домаћине господине, коледо;
Застасмо те за трпезом,
На трпези златна чаша,
Златна чаша и погача;
Окрој нама крај ибришим,
Да шибамо вране коње,
Нам су пути надалеко,
Даљни пути каловити.
Ми дођосмо, глас донесмо,
Трмке ти се изројиле,
Све ројаци ка' облаци,
Краве ти се истелиле,
Све волови виторогe;
Ми дођосмо, глас донесмо,
Овце ти се изјагњиле,
Све овчице калушице.

ПЈЕСМА ДОМАЋИЦИ

Домаћице госпођице, коледо!
Лепо си се опасала
Чистом свилом по кошуљи,
Ибришимом по аздији;
Ако оћеш и боље ћеш.
Слава и час' да је на час'
Госпођици.

ПЈЕСМА ПИЈЕТЛУ

»Петловане брзоване, коледо!
 »Дај ти мене коњма зоби.«
 Ал' говори петловане:
 »Ја мог' бити одабаша
 »На стотину кокошака,
 »Да их водам од буњишта
 »До буњишта.«

ПЈЕСМА ВОЛУ

Цвили, тужи жероњица, коледо,
 Среди ноћи, полуноћи;
 Њега пита домаћине:
 »Каква ти је невољица,
 Те ти цвилиш среди ноћи,
 Полуноћи?« Ал' говори
 Жероњица: »Дуга њива,
 Нес'орана, а широка,
 Невлачена.«

КОД КРАЉЕВЕ КУЋЕ

Краљу, светли краљу!
 Краљу, светли краљу, лељо!
 Краљице банице!
 Краљице банице!
 Краљице банице, лељо!
 Устај те пошетај,
 Устај те пошетај,
 Устај те пошетај, лељо!
 Од двора до двора,
 Од двора до двора,
 Од двора до двора, лељо!
 До царева стола,
 До царева стола,
 До царева стола, лељо!
 Где цар вино пије,
 Где цар вино пије,
 Где цар вино пије, лељо!
 Царица му служи,
 Царица му служи,
 Царица му служи, лељо!
 Из златна кондира.

ДОМАЋИНУ

У овога дома
 Добра домаћина
 Јелени волови,
 Калопер јармови,
 Босиљак палице,
 Жито, као злато,
 Краљу, светли краљу!
 Диван барјактару!
 Обрни се, поклони се,
 Поклон домаћину.

ДЈЕВОЈЦИ

Овде нама кажу
 Мому неудату;
 Јал' је ви удајте,
 Јал' је нама дајте,
 Да је ми удамо
 За Ивана ђака,
 Попова нећака,
 Који пером пише
 По орлову крилу,
 Те он записује
 Очи девојачке
 И лице јуначко.

РАТАРУ

Ми дођосмо овде
 Пред ратарске дворе,
 Ратарева мајка
 Све девојке кара,
 Једној приговара:
 »Ој кучко девојко!
 »Не плет' на мач косе,
 »Не мами ми сина
 »Лети од орања,
 »Зими од оваца.«
 Говори девојка
 Измеђ' девојака:

»Ој тако ти бога,
 »Ратарева мајко!
 »Ако ти је жао
 »Твог сина ратара,
 »А ти га загради
 »Од села селеном,
 »Од мене босиљком;
 »На воду ћу ићи,
 »Босиљак ћу брати
 »Ратара љубити.«

МАЈСТОРУ

Ми дођосмо овде
 Пред мајсторске дворе,
 Мајсторски су двори
 Скоро сазидани:
 Камен по камену,
 Ивер по иверу;
 И по њима шета
 Млада мајсторица,
 У наручју носи
 Сина Пантелију,
 За ручицу води
 Ђерку Анђелију,
 Треће јој се вата
 Скут' свил'на зубуна.
 Гледале је друге,
 Пак јој завиделе:
 »Благо тебе, друго,
 Мајсторова љубо!
 У наручју носиш
 Сина Пантелију,
 За ручицу водиш
 Ђерку Анђелију,
 Треће ти се вата
 Скут' свил'на зубуна.«

ДЈЕТЕТУ

Ој снашице Недо,
 Откуп' ово чедо;
 Ако ли га млада
 Откупити нећеш,
 Ми ћемо г' однети
 Там' у нашу земљу;
 Там' у нашој земљи
 По два сунца греју,
 По два сунца греју,
 По два ветра веју;
 Чедо нама треба,
 Као струк босиљка.

ПУТУЈУЋИ ПЈЕВАЈУ

Ој вишњо, вишњице!
 Дигни горе гране,
 Испод тебе виле
 Дивно коло воде,
 Пред њима Радиша
 Бичем росу тресе,
 До две виле води,
 А трећој беседи:
 »Пођ' за мене, вило!
 Код моје ћеш мајке
 У ладу седити,
 Танку свилу прести
 На златно вретено.«

ПРЕД КУЋОМ, КАД ИГРА
ДОДОЛА

Молимо се вишњем богу,
 Ој додо, ој додо ле!
 Да удари росна киша,
 Ој додо, ој додо ле!
 Да пороси наша поља.
 Ој додо, ој додо ле!
 И шеницу озимицу,
 Ој додо, ој додо ле!
 И два пера кукуруза,
 Ој додо, ој додо ле!

ОПЕТ КАД ИГРА ДОДОЛА

I

Наша дода бога моли,
 Ој додо, ој додо ле!
 Да удари росна киша,
 Ој додо, ој додо ле!
 Да покисну сви орачи,
 Ој додо, ој додо ле!
 Сви орачи и копачи,
 Ој додо, ој додо ле!
 И по кући пословачи,
 Ој додо, ој додо ле!

II

Удри, удри, ситна киша,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!
 Те пороси жито, вино,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!
 И три пера кукуруза,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!
 И ланове за дарове,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!
 И кудељу танковију,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!

КАД ИДУ ПРЕКО СЕЛА

Ми идемо преко села,
 Ој додо, ој додо ле!
 А облаци преко неба,
 Ој додо, ој додо ле!
 А ми брже, облак брже,
 Ој додо, ој додо ле!
 Облаци нас претекоше,
 Ој додо, ој додо ле!
 Жито, вино поросише.
 Ој додо, ој додо ле!

ОПЕТ КАД ИДУ ПРЕКО СЕЛА

Ми идемо преко села,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!
 А облаци преко неба,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!
 Из облака прстен паде,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!
 Ујагми га коловођа,
 Ој додо ле!
 Мој божоле!

IV

ПЈЕСМЕ СВАТОВСКЕ

НА ПРОСИДБИ

(ИЗ БАРАЊЕ)

Ој ти коло велико!
Што нас зовеш, малено?
Имате ли девојак'?
Има, коло велико!
Дајте нама до двије.
Не дамо вам ни једне,
А камо ли до двије.
А ми ћемо и силом.
Сила бога не моли.
Сјевер гору обломи.
А за рашта обломи?
Зарад' ваши девојак'.
А ви два свата, два уводника,
Отвор'те врата.
Отворена су јоште с вечера
И пометена.

КАД СЕ ИСПРОСИ ДЈЕВОЈКА

(ИЗ СРБИЈЕ)

За ран', Павле, за ран', мили брале!
 За рана ми снау прстенајте.
 Када будеш у таштине дворе,
 Кад изведу лепоту девојку,
 Не гледај јој венце ни обоце,
 Не гледај јој шарене зубуне,
 Нит' јој гледај везене рукаве;
 Зубуне су терзије шарале,
 Рукаве су везиље навезле,
 А венце су кујунције виле;
 Већ јој гледај стаса и образа,
 С ким ћеш, брале, века вековати.

ДЈЕВОЈЦИ И МОМКУ НА
ПРСТЕНУ

Погледај, војно, погледај,
 Је ли ти слика прилика;
 Ако ти није прилика,
 Уседни коња, па бежи,
 Да ми не речеш до после:
 Превара што ме превари
 Јоште у двору таштином.
 Погледај, мори девојко!
 Је ли ти слика прилика;
 Ако ти није прилика,
 Узметни венце, па бежи,
 До после да не говориш:
 Превара што ме превари
 Јоште у двору мајчином.

КАД СЕ СКУПЉАЈУ СВАТОВИ

(ИЗ БАРАЊЕ)

Ковиље и рано босиље!
 Што си зелено
 Тако полегло?
 Како не би зелено
 'Вако полегло?
 Синоћ мене љељен пројездио,
 А јутроске три добре дјевојке,
 Свака носи српак на рамену,
 Оне жању траву свакојаку,
 Понајвише траве дјетелине,
 Па је међу пред коња братина:
 »Гризи, паси, ти братин коњицу!
 »Далеко ћеш сада путовати,
 »Бе дјевојка своје дворе мела,
 »Бе је мела, ту је и заспала,
 »Будила је најмлађа снашица:
 »,Устан' горе, мила заовице!
 »,Ето свати дворе обиграше,
 »,Више главе копје ударише.«
 Ђипила је лијепа дјевојка,
 Редом она столе поређала,
 На столове саге и мараме.

УОЧИ СВАДБЕ

(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА)

Босиоче, босиоче, у ширину расти;
 Јер ће доћи, босиоче, старог свата власти,
 Па ће ми те, босиоче, млада потргати
 Оштром ћордом, босиоче, по б'јелу кор'јену.

✓ ОПЕТ УОЧИ СВАДБЕ
(РИСАНСКА)

I

Моји рани виногради,
Ни рађени, ни грађени,
Босоком посађени,
А ружицом заграђени,
Отуд иде млади Петро,
Нема куда коња провест',
Проведе га из далека,
Из далека, преко моста,
Преко моста сребрнога;
Кад под мостом жубер стоји
Од младијех ђевојака,
Међу њима млада Маре,
Она вије три вијенца:
Једнога ми брату вије,
Други Петру вјеренику,
Трећи млада сама себе;
Који вије сама себе,
Златом ми га завијаше,
Шајку тицу увијаше,
Шајки тици говораше:
»О, бога ти, шајка тицо!
Ти прелети преко Рисна
На Петрове б'јеле дворе,
Те ти виђи што бесједе,
Трепте ли му бандијере
Све бијеле и црвене,
Игра ли му пред двор коло,
Води ли му мајка коло,
Зачињу ли сестре пјесме,
Веселе л' се тамо мене!«

ОПЕТ У ОЧИ СВАДБЕ
(РИСАНСКА)

II

Бога моли прелијепа Ана:
»Дај ми, боже, очи соколове
И бијела крила лабудова,
Да прелетим преко Рисна града,
Да ја дођем у Петрове дворе,
Да ја видим Петра вјереника:
Је ли лијеп колико га кажу;
Је ли добар колико га фале;
Игра ли му коло пред дворе,
Води ли му коло мила мајка,
Води л' коло, пјесме зачиње ли;
Трепте ли му пред двор бандијере,
Вију ли му свилени барјаци.«

Бога моли прелијепа Ана,
Бога моли, умолила га је:
Бог јој даде очи соколове,
И бијела крила лабудова,
И прелеће преко Рисна града,
Она дође у Петрове дворе,
Баш у дворе свога вјереника:
Он је љепши него ли га кажу;
Он је бољи него ли га фале;
Игра њему коло пред дворе,
И води му коло мила мајка,
Коло води, а пјесме зачиње;
Трепте пред двор златне бандијере,
И вију му свилени барјаци.

КАД СЕ НАДАЈУ СВАТОВИМА
КОД ДЈЕВОЈАЧКЕ КУЋЕ

Сеја брата на сунашце звала:
 »Ајде, брате, на сунашце јарко,
 »Да се јарка сунца нагрејемо
 »И лепоте красне нагледамо,
 »Како језде кићени сватови!
 »Благо двору, у који ће доћи!
 »Чиј' ли ће и' двори дочекати?
 »Чија л' мајка даром даривати?
 »Чиј' ли братац вином напојити?
 »Чија л' сеја међу њима бити?«

Братац сеји тијо одговара:
 »Сејо моја, буди ми весела!
 »Наши ће и' двори дочекати,
 »Наша мајка даром даривати,
 »А ја ћу и' вином напојити,
 »Ти ћеш, сејо, међу њима бити.«

МЛАДОЖЕЊИ

Мила коња на Босни поткива,
 Не кује га, чим се коњи кују,
 Већ га кује сребром и оловом;
 Он га кује, коњ се ногом баца.
 Мила коњу потијо говори:
 »Стани, коњу, стани, добро моје!
 »Ако, коњу, добро доведемо,
 »Биће добро и мене и тебе:

»Оплешће ти јасле јаворове,
 »Метаће ти смиља и босиља,
 »Дан да једеш, а два да се играш;
 »Ако л', коњу, удо доведемо,
 »Биће удо и мене и тебе:
 »Оплешће ти јасле јадикове,
 »Метаће ти горке чемерике,
 »Дан да једеш, а два да болујеш.«

КАД ХОЋЕ ДА ПОЛАЗЕ
ПО ДЈЕВОЈКУ

(ИЗ СРИЈЕМА)

Накићен Ранко¹ по двору шета,
 Шета, не шета, често погледа,
 Да би л' му мила мома и сама дошла.
 Ваљда је луда да сама дође,
 Него му иште кола седмора,
 Кола седмора, коње седмаке,
 Коње седмаке, момке једнаке.
 Њојзи ми Ранко отпоручује:
 »Могу ти наћи кола седмора,
 »Кола седмора, коње седмаке;
 »Али како ћу момке једнаке?
 »Како је кога мајка родила,
 »Мајка родила и одгајила,
 »Онаке ћу ти свате довести.«

¹ Или како је име момку. (Вукова примједба)

КАД ИДУ ПО ДЈЕВОЈКУ

(ИЗ СРИЈЕМА)

Дунавом плови дрво зелено,
 Дунавом плови, град га се боји,
 Али беседи дрво зелено:
 Не бој се, граду, нећу на тебе,
 Нећу на тебе, већ мимо тебе;
 Већ мимо тебе у Сарајево,
 По лепу Милку, моју девојку.
 То није било дрво зелено,
 Већ је то био наш војно Ранко.

КАД МЛАДОЖЕЊА УЛАЗИ
У КУЋУ ДЈЕВОЈАЧКУ

(БАЧВАНСКА)

Сниска стреха, висок ђувегија,
 Пријо наша, девојачка мајко!
 Диж'те стреху, нови пријатељи,
 Да наш Ранко не поломи перје.

ДЈЕВОЈЦИ У ПРЕДВЕЧЕР СВАДБЕ

(ИСТАРСКА)

»Приђох ти пред врата, је л' ти се молити,
 Мило и драго, ћеш нам отворити?«
 »'Ако верно служиш, верно ти отваран.'«
 »Ов двор би меритал слоброн оковати,
 И младу дивојку звен њега пејати.«

НА ВРАТИМА ЗАТВОРЕНИМ

(БАЧВАНСКА)

Отвор'те се врата на вајату,
 Да видимо лепоту девојку:
 Је ли лепша прошена девојка,
 Него лепи ђувегија Ранко.

КАД ХОЋЕ ДА ИЗВЕДУ
ДЈЕВОЈКУ

(ИЗ КОНАВЉА)

Наша се неве удава,
 Цвијеће сели предава:
 »Гоји ми, селе, цвијеће,
 »Гоји га, селе, до трећи дан;
 »Кад буде, селе, трећи дан,
 »Трај ми, селе, цвијеће,
 »Па ми га кити у ките;
 »Немој га слати горама,
 »Ни ми га шаљи водама;
 »Него га паши стр'јелама,
 »Па ми га пошљи странама.«

КАД ЂЕВОЈКУ СВАТОВИ ИЗВЕДУ

(ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ)

Жарко сунце на залазу, хоће да зађе,
Наша Маре на походу, хоће да пође;
Моли јој се мио бабо, да јошт не иде,
»Богме хоћу, мио бабо, вријеме ми је.«

Жарко сунце на заходу, хоће да зађе,
Наша Маре на походу, хоће да пође;
Мајка јој се смјерно моли, да јошт не иде.
»Богме хоћу, мила мајко, вријеме ми је.«

Жарко сунце на заходу, хоће да пане,
Наша Маре на походу, хоће да пође;
Браћа јој се љепо моле, да јошт не иде.
»Богме хоћу, мила браћо, вријеме ми је.«

Жарко сунце на залазу, хоће да зађе,
Наша Маре на походу, хоће да пође,
Сестре јој се с плачем моле, да јошт не иде.
»Богме хоћу, миле сестре, вријеме ми је.«

КАД ВЕЋ ПОЛАЗЕ СВАТОВИ

Одби се грана од јоргована,
И лепа Смиља од своје мајке,
Од своје мајке и од свег рода.
Врати се, Смиљо, мајка те зове,
Мајка те зове, кошуљу даје —
Била ме, мајко, од пређе звати,
Од пређе звати, кошуљу дават',
Док нисам стала уз милог кума,
Уз милог кума и уз девера;
Док није био прстен на руци,
Прстен на руци, венац на глави.

ОПЕТ КАД ВЕЋ ПОЛАЗЕ СВАТОВИ

(ИЗ КОНАВЉА)

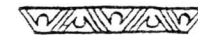
Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам поћ',
Жали неву стара мајка, откле има поћ';
Зато неве и не хаје, што је мајци ж'о;
»Идем, мајко, добро моје, вријеме је поћ'.«

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам поћ',
Жали неву старац бабо, откле има поћ';
Зато неве и не хаје, што је бабу ж'о;
»Идем, бабо, добро моје, вријеме је поћ'.«

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам поћ',
Жале неву браћа своја, откле има поћ';
Зато неве и не хаје, што је браћи ж'о;
»Идем, браћо, добро моје, вријеме је поћ'.«

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам поћ',
Жале неву сестре своје, откле има поћ';
Зато неве и не хаје, што је сестрам ж'о;
»Идем, сестре, добро моје, вријеме је поћ'.«

Сунце нам је на заходу, брзо ће нам заћ',
А невјеста на отходу, брзо ће нам поћ'.
Жале неву друге своје, откле има поћ';
Зато неве и не хаје, што је другам ж'о;
»Идем, друге, добро моје, вријеме је поћ'.«

КАД ПОЛАЗЕ С ДЈЕВОЈКОМ

(ИЗ СРИЈЕМА)

Искочи сјајна звезда из ведра неба,
И лепа Милка из златна стола,
Из златна стола и бела двора,
Од своје мајке и рода свога.

ОПЕТ ТАДА

Сунце је над заодом, оће да зађе,
Милка је на пооду, оће да пође,
Најмлађи братац пред коњма стоји,
Десницом руком за узде држи,
А левом руком на сунце маше:
Лако, полако, сунашце јарко!
Док ми се мила сеја с родом изљуби,
С родом изљуби, с мајком опрости.

КАДА НЕВЈЕСТИЦУ ВОДЕ

(КАСТАВСКА)

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица први вечерак;
Једну грличицу, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица други вечерак,
Два голупца летућа, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица трећи вечерак,
Три кокоши скухане, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица четрти вечерак,
Четири овце з јањети, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица пети вечерак,
Пет коз с козлети, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица шести вечерак,
Шест крав с телети, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица седми вечерак,
Седам вол јармених, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица осми вечерак,
Осам крмач крмених, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица девети вечерак,
Девет пећи круха, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

Скочи, пипле, на полицу, тер ми лепо пој:
Појала је невестица десети вечерак,
Десет бачав вина, мили мој, драги мој,
Тер ми лепо пој!

КАД ПУТУЈУ С ДЈЕВОЈКОМ

Младожења, grano босиљкова!
Што си ми се оневеселио?
Или ти је блага понестало?
Или ти је коњиц посустао?
Или ти је скуђена девојка?

Није мени блага понестало,
Нити ми је коњиц посустао,
Већ је мени скуђена девојка:
Једни веле: ода зла је рода;
Други веле: љута као гуја;
Трећи веле: сањива, дремљива.
Љуто куне лепота девојка:
»Који вели, да сам од зла рода,
»Не имао од срца порода!
»Који вели, љута, као гуја,
»Гује му се око срца свиле!
»Који вели, санљива, дремљива,
»Не имао у болести санка!«

ОПЕТ КАД ПУТУЈУ С ДЈЕВОЈКОМ

(ИЗ ГОРЊЕГ ПРИМОРЈА)

Ђевојка се сватовима нада,
По пољу је босиље сијала,
Подно поља рану мацурану,
Крајем поља румену ружицу,
Посред поља високу наранцу,
Поврх поља рана гарофана,
Када свати за Мару иђаху,
Не могаху пута раззнати
Од мириса ситна босиока,
Од густине ране мацуране,
Од љепоте румене ружице,
Од висине зелене наранце,
Руменила рана гарофана;

Кад се с Маром сватови враћаху,
Починуше под жутом наранцом,
Па је пита стари сват од свата:
»О тако ти, л'јепа Маре, под в'јенцем ђевојко!
»Кад си пољем, л'јепа Маре, босиље сијала,
»Подно поља, млада Маре, л'јепу мацурану,
»Крајем поља, млада Маре, румену ружицу,
»Посред поља, л'јепа Маре, зелену наранцу,
»Поврх поља, млада Маре, рана гарофана,
»Јеси л' тај дан, л'јепа Маре, много трудна¹
била?«

Одговара л'јепа Маре под в'јенцем ђевојка:
»О тако ми, стари сват од свата!
»Срам је мене у очи гледати,
»А камо ли с тобом бесједити:
»Ако будем добру рабру дата,
»Нит' сам трудна, нит' ћу бити трудна;
»Ако л' будем худу рабру дата,
»Ја сам трудна и бити ћу трудна.«

¹ Трудна = уморна

Па савија цв'јеће у китице,
 А пита је стари сват од свата:
 »О тако ти, л'јепа Маре, под в'јенцем ђевојко!
 »Што савијаш цв'јеће у китице?«

Она њему стидно одговара:
 »О тако ми, стари сват од свата!
 »Кад ме питаш, право ћу ти казати:
 »Што ја китим цв'јеће у китице,
 »Когод буде рода господскога,
 »Примаће ми ките за дарове;
 »Ко не буде рода господскога,
 »Он на ките неће погледати,
 »Јер је лако влаха успознати.«

КАД СЕ ПОМОЛЕ СВАТОВИ С ДЈЕВОЈКОМ

Весели се женикова мајко!
 Три ти сунца дворе обасјала,
 Једно сунце момак и девојка,
 Друго сунце куме и девере,
 Треће сунце кићени сватови.

ОПЕТ КАД СЕ ПОМОЛЕ СВАТОВИ С ДЈЕВОЈКОМ

(РИСАНСКА)

О Виторе, висока планино!
 Из тебе ми три сунца грануше:
 Једно сунце првијенац с кумом,
 Друго сунце стари сват од свата,
 Треће сунце ђевери с ђевојком;
 Које сунце првијенац с кумом,
 То је сунце мјесто огријало;
 Које сунце стари сват од свата,
 То је сунце свате огријало;
 Које сунце ђевери с ђевојком,
 То је сунце дворе огријало.

КАД ДОЂУ СВАТОВИ С ДЈЕВОЈКОМ

(ИЗ ГОРЊЕГ ПРИМОРЈА)

Л'јепо ти је низ поље гледати
 Жуту дуњу међу листовима,
 Кано Мару међу ђеверима;
 Мари ђевер ријеч говораше:
 »О снашице, питома ружице!
 »Ал' си расла на бор гледајући,
 »Ал' мојега брата чекајући?«

Маре њему ријеч говораше:
 »О ђевере, злаћани прстене!
 »Н'јесам расла бора гледајући,
 »Ни твојега брата чекајући,
 »Но сам ђерца једина у мајке,
 »Пак ме мајка л'јепо његовала,
 »Шећер јела, шербет воду пила,
 »Шећерли се водом умивала,
 »Твоме брату угојила лице.«

КАД СВАТОВИ СЈЕДНУ ЗА ТРПЕЗУ УОЧИ СВАДБЕ

I

Лов ловио млади Косто звијер планином,
 Из лова му жарко сунце лице догори,
 Тражи Косто мало лада да се заклони,
 И он нађе мало лада близу језера.
 Ту је Косто починуо санка трудахна.
 А када се разабрао санка весела,
 На руци му млада Стане скоро вјерена.
 Ма говори млади Косто, добра делија:
 »А тако ти, млада Стане, скоро вјерена,
 Али си ми с росом пала из ведра неба,
 Или си ми путем дошла сама ђевојка?«
 Млада Стане проговара тихо смјерено:
 »А тако ми, млади Косто, срећо весела,
 Нијесам ти с росом пала из ведра неба,
 Него сам ти путем дошла млада ђевојка.«

II

Млада Стане Косту поручује
 По зелену струку каранфила:
 »О ти Косто, мила срећо мсја,
 Мене мајка и бије и кара,
 А ни с каква худа ђела мога,
 Него с твога честа дохођења.«

Кад је Косто Стану разумио,
 Упут ми је њози поручио
 По лијепој руменој ружици:
 »О ти Стане, драга душо моја,
 Моли бога да дође неђеља,
 Скупићу ти господу сватове,
 Све сватове прије нежењене,
 Вране коње прије неседлане,
 Бритке сабље прије непасане,
 Самур-капе прије неметане,
 Брата мога на моме коњицу,
 У мом руху, у ођелу моме,
 И мојему свијетлу оружју,
 Да ме прије ти упознаш, душо.«

Брзо дође и неђеља дана,
 Скупи Косто господу сватове,
 Све сватове прије нежењене,
 Вране коње прије неседлане,
 Бритке сабље прије непасане,
 Самур-капе прије неметане,
 Брата свога на свога коњица,
 У Костову руху и ођелу,
 И Костову свијетлу оружју.

III

Ја усадих витку јелу,
 А до јеле танку лозу
 И до лозе струк босиљка,
 До босиљка дробне руже,
 А до руже наранчице,
 И наврнух живу воду,
 А оставих ђевојчицу,
 Ни малену ни велику,
 Б'јела лица и румена,
 Т'анка струка и висока,
 Да ми чува живе воде;
 И оседлах коња мога,
 Па одиграх моме двору.
 И прође ми једно љето,

Па ми прође баш и друго,
 Кад обрну треће љето,
 Наканих се и отидох,
 И заиграх врана коња,
 И припасах бритку сабљу,
 И накривих самур-капу;
 Кад ја бијах преко поља,
 Ма не могах приступити
 Од висине вите јеле,
 Од ширине танке лозе,
 Од мириса босиока
 И лијепе дробне руже,
 И ширине наранчице,
 И љепоте ђевојачке,
 И велике живе воде.

КАД СЈЕДАЈУ ЗА ТРПЕЗУ

(ИЗ КОНАВЉА)

Посади се, домаћине, нека ти је част,
 Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
 Посади се, првијенче, нека ти је част,
 Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
 Посади се, стари свате, нека ти је част,
 Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
 Посади се, кум' вјенчани, нека ти је част,
 Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
 Посад'те се, два ђевера, нека вам је част,
 Међу браћом и дружином вазда поштен глас!
 Посад'те се, сви сватови, нека вам је част,
 Међу браћом и дружином вазда поштен глас!

КАД ДЈЕВОЈКУ ЧЕШЉАЈУ

(ИЗ СРИЈЕМА)

Сад мајка Милку¹ по коси љуби:
 Ој косо моја, жалости моја,
 Док сам те плела, нисам те клела,
 Већ сам те плела пак те љубила,
 А јутрос сам те другоме дала.

¹ Или како је име дјевојци.

ОПЕТ КАД ДЈЕВОЈКУ ЧЕШЉАЈУ

Заспала лепа Милка мајци на крилу,
 Мајка је буди, у очи љуби,
 У очи љуби, тијо беседи:
 Пробудите се, очице чарне,
 Па погледајте на беле дворе,
 На двору су ти кићени свати,
 Свекрови редом стоје, дара чекају.
 Али беседи Милка девојка:
 »Свекрови, родитељи, опростите мени,
 »Мајка ме тајом дала, нисам ни знала,
 »Па сам јој зато јутрос заспала.¹

КАД БРАТ ИЗВОДИ ДЈЕВОЈКУ

(ИЗ СРИЈЕМА)

(Кад дођу у собу, онда сватске дјевојке пјевају:)

Изведи, брате, сеју за руку!

(А њене другарице одговарају:)

Извео би је, ал' ми је жао.

(Ове прве прихвате:)

Кад ти је жао, што си је дао?

(Онда сви скупа почну пјевати:)

Зет се и шура договарају
 Преко сабора с чарним очима:
 »Изведи, брате, сеју за руку.«
 »Извео би је, ал' ми је жао.«
 »Жао не жао, ти си је дао.«

¹ За ову пјесму кажу, да је спјевала некаква мајка, која је своју кћер натјерала да пође за недрагог, па онога јутра кад су имали сватови доћи, дјевојка од жалости умре, те кад су сватови дошли, нађу је мртву на материном крилу, а мати је онда почела ту пјесму пјевати. (Вукова примједба).

КАД ДЈЕВЕРИ ВОДЕ
НЕВЈЕСТУ У КОЛО

(РИСАНСКА)

Поред расла ружа и виојла,
 Повиша је ружа од виојле,
 Наша снаша љепша од ђевера,
 Па се ђевер с' снахом разговара:
 »Снахо моја, од злата јабуко!
 »Јел' ти какво добро у род било,
 »Те си тако одвише лијепа?
 »Су чим ли си лице умивала?
 »Су што ли си млада отирала?«

Тихо снаха ђеверу вељаше:
 »Мој ђевере, од злата прстене!
 »Кад сам млада у мом роду расла,
 »Свако ми је у род добро било,
 »У вечер сам рано лијегала,
 »А у јутру доцкан устајала;
 »Ја сам лице ђулсом умивала,
 »Отирала лијером цвијећем.«

Још се ђевер с' снахом разговара:
 »Снахо моја, од злата јабуко!
 »Кад ти тако у род робро бјеше,
 »Чему си се удавала млада?«
 »Мој ђевере, злаћани прстене!
 »Ја се млада бољем добру надам.
 »Од свекрова мудрој запов'једи,
 »Од свекрва мудру свјетовању,
 »Од ђевера далеку шетању,
 »Од заова драгу миловању,
 »Од јетрва на рукама сину.«

КАД ПОСЈЕДАЈУ ПОСЛИЈЕ
ИГРЕ

(ИЗ КОНАВЉА)

Л'јепо ти је погледати,
Како свати китом сједе,
Међу њима млада неве,
Она ј' стидна и мис'она,
Бе је дошла туђем двору,
И у двору к туђем бабу,
Туђег баба бабом звати,
А свога ће спомињати;
Туђу мајку мајком звати,
А своју ће спомињати;
Туђу селу селом звати,
А своју ће спомињати.
Веле њојзи два ђевера:
»Буди, неве, собом добра,
»Биће теби свака добра.«

ОПЕТ СЈЕДЕЋИ ПОСЛИЈЕ
ИГРЕ

(ИЗ КОНАВЉА)

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду,
Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Домаћину у штит пала;
Ал' му вели првијенче:
»Благо теби, домаћинѐ!
»Лијеп ти те дар допаде!«

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду,
Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Првијенцу у штит пала;
Ал' му вели стари свате:
»Благо теби, првијенче!
»Лијеп ти те дар допаде!«

Пала магла на Бојану,
А сватови на ливаду,
Туда шета млада неве,
У руци јој жута дуња,
Жута дуња и четруна;
Жуту дуњу мирисала,
Четруном се пометала,
Старом свату у штит пала;

Ал' му вели кум вјенчани:
 »Благо теби, стари свате!
 »Лијеп ти те дар допаде!«

Пала магла на Бојану,
 А сватови на ливаду,
 Туда шета млада неве,
 У руци јој жута дуња,
 Жута дуња и четруна;
 Жуту дуњу мирисала,
 Четруном се пометала,
 Кум' вјенчану у штит пала;
 Ал' му веле два ђевера:
 »Благо теби, кум' вјенчани!
 »Лијеп ти те дар допаде!«

Пала магла на Бојану,
 А сватови на ливаду,
 Туда шета млада неве,
 У руци јој жута дуња,
 Жута дуња и четруна;
 Жуту дуњу мирисала,
 Четруном се пометала,
 Ђеверима у штит пала;
 Ал' им веле сви сватови:
 »Благо вама, два ђевера!
 »Лијеп ти вас дар допаде!«

Пала магла на Бојану,
 А сватови на ливаду,
 Туда шета млада неве,
 У руци јој жута дуња,
 Жута дуња и четруна;
 Жуту дуњу мирисала,
 Четруном се пометала,
 Сватовима у штит пала;
 Ал' им веле сви пирници:
 »Благо вама, сви сватови!
 »Лијеп ти вас дар допаде!«

У ВЕЧЕ НА ВЕЧЕРИ

(РИСАНСКА)

Златни кове и сребрни, лијепо ти сјаш!
 Првијенче, мудра главо, да много ти знаш!
 На тебе су златна пуца и свилени пас;
 Више ваља мудра глава и твој поштен глас,
 Нег' на тебе златна пуца и свилени пас.

Златни кове и сребрни, лијепо ти сјаш!
 Стари свате, мудра главо, да много ти знаш!
 На тебе су златна пуца и свилени пас;
 Више ваља мудра глава и твој поштен глас,
 Нег' на тебе златна пуца и свилени пас.

Златни кове и сребрни, лијепо ти сјаш!
 Барјактару, мудра главо, да много ти знаш!
 На тебе су златна пуца и свилени пас;
 Више ваља мудра глава и твој поштен глас,
 Нег' на тебе златна пуца и свилени пас.

Златни кове и сребрни, лијепо ти сјаш!
 Златни куме, мудра главо, да много ти знаш!
 На тебе су златна пуца и свилени пас;
 Више ваља мудра глава и твој поштен глас,
 Нег' на тебе златна пуца и свилени пас.

КАД СВАТОВИ ОДУ,
КОД КУЋЕ МЛАДОЖЕЊИНЕ
ПЈЕВАЈУ

(РИСАНСКА)

Провехла је јасна зора
Изнад мјеста б'јела Рисна,
То не била јасна зора,
Но то била млада Стане,
У руци јој два славића,
Славићима говорила:
»О тако ви, два славића,
»Полетните из дворова
»Драгу Косту на прозоре,
»И реците Косту моме:
»'Вићели смо младу Стану,
»'Лијепо је нарешена,
»'Нарешена, накићена,
»'Танка струка и висока,
»'Б'јела лица и румена,
»'Твоја слика и прилика'.«

ОПЕТ ТАДА

I

Ливада се уреси
Све цвијећем бијелијем,
Бијелијем, црвенијем,
Усред тога зелен боре,
А под бором млада Стане,
Она вије два вијенца,
Један себе, други Косту;
Који Косту намјењује,
У њ ми здравља принуђује;
Који л' себе намјењује,
У њ бисера прикићује.

ОПЕТ ТАДА

II

Невен сади млада Стане,
С невенем се разговара:
»Ој невене, мој невене,
»Благо оном ко т' узбере!
»И ја бих те млада брала,
»Него саде немам каде,
»Идем дворит' Косту дворе,
»Косту дворе како моје.«

КАД ИЗАЂУ НА ГУМНО
ДА ИГРАЈУ¹

(ИЗ КОНАВЉА)

Кад сам била с мајком мојом,
Мени фале ове дворе,
Да су двори самотвори,
И у њима златни столи,
У столима паунови,
И по двору паунице.
Кад ја дођох у 'ве дворе,
Али није како фале:
Двори миром² саграђени;

¹ По онијем су крајевима куће готово све тако по стрмени, да се око њих на другоме мјесту ријетко гдје може играти, осим на гумну. А гумна су лијепо патосана камењем, и у наоколо свуда ударен колومات од камена, на коме се обично сједи, као на клубу-пама. (Вукова примједба)

² т. ј. зидом (од талијанскога muro). — (Вукова примједба)

Што у њима златни столи
И у њима паунови,
То су свекар и свекрва;
Што по двору паунице,
То су моје заовице;
Нека ми их, с богом биле!
Шњима ће ми боље бити.

МАЈКА И ШЋЕР
(ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ)

Ој невене, мој невене!
Благо томе, ко те бере,
И ја бих те млада брала,
Али сада немам када,
Ја се млада на пут спремам,
Туђе дворе дворовати,
Туђа баба бабом звати,
А свога ћу спомињати;
Туђу мајку мајком звати,
А своју ћу спомињати;
Туђег брата братом звати,
А свога ћу спомињати;
Туђу секу секом звати,
А своју ћу спомињати.

БУМБУЛ И НЕВА СКОРО УДАТА

Бумбул пјева у ружици: »Саба зора је!
»Устај горе, нево наша, кити дарове.«
»Ја сам луда и нејака, ја не умијем,
»Ето тамо мила баба, нека их кити.«
»Буд' си луда и нејака, што се удаде?«
»Силом мене бабо даде, а шта ћу му ја.«

Бумбул пјева у ружици: »Саба зора је!
»Устај горе, нево наша, кити дарове.«
»Ја сам луда и нејака, ја не умијем,
»Ето тамо миле мајке, нека их кити.«
»Буд' си луда и нејака, што се удаде?«
»Силом мене мајка даде, а шта ћу јој ја?«

Бумбул пјева у ружици: »Саба зора је!
»Устај горе, нево наша, кити дарове.«
»Ја сам луда и нејака, ја не умијем,
»Ето тамо миле браће, нека их ките.«
»Буд' си луда и нејака, што се удаде?«
»Силом мене браћа даше, а шта ћу им ја?«

Бумбул пјева у дубрави: »Саба зора је!
»Устај горе, нево наша, кити дарове.«
»Ја сам луда и нејака, ја не умијем,
»Ето тамо миле сестре, нека их ките.«
»Буд' си луда и нејака, што се удаде?«
»Силом мене сестре даше, а што ћу им ја?«

КАД СЕ РАСТАЈУ
ДЈЕВОЈАЧКИ ПРАТИОЦИ

(ИЗ СРИЈЕМА)

I

Пратила лепу Милку сва браћа
њена,
Пратили су је до горе чарне,
А кад су били сред горе чарне,
Најмлађи братац у гору зађе,
У гору зађе, пута не нађе,
Једва га нађе и двору дође,
А од жалости за својом сејом,
За својом сејом Милком девојком.

КАД СЕ ВРАТЕ ДЈЕВОЈАЧКИ
ПРАТИОЦИ

(ИЗ СРИЈЕМА)

II

Не радуј се, лепе Милке мајко,
Ми идемо, Милку не водимо,
Оде Милка с кићени сватови,
Већ носимо један бео ручник,
С којим те је она поздравила,
Да утиреш своје сузе с њиме.

СЈУТРАДАН, КАД ДОВЕДУ
ЂЕВОЈКУ

Славић поје у наранчи,
чула сам га ја,
Припијева младу снашу,
весела им ја:
»Устај горе, нево наша,
саба зора је,
За'ве твоје кућу мету,
а ти, нево спиш!
Јетрвице воду носе,
а ти, нево спиш!«
То зачула млада нева,
па му говори:
»Добро јутро, свекре бабо,
господичићу!«
Па уљезе свекрвици,
па јој говори:
»Добро јутро, свекрвице,
мила мајчице!
Ђе су мене заовице,
да их дарујем?
Ђе ли моји ђеверови,
да их дарујем?
Ђе су моје јетрвице,
да ме шјетују
Каконо ћу угодити
у овом двору?«

МАТИ И КЋИ

(ИЗ КОТОРА)

Прође јунак мимо дворе данке да траје;
 Гледајући там' и амо с оком стријеља,
 Устријели младу Јану златом ће везе
 Ситан везак: златом везе Вуку кошуље.
 »Кој' је, мајко, оно јунак, те нама гледа?«
 »Они ми те шћерце проси, ма те ја не дам,
 »Јер је, кажу, чудне ћуди, нећеш м' угодит.«
 »Дај ме, дај ме, мајко моја, угодићу му:
 »У мене су хитре ноге, поскочићу му;
 »Хитре ноге, б'јеле руке, загрлићу га;
 »Б'јеле руке, медна уста, цјеливаћу га;
 »Медна уста, црне очи, погледаћу га.«
 »Док си, шћерце, у мајке била, мајку си имала;
 »Мајка ти је пословала, а ти си спавала;
 »А сад, шћерце, доцне лези, рано устани.
 »Ти ушетај у камари, пак се направи,
 »Обуци се у зелено као да си змај,
 »А на руке све прстење као да играш.«

КАД СЈУТРАДАН ИДУ
С ДЈЕВОЈКОМ НА ВОДУ

Снаха наша рано подранила
 С ђеверима на воду студену,
 Сусрели је два сокола сива,
 Два сокола од бабова двора,
 Виђела их наша снаха драга,
 Виђела их, па их познавала,
 Сокол'ма се смјерно поклањаше.
 Кад виђеше два сокола сива,
 Један граје, други проговара,
 Снахи нашој ријеч говораху:
 »Ој, тако ти, прелијепа Стане!
 Твоја те је мајка поздравила,
 Послала је да те упитамо
 Је л' т' у Коста слично и обично?«
 Млада Стане ријеч проговара:
 »О, тако ми, два сокола сива!
 Поздравите моју милу мајку,
 Право ћете њојзи казивати:
 У Коста м' је слично и обично,
 Слично ми је, све ми сретно било!«

НА ВОДИ

На језеро ладна вода,
 Ђе невјесте све доходе,
 Све невјесте и ђевојке.
 Међу њима снаха наша,
 На глави јој златна круна,
 Двије гриње од бисера
 И два прама сува злата

И два пера чанбелова,
 Над водом се надазрела,
 У воду јој круна пала,
 И дв'је гриње од бисера
 И два прама сува злата
 И два пера чанбелова.

Кад то виђе снаха наша,
 Брже браћу дозивала:
 »Штитом воду исекајте,
 Мачем траву окосите.«

Кад су снаху браћа чула,
 Штитом воду исекаше,
 Мачем траву раскосише,
 Златну круну извадише,
 Двије гриње од бисера
 И два прама сува злата
 И два пера чанбелова,
 Снахи нашој дароваше.

КАД СЕ ВРАТЕ С ВОДЕ

Снаха наша рано подранила
 С ђеверима на воду студену,
 Да донесе у двор воде ладне.
 Кад је Стане у двор се вратила,
 У двору је срећу дијелила:
 Свекровима далеко праћење,
 Свекрвама неодговарање,
 Ђеверима хитро послушање,
 Јетрвама дивно миловање,
 Заовама дивно дочекање.

ДРУГИ ДАН УЈУТРУ

(ИЗ КОНАВЉА)

Устај горе, наша неве, саба зора је!
 Чека тебе домаћине, да га дарујеш!

Устај горе, наша неве, саба зора је!
 Чека тебе првијенче, да га дарујеш.

Устај горе, наша неве, саба зора је!
 Чека тебе стари свате, да га дарујеш.

Устај горе, наша неве, саба зора је!
 Чека тебе кум вјенчани, да га дарујеш.

Устај горе, наша неве, саба зора је!
 Чекају те два ђевера, да их дарујеш.

Устај горе, наша неве, саба зора је!
 Чекају те сви сватови, да их дарујеш.

Устај горе, наша неве, саба зора је!
 Чекају те сви пирници,
 Сви пирници и пирнице, да их дарујеш.¹

¹ По том невјеста, кад устане и изиђе, дарује све (некога од кућана кошуљом, некога чим другим; сватове марамицама, а пирнике и пирнице јабукама). (Вукова примједба)

V

ПОЧАШНИЦЕ

ПАШТРОВСКИ ПРИПЈЕВИ
УЗ ЗДРАВИЦЕ

I

Бисерна брада,
Сребрна чаша,
Бисер се рони,
У чашу пада.
Свако га зрно
По дукат ваља,
А с'једа брада
Три б'јела града.

II

Подигни се, стари свате,
вријеме ти је!
Узми зв'језду пред собоме,
славја на руци:
Зв'језда ће ти свијетлити
куд ћеш путоват',
А славић ти пог'јевати,
те те веселит'.

III

Винце је текло,
 Нама је рекло:
 »Пијте ме, пијте,
 »Добри јунаци!
 »Мене ће бити,
 »А вас бити неће;
 »Али ће бити,
 »Ко ће ме пити.«

IV

Ово је вино црвено,
 Попијмо га весело,
 Нек не чује све село,
 Да смо здраво и весело.

ПЕРАШКЕ ПОЧАШНИЦЕ

(Што се — у Перасту — пјева уз чаше)

ЈУНАКУ

Оружан јунак Дунај преплива,
 Седлан га коњиц при бр'јегу чека;
 Не чудимо се добру јунаку,
 Већ се чудимо коњу његову,
 Ђе га оседлан при бр'јегу чека;
 А још је трећа, која је највећа:
 Дома га љуба с поштењем чека.
 И око и чело
 Све вам, браћо, весело!

ОПЕТ ЈУНАКУ

Паде листак наранче,
 Усред чаше јуначке,
 Да је знала наранча,
 Да је чаша јуначка,
 Врхом би се повила,
 Па би чашу попила.
 И око и чело
 Све вам, браћо, весело!

КАКОМЕ ПАМЕТНОМ ЧОВЈЕКУ

Златни кове и сребрни, да л'јепо ти сјаш!
 Да наш Ст'јепо домаћине¹, да много ти знаш!
 У сенату Млетачкоме велик ти је глас;
 Више ваља, домаћине, твој поштени глас,
 Нег' за пасом златни ножи и свилени пас.
 И око и чело
 Све вам, браћо весело

¹ Тако је било име (СТИЈЕПО БАРАНИН) моме домаћину, у којег сам кући у Перасту сједио, кад сам ове пјесме писао, па га она жена, која ми је пјесме казивала, узела готово свуда, гдје јој је како име требало. — (Вукова примједба)

НЕВЈЕСТИ

Усадих лозу сред винограда,
Наведох воду са три хладенца,
Да ми је лоза вазда зелена,
Наша невјеста вазда весела.

И око и чело
Све ти, сестро, весело!

ДЈЕВОЈЦИ

Долеће цв'јетак из туђе земље,
Паде ђевојци у рујно вино.
Селе, сестрице, зв'јездо данице!
Отпухни цв'јетак од вјереника,
Од вјереника из туђе земље.

И око и чело
Све нам, браћо, весело!

ДЈЕТЕТУ

Паде листак дрењине
Усред чаше ђечине,
Да је знала дрењина,
Да је чаша ђечина,
Врхом би се повила,
Па би чашу попила.

И око и чело
Све нам весело!

ИСТАРСКЕ НАПИТНИЦЕ

I

Ја сам попил моју купицу
И напил сам здравицу
Мојему драгему пајдашу.
Нека живу драги људи,
Како ближњи тако и други,
Родитељи и пријатељи,
Сви суседи наши!

II

Ја сам попил ову купицу,
И напил сам ову здравицу
Мојему драгом пајдашу,
Пајдаш пајдашу говори:
Дај пајдашу вина!
Ај музи, музи докле га помузеш,
Докле га помузеш.

(А пошто попије):

Ако си му прави брат,
Отари му сузе.
Нека живу драги људи,
Како и ближњи, тако и други,
Родитељи, пријатељи
И суседи наши!

III

Пиј, пиј с пунога,
Полак мене другога,
Јер је данас таков дан,
Господару алдован.

Прико истријанске земље
Никад не одуљи, никад не обори,
Стално, силно пријатељство
Никад не раствори.
Тер је овако? Јест!
Бог ми те поживи!
Живи лета незбројена,
Весело ти срце било,
Вавик здраво било!

VI

ТУЖБАЛИЦЕ

ПАШТРОВСКА НАРИЦАЊА

НАД МРТВАЦОМ У КУЋИ

Добро јутро за сва јутра!¹
Јеси л', бане, поручио
По свом збору Паштровскоме?
По милијех пријатељах,
По б'јелијех манастирах,
По црквену ту господу?
Е те жеља обузела
На банове, на ђедове,
На те мудре родитеље,
И на вељу својту твоју,
На банице, миле сестре?²
Све си добро учинио,
Ма си само сагр'јешо,
Учинио веље јаде,
Што остави муку твоју:
Све остале миле твоје;
Ко ће шњима управљати?
Ко ли ће их свјетовати?
Ко ли мудру р'јеч изрећи
Пред господом изабраном?
Ти си мудра глава био.

¹ т. ј. ни једно ти се јутро више неће назвати добро јутро.
(Вукова примједба).

² т. ј. обузела те жеља за твојима, који су помрли, па си и ти
умро, да се с њима састанеш. (Вукова примједба).

НАД ГРОБОМ

Јесу л' ово твоји двори?
 Љуто уски и тијесни,
 А без врата и прозора;
 Како ћеш се обикнути
 Иза сваког добра твога
 Без свјећице, без стражице,
 Без дружине изабране,
 Без господе збора пуне,
 Без љубљења и нуђења,
 И без добра свакојега?
 Ма ли ће те бог помоћи,
 Е ћеш тамо добра наћи:
 Дивну киту својте твоје:
 Наћ' ћеш тајка, наћ' ћеш мајку,
 Имаш милу браћу твоју,
 Који ће те дочекати,
 У путу те сусретати,
 И жељно те загрлити.
 »Јеси л' трудан?« упитати,
 И тебе ће посадити
 У златноме своме столу,
 Пак ће тебе принијети
 Један имбрик ладне воде,
 А у други рујна вина,
 У трећему кордијала,¹
 Да им љепше проговориш,
 На питања одговориш.

¹ Кордијал, од талијанског cordiale, љековито пиће, што се даје ономе, који падне у несвијест, да би дошао к себи. (Вукова примједба).

КАД КО УМРЕ ГДЈЕ НА ПУТУ

Црни вране прелетио
 Преко мора дуждевога
 До кунфина Паштровскога,
 А пр'о¹ збора Паштровскога,
 И донесе зле гласове:
 Црну књигу под криоце,
 Црном булом забулана,
 Да си, бане, преминуо
 У далекој туђој земљи,
 И туђи те оплакали,
 Туђа уста наљубила,
 Све си добро учинио,
 Ма си врло залудио,
 Што свој браћи не поручи,
 Да им иштеш опроштење,
 И с баретом да зафалиш.
 Да ли ти се не ражали
 На свакога од твоијех?
 Што се смрти не умоли?
 Ал' оружјем не обрани?
 Да те пушти дома доћи,
 Да ти начин учинимо,
 И мртва те наљубимо.

¹ Про мјесто прео (преко).

МАТИ НАД СИНОМ

Што сам јадна мајка дочекала,
 Е јаох!
 Да ја чиним начин сину своме,
 Е јаох!
 Што се јадна ја не надах мајка
 Е јаох!
 Да ћу ово нигда дочекати!
 Е јаох!
 Мили боже, нек је тебе фала!
 Е јаох!
 Што м' овако јадну уцвијели,
 Е јаох!
 Да ја кукам срећу од напретка,
 Е јаох!
 Од напретка, од срца својега,
 Е јаох!

ДРУГО, КАО ТЈЕШЕЋИ МАЈКУ

Ја сам ти се потежила,
 сестро јадна!
 Љуто си ме убољела
 од жалости;
 Јер си ово дочекала,
 много јадна!
 Да ти кукаш срећу твоју
 од напретка,
 Од срчана срца твога,
 била јадна!
 Која рана лијек нема?
 вила у јад!
 Свака рана лијек има,
 сестро јадна!
 А срчана лијек нема,
 вила у јад!

ОПЕТ ТАКО

Не могу се начудити,
 брате, тебе!
 Ће одуста мајку твоју,
 много јадну.
 И одуста дом и кућу,
 дому куку!
 И жалосну владу твоју,
 с јадом влада!
 У највише небријеме,
 била јадна!
 Ће остаде много млада,
 прекукала!
 И с нејаком ћецом твојом,
 рано јака!
 Ко ће ћецу подигнути?
 била јадна!
 Ко ли ће их подранити?
 рано љута!
 Ко ли школу научити?
 много јадна!
 Сиротиња често плаче,
 прекукала!
 Често плаче, брзо расте,
 то мој јаде!

ЗАГОРСКЕ ЈАУКАЛИЦЕ

НАД МРТВАЦЕМ

I

Што си ми се положио?
 мој соколе!
 Што превари твоју браћу,
 браћи леле!
 И саломи крила браћи?
 куку брате!

II

Нисмо много говорили
 мој говоре!
 Ама право зборит' није,
 мој соколе!
 Ти си снагу саломио,
 моја дико!
 А вијек си изгубио,
 моја рано!
 А срећу си оставио,
 моја срећо!
 А кућу си закућио,
 мој течнице!

III

Није ти се начудити,
 мој путнице!
 Ђе си тамо уитио,
 мој итнице!
 Тамо кажу два свијета,
 мој свијету!
 И у њима два цвијета,
 мој цвијету!

Рај је један, друго диван,
 мој делија!
 У рају је мјесто тебе,
 мудра главо!
 А диван ћеш пролазити,
 дивна дико!
 Наше старе прегледати,
 мој угледу!
 Браћу Србље наодити,
 Српска главо!
 Све кнезове и кметове,
 ставни кмете!
 И од мора властелине,
 мој властелу!

IV

Право тебе жалит' није,
 мој ђевере!
 Што изгуби мудрос твоју,
 аох мене!
 Не би муње од ударца,
 муњо Спале!
 Не би пушке из бусије,
 пукло срце!
 Не би сабље од посјека,
 сабљо Спале!
 Не би рати убојите,
 мој ђевере!
 Да ли и ти не промисли,
 мудра главо!
 Ђе се рати заратише,
 мудри бане!
 А земље се замутише,
 љуцка муњо!
 Да ли тебе на ум паде,
 мој ђевере!

Кад ти дође у везира,
 сестри леле!
 Главе носиш, робље водиш,
 brate роде!
 Главе међу на градове,
 сестри леле!
 Ђецу луду у тамницу,
 тамној сестри!
 А тебе ми испушташе,
 благо сестри!
 Владици те опремише,
 моја рано!
 Кад ти дође на темељу,
 сестри куку!
 Сестри куку гологлавој,
 леле брате!
 Ту кукају удовице,
 прекукале!
 Пиште мајке саморане,
 самојадне!
 Богу би се ражалило,
 мој' жалости!
 А немоли не би тебе,
 мој Лазаре!
 Па ти пође у владике,
 сестри куку!
 Да му кажеш наше јаде,
 јад је мене!
 Ал' не даше два целата,
 бог их клео!
 Но ти главу уграбише,
 гласни брате!
 И браћу ти објадеше,
 браћо рано!
 Ама ти се чудит' није,
 мој Лазаре!
 Ти си тамо браћу наш'о,
 брацка фало!

Старјешине, младе момке,
 ставна браћо!
 Ти си мудар и паметан,
 дивна дико!
 Тамо ћеш им начин наћи,
 brate Лазо!
 Подај што је за којега,
 мој Лазаре!
 Ако буде у сватове,
 дивни свате!
 Голубу ћеш барјак дати,
 brate Лазо!
 А Васиља на муштулук,
 сестри куку!
 А Мићуна првијенца,
 прва браћо!
 Шњиме Сима за цилита,
 молим ти се!
 А Илију за ђевера,
 мој Лазаре!
 А Андрију за војводу,
 фало браћо!
 Метни Ђетка старог свата,
 ставна браћо!
 И још ћу се молит' вама,
 браћо моја!
 Да ви кума обирате,
 бирна браћо!
 И Шћепана ви узмите,
 моја срећо!
 Јер је Шћепан занатлија,
 моја дико!
 У њега су млади момци,
 ваљаће ви!

VI

Моја муњо с ведра неба,
 Андро брате!
 Моја сабљо под оковом,
 Станко брате!
 Мој кућани темељниче!
 мој Василију!
 Мој лијепи челебија,
 Шуњо рано!
 Кад вас сестра згледат' ћаше,
 гледна браћо!
 А то сестри дика бјеше,
 дико браћо!
 Е ти мјесто дивно бјеше,
 дико Андро!
 Код војводе и срдара,
 Андро рано!
 И то браћи дика бјеше,
 брате дико!
 Е на тебе чудо бјеше,
 чуд' је мене!
 На плећима оклоп бјеше,
 ох је мене!
 На глави ти сарук бјеше,
 сабљо Андро!
 Све то браћи дика бјеше,
 сестри леле!
 Него ћу се молит' тебе,
 Андро брате!
 За Јокицу за нашега,
 Андро рано!
 Да нам тамо не застоји,
 мој Јокица!
 Луде су му старјешине,
 тавној мене!

Овце су му без чобана,
 мој Јокица!
 А планине без пандура,
 мој пандуре!
 У дому му млада влада,
 мој владару!
 А у ње су ћеца луда,
 зна Јокица!
 Страх је мене и бојим се,
 сестри леле!
 Да ти ћецу не остави,
 куку мене!
 Да ти темељ не упушти,
 ох је мене!

ТУЖБАЛИЦА

једне Будванке над пок. Јаковом Вицковићем, властелином будванским, кад је насред куће мртав лежао пред 50—60 отличнијех лица.

Обасјало жарко сунце,
 сунце куме!
 На огњиште угашено,
 дом ти јадан!
 Када засја, тад и зађе,
 зло ми јутрос!
 Тебе видећ', лелек чујућ',
 леле куме!
 Кроз сву Будву жалећ' тебе,
 жље да ми је!
 Сакри зраке у облаке,
 вид', о боже!

Просу росу мјесто суза,
 аох леле!
 Мјесец стаде за горама,
 горе мени!
 И Даница на Истоку,
 дични брате!
 Лелек чују, припитују:
 што је јутрос?
 Да над Будвом сунца нема,
 дична дико!
 Но кад чуше, заухнуше,
 ух ти у дом!
 Да си нама преминуо,
 трипут куку!
 Кући стожер угасио,
 властелине!
 Стару мајку уцв'јелио,
 мајки леле!
 Сву господу без дивана,
 мудра главо!
 А крајину без науке,
 њојзи аох!
 И у црно обавио,
 зашто, куме?
 Него си се изодио,
 пристоји ти!
 И рс љуцки оборио,
 куку куме!
 Прекрстио гојне руке,
 дивна дико!
 Очи црне затворио,
 очни виде!
 Брацка уста завезао,
 брацка фало!
 Што не треснеш снагом твојом,
 снажни куме!
 Што господу не разбереш,
 сваштознанче!

Како си се научио,
 мудра главо!
 И од суза не отареш,
 кам да им је!
 Што угаси гласну кућу?
 кући леле!
 Но господству име смаче,
 куку кући!
 Саморану мајк' остави,
 њојзи празно!
 Без поздрава и целива,
 зло јој јутро!
 Без потпора и нуђења,
 мајци леле!
 Укиде јој добро јутро!
 зло јој јутро!
 А умаче добар вече,
 зла јој вечер!
 Мили дозив, слатки целив,
 о Јакове!
 Ко ће мајку надживјети?
 жље да јој је!
 Ко л' у црну земљу врћи?
 дом ти празан!
 Што с' од смрти не отрже?
 кам да ми је!
 Љуцком снагом, мудро главом,
 кметска дико!
 Или сабљом не обрани,
 бритка сабљо!
 Али не хће ал' не мога,
 могла у јад!
 Аох јадна, куд сам зашла?
 куку мене!
 Много рекох, е не могох
 од жалости,
 Ја те жалим, а не корим,
 знаш ли, куме!

Немој на ме зажалити,
 имаш рашта!
 Но прегори, и опрости,
 сад ал' икад.
 Како мудар и научен,
 филозофе!
 Свак те плаче, сваки вели:
 куку брате!
 Мртва љуби, свак говори:
 рај ти души!

ТУЖБАЛИЦА

једне Кривошинке, те је свог свекра мало прије него ће умријет' тужила, по наговору свог свекра, и тек што је тужбалицу свршила и исплакала се, почне и он од милине и жалости плакати, и мало ставши и за руку стиснувши своју снаху издахне:

Бе си ми се опремио?
 свекре бане!
 Тако диван и оружан,
 мој витеже!
 Што л' с' ођелом наресио,
 дивни боре!
 Ал' ћеш јутрос у градове?
 граде свекре!
 Да с господом саборишеш,
 мудра главо!
 Ил' у брацко кметовање,
 биран кмете!
 Ил' за свата од сватова,
 дични свекре!

Што си очи затворио?
 зло ми јутро!
 Мудра уста подвезао,
 мудри свекре!
 Дуге руке прекрстио,
 снахи леле!
 Круту снагу оборио,
 снажни гrome!
 Нити караш, нит' милујеш,
 зашто, свекре!
 Кутњу чељад не сабираш,
 кући празно!
 Да им мудре сјете даваш,
 куку свекре!
 Како знадеш и умијеш,
 ух је мени!
 Неста кући домаћина,
 аох дому!
 Четницима четовођа,
 мој четниче!
 Све станове и темеље,
 без управе!
 И то ти се много чудим,
 чудо и јест!
 Што те срце не забоље,
 добри свекре!
 На синове и на снахе,
 њима празно!
 На кумове, на другове,
 дружба јадна!
 На биране побратиме,
 ах до бога!
 И на врсне пријатеље,
 јади њима!
 И још ти се много чудим,
 врсни свекре!
 Како ти се не ражали,
 снахи леле!

Моја вило над вилама,
 дивна дико!
 Мој соколе под крилима!
 мајци леле!
 Мој стечнице и доношче!
 пунан доме!
 Ја јадујем, ти не чујеш,
 јад ме чуо!
 Смрт т' уграби приђе рока,
 бог је клео!
 Црна земља сад т' ужива,
 њојзи благо!
 Ђе је твоја крута снага?
 крути синко!
 Рсом срзни, руком врзи,
 људски рсу!
 Отреси се од земљице,
 синко Вуко!
 Као соко од росице,
 мој соколе!
 Не дотрчи, но долети,
 кам да ми је!
 Саморану мајк' ућеши,
 вила у јад!
 Али ти се много бојим,
 срце синко!
 Да се мајци вратит нећеш,
 куку леле!
 Ти су пути недоходи,
 то знам дивно!
 Него кукам и кукаћу,
 жива док сам!

ШТО СИ, МАЈКО, УЋУТАЛА
 (ЦРНОГОРСКА ТУЖВАЛИЦА)

Што си мајко ућутала,
 Што с јадима не говориш?
 Говорићу, а да шта ћу,
 Све овако док сам жива!
 Иде мајка кукајући
 И по леду и по снијегу.
 Снијег бродих, сузе роних,
 Сина тражих да га нађем,
 Не могох га, мајка, наћи.

Ја отиђох у планину,
 Ту му ледну кућу нашла.
 Кућо моја испражњена!
 У планини и пустињи,
 Ђе му мајка доћ' не може,
 Сваког дана и нећеље.
 Да са сином ико има,
 Мање би ми јада било!
 Туда нико не долази,
 Осим вуци и бауци
 И несретни гавранови,
 Те јуначке кости носе.

Кад ми Петар погинуо,
 Мајци срце извадио!
 Не би брата од индата,
 Ни човјека племенита,
 Да уграби дели сина,
 Да га Турци не сијеку,
 Да му лице не нагрде;
 Не би брата ни рођака,
 Ни милога пријатеља,
 Да уграби рањеника,
 Рано, сине, до вијека!

Да напоји ладном водом,
 Да увије ране грдне,
 Дако би ми преболио,
 Јопет чету предводио,
 Но га Турци сасјекоше,
 Дивно лице нагрдише,
 Грб и сабљу однијеше,
 Златне крсте и медаље,
 А јунака нагрђена,
 У планини оставише;
 Седам пуних дана био,
 У планини несахрањен;
 Сабљо, сине, браће твоје,
 Моје сунце утавњело,
 У планини остављено!

Оде мајка да га види,
 Не вјерова дугу јаду,
 Док не виђе кућу ледну;
 Познах кућу сина мила,
 По висини стаса дивна,
 Дико моја у племену!
 Дуги данак сина кумих:
 Проговори штогод, сине,
 И нареди мајци твојој,
 Шта ће црни родитељи?

Ништа с мајком не говори,
 Нит' ми кућу он отвори...
 Вас дан кумих, камен љубих,
 Док на брдо сунце паде,
 Ја закумих друштво моје:
 Остав'те ме, а ви ајте,
 Да ја ноћим у планини,
 Код Петрове ледне куће!

Ноћити ми не дадоше,
 Остаде ми кућа сама,
 Кукај мајко до вијека!

Одох кући кукајући,
 Док сам дошла не престала,
 К'о што нећу док сам жива.
 Па кад црној кући дођох,
 Изишао црни отац,
 Он ме пита кукајући:
 Је л' ми штогод Петар посл'о,
 Ја ли карту, ја ли поздрав?

Нити те је поздравио,
 Нити ишта наредио,
 Нит' је с мајком говорио.
 О мој Петре, очи моје,
 Моје сунце на истоку!
 Што залади стару мајку,
 Сунце сине!

Кад изгрије сунце јарко,
 Те изиде на истоку,
 Ја изиђем пред злу кућу,
 Па погледам јарко сунце,
 Мајка рече: Благо мене,
 Сад ће мене Петар доћи!
 Кад погледа стара мајка,
 Је л' се јунак помолио,
 На свом вранцу крилатоме!
 Не сјаји се грб ни капа,
 Не звечи му оштра сабља,
 Сабљо сине!

Браћи крила обломљена,
 Обље очи извађене!
 Скупљају се капетани,
 Нове даре добијају,
 Ти ми лежиш у камењу,
 На тебе ми тешке ране,
 Тешке ране невидане.
 Да је једна или двије,

Па да има и четири,
 Мајка би се понадала,
 Мог'о би се с њима носит',
 Е си јунак добар био,
 — Мртав си се осветио, —
 Мог'о би их пребољети.
 Но су ране небројене,
 Од сабаља и пушака.
 Мој делијо дома мога.
 Срце сине!

Оружје ти порђало,
 Дивно руо потамњело,
 Књиге паук попануо,
 Црне карте угинуле,
 Не долазе кући твојој,
 Нити тебе, ни од тебе,
 Да ти наде мајка нема,
 Да ћеш откуд кући доћи.
 Куку мене кукајући,
 Тебе сине чекајући.

ЋЕ СИ МИ СЕ ОПРЕМИО
 (ЦРНОГОРСКА ТУЖБАЛИЦА)

Ће си ми се опремио,
 Срећо моја!
 Је ли ово зла истина,
 Мили боже!
 Да се радост и весеље
 Наше веље!
 Замијени са жалости
 И сузама.

Теке кућу обрадова,
 Мој Обраде!
 Тужно срце овесели,
 Зло весеље!
 Како ћемо обикнути,
 Сад без тебе!
 Ниће нико сем Остоје,
 Сиротнога!
 И два пања крај огњишта,
 Гром нас био!
 И премладе мајке твоје,
 Леле њојзи!
 Што јој крила ти испразни,
 Благо моје!
 Мој цвијету из ливаде,
 Миришљави!
 Дивно л' бјеше процаптио,
 Ружо моја!
 Мој љељене из горице,
 Мој Обраде!
 Мој славују из шумице,
 Рано моја!
 Мој голубе из кафеза,
 Ками нама!
 Лиш' Остоје сиротога,
 Јао срећо!
 Пружи баби руку златну,
 Благо моје!
 Отвори ми црне очи,
 Црна надо!
 На окрени наопако,
 Тужно коло!
 Шта би тебе изненада,
 Празна надо!
 Зла стријела уграби те,
 Не било је!

Из наручја мајчинога,
Њојзи леле!
Мало ми је уграбила,
Деветоро, бог је клео!

Мишљах јаде затурити,
Ја жалосна!
Но ми ране ти понови,
Зли понове!

ЗА ОЦЕМ

(ИСТАРСКА НАРИЦАЉКА)

Ћаће мој! немила је ваша сирота, ћаће мој!
Ах, добри мој пријатељу, ћаћко мој!
Кега сан ја сада згубила, ћаће мој!
Ах, ћаће, немила је ваша сирота, ћаћко мој!
Ах, љубезниви и пријазниви, ћаће мој!
Кему сте ви ваше сироте наручили, ћаћко мој!
Ах дробне и маљахне, добри ћаћко мој!
Ненаучене и ненавајене, ћаћко мој!
Кему сте их ви наручили и припоручили, ћаћко мој!

Ах, ке су вам остале, драги ћаћко мој!
Како древо одсечено, ћаћко мој!
Дробне и маљахне, мили ћаћко мој!
Како одсечене гранчице, ћаћко мој!
Ах, вело добро моје, ћаћко мој!
Моје и ових дробних сиротиц, ћаћко мој!

ЗА МАТЕРОМ

(ИСТАРСКА НАРИЦАЉКА)

Немила је ваша сирота, мила мајко моја!
Ка сан остала, како гранчица одсечена, мила мајко
моја!

Лепи мој науку! мила мајко моја!
Кега сте мене учили, мила мајко моја!
Ки ће га сада мене учити и вадит, мила мајко моја!
Немила је ваша сирота, мила мајко моја!
Кему сте ви мене наручили, сиротицу, мила мајко
моја!

Ка нимама сада нигдир ни једнега, мила мајко моја!
Него сан како древо одсечено, мила мајко моја!
Немила је ваша сирота, мила мајко моја!
Када се буду друге хѐри, мајчице моја!
С мајчицама разговарати, мајко моја!
Ах, како ће срце моје пуцат, мајчице моја!
Да би мени на лето дан, љубезнива мајко моја!
Вас један пут видит, срдачна мајко моја!
Ја бим парала, мајчице моја!
Да видим све добро овега света, мила мајко моја!

ЗА СИНОМ

(ИСТАРСКА НАРИЦАЉКА)

Сине мој! рано моја! синко мој!
 Рожице моја! дико моја! сине мој!
 Кито моја! рањена је мајка, сине мој!
 Рано моја! рањена је мајка твоја, сине мој!
 Лепи наш ожења през невестице, синко мој!
 Сине мој, срдачна гранчице, моја, синко мој!
 Ка се је мени од срдашца откинула, сине мој!
 Синко мој! рањена је мајка твоја, сине мој!
 Губока рано моја! срдачни синко мој!
 Нигдар незагојена рано моја, сине мој!
 Ки би бил то мени рекал, рожице моја!
 Да ћеш ти тако брзо одлетет, гранчице моја!
 Окруњена гранчице моја, синко мој!
 Ја те све зазиван, предраги сине мој!
 Пак се не ћеш на ме обазрети, рожице моја!
 Синко мој! рано моја! сине мој!

VII

 ПЈЕСМЕ КОЈЕ СЕ ПЈЕВАЈУ
 НА ПРЕЛУ

ПРЕЉА И ЦАР

(Припијевају преље једна другој)

Преле су преље с вечера,
Која је више напрела?
Мајкина Ружа највише;
Стигла је вала до цара,
Посла јој царе повесмо:
»Нај, теби, Ружо, повесмо,
»Опреди мене шаторе,
»Што од тог теби остане,
»Опреди себи дарове,
»У мом и' двору дерала!
»На мојој руци спавала!«

Мудрија Ружа од цара;
Послала цару срдачку:
»Нај теби, царе, срдачку,
»Начини мени стан од ње,
»Што од тог теби претече,
»Начини себи дворове,
»По њима ја ти шетала!
»На твојој руци спавала!«

ПРИПИЈЕВА СЕ ЖЕНАМА

(У ЦРНОЈ ГОРИ)

Пресличица на полицу пуна
 бисера,
 При њу сједи Станковица¹ вазда
 весела,
 Срећа јој се веселила с' Станком
 заједно!

ПРЕЉА И КУЈУНЦИЈА

Два се града врло бијељаху,
 У једном је Каранфиле Јово,
 У другом је шећерли дјевојка.
 Поручује Каранфиле Јово,
 Поручује шећерли дјевојци:
 »Ој бога ти, шећерли дјевојко!
 »Ја сам чуо, да си танкопреља;
 »Послаћу ти мисирско повјесмо,
 »Уз повјесмо шимширли вретено:
 »Опред' мени сто аршина платна,
 »И к отоме, што од тог остане,
 »Опред' себи танану кошуљу,
 »Те је носи, мноме се поноси.«

¹ Тако се и осталима редом припијева, која је чија. (Примједба Вукова).

Кад то чула шећерли дјевојка,
 Отпоручи Каранфилу Јови:
 »Ој бога ми, Каранфиле Јово:
 »Ја сам чула да си кујунција,
 »Послаћу ти ситну трепетљику,
 »Сакуј мени статве и брдила,
 »И остало, што стану ваљаде,
 »И од тога што теби претече,
 »Сакуј себи токе на јелеке,
 »Токе носи, мноме се поноси.«

КУЈУНЦИЈА И ХИТРОПРЕЉА

Што се сија крај горе зелене:
 Да л' је сунце, да л' је мјесечина?
 — Нит' је сунце. нит' је мјесечина,
 Већ два златна рога од јелена;
 У њима су два града грађена,
 У једном је кујунција Јанко,
 У другоме Јања хитропреља.

Поручује кујунција Јанко,
 Поручује Јањи хитропрељи:
 »Ој бога ти, Јањо хитропрељо!
 Да ти пошљем малено повјесмо,
 — Опреди ми шатор и кошуљу;
 А што теби од тога остане,
 Ти опреди себи у дарове!«

Јања била мудрија од Јанка,
 Поручује кујунцији Јанку:
 »Ој бога ти, кујунција Јанко!
 Да ти пошљем малену парицу,
 — Сакуј мени вјенце и обоце;
 А што теби од тога остане,
 Поткуј твога добра коња вранца,
 Нека ти је међу браћом хвала!«

ПРЕДИ, МОМО, ДАРОВЕ

Пасла мома јеленке,
На воду их навраћа,
Јеленци јој пређоше,
Ал' не може та мома,
Осврте се јеленак,
Узе мому на роге,
Пак је хита на бреге.
Гдје је мома паднула,
Ту је расла брекиња,
К њој доходе чобани.
Посјекоше брекињу,
Од ње праве свирале,
А свирале говоре:
»Преди, момо, дарове.«

VIII
ПЈЕСМЕ ЖЕТЕЛАЧКЕ

НАДЖЊЕВА СЕ МОМАК
И ДЈЕВОЈКА

Наджњева се момак и девојка:
Момак најње двадест и три снопа
А девојка двадест и четири.
Кад у вече о вечери било,
Момак пије двадест и три чаше,
А девојка двадест и четири.
Кад ујутру бели дан освану,
Момак лежи ни главе не диже,
А девојка ситан везак везе.

КАД ЖАЊУ ТУРЦИМА
У НЕДЈЕЉУ

Вала богу! вала јединоме!
Где ми власи жању у недељу!
Над њима се три облака вију:
Један облак грмовит Илија,
Други облак Огњена Марија,
Трећи облак свети Пантелија.
Проговара свети Пантелија:
»Удри громом, громовит Илија,

»Удри огњем, Огњена Марија,
 »Ја ћу ватром, свети Пантелија.«
 Ал' говори Огњена Марија:
 »Немој громом, громовит Илија,
 »Немој ватром, свети Пантелија,
 »Ни ја огњем, Огњена Марија!
 »Јер власима Турци не верују,
 »А пшеница тежатка не чека.«

МОВИ

На крај, на крај, моја силна
 мобо,
 На крају је вода и девојка,
 Вода ладна, а девојка млада:
 Воду пијте, девојку љубите.

ОПЕТ МОВИ

I

Навал', мобо, ја и моја жена:
 Жена спава, а ја воду носим.

II

На крај, мобо, на крају је торба,
 И у торби паучљива проја.
 Навалите, мобо моја, под вече,
 Биће вама шугав јарац до вече.

САРАОРИМА

Навалите под ноћ, сараори,
 Да отмемо из мобе девојку;
 Мајка вели, још јој је нејака,
 Још јој нису ноге за пашмаге,
 Још јој нису прсти за прстење,
 Ни бијело лице за љубљење.

ТРИ ЈЕТРВЕ ЖЕТЕЛИЦЕ

Жетву желе три јетрве,
 Легоше ми посавати,
 Док са жита роса спане;
 Кад се оне попренуле,
 Али сунце на заоду;
 Отуд иде свекре Петре,
 Да он вози трудне снае,
 Трудне снае и уморне;
 Па бесједи свекре Петре:
 »Шта сте таке, миле снае!
 »Кан' да су вас змије пиле,
 »Змије пиле и гуштери?«
 Ал' бесједе миле снае:
 »Бре бога ми, свекре Петре!
 »Дуге њиве и широке,
 »Ваздан жесмо, крај не вишмо.«¹

¹ Не вишмо мјесто не видјесмо или не видисмо!
 (Вукова примједба).

ОВЧАР И ДЈЕВОЈКА

Заспала девојка дренку на коренку,
 Отуд иде стадо с два млада овчара,
 Један с миром прође, други не кте с миром;
 Говори девојци: »Устани, девојко!
 »Ајдемо там' доле у то златно поље,
 »Да жњемо пшеницу, да се наджњевамо.
 »Ако ме наджањеш, даћу ти ја стадо;
 »Ако л' те наджањем, љуба да си моја.«
 Устаде девојка, метну срп на раме,
 Одоше там' доле у то златно поље.
 Жњели су пшеницу од јутра до мрака,
 За девојком веже девет миле браће,
 А за момком веже девет мили друга.
 Девојка најњела триста и три снопа,
 Момак је најњео двеста и два снопа.

Говори девојка: »Чујеш ли, чобане!
 »Стадо да ми дадеш, ја сам те најњела.«
 Моли се чобанин, пак јој проговара:
 »Што ће тебе стадо с премногим овцама,
 »Кад ти траве немаш, стадо да напасеш,
 »А ни воду незнаш, стадо да напојиш,
 »Нити лада имаш, стадо да пландује?«
 Говори девојка: »Чујеш ли, чобане!
 »Ја поља имадем, стадо да напасем:
 »Моја ситна коса, зелена ливада;
 »А и воде имам, стадо да напојим:
 »Моје чарне очи, два бистра кладенца;
 »Ладак ће им бити моје обрвице.«

ОПЕТ ОВЧАР И ДЈЕВОЈКА

Жетву жела лепота девојка
 Златном руком и сребрним српом.
 Кад је било око пола дана,
 Запевала лепота девојка:
 »Ко би мене снопље повезао,
 »Дала би му моје бело лице;
 »Ко ли би ми водице донео,
 »Дала би му моје чарне очи;
 »А ко би ми ладак начинио,
 »Ја би њему верна љуба била.«

Она мисли, нико је не слуша,
 Слушао је овчар од оваца;
 Рогозом јој снопље повезао,
 Од леске јој ладак начинио,
 И донео лађане водице,
 Пак беседи лепоти девојци:
 »Дај, девојко, што си обећала.«

Ал' девојка полукава била,
 Пак се она млада одговара:
 »Ид' одатле, млади чобанине!
 »Ако си ми снопље повезао,
 »Твоје овце по стрњики пасу;
 »Ако си ми водице донео,
 »И ти си се лађане напио;
 »Ако си ми ладак начинио,
 »И ти си се под њим одморио.«

КАД СЕ ХВАТАЈУ СЛАМКЕ

Да с' ватамо танке сламке¹, танке, танане;
 Да гледамо, ко ће с киме да се љубимо.
 Ватајте се танке сламке, танке, танане,
 Да гледамо, ко ће коме у срећи пасти.
 Кома старо, кома младо, ком' што срећа да;
 Било старо, било младо, љубићу га ја.
 Ко се неће пољубити, убио га бог!
 Убила га света Петка Параскевија!
 Пуштајте се, беле руке, не држите се,
 Ко се с киме уватио, да се љубимо.

ПОСЛИЈЕ ВЕЧЕРЕ

Домаћине, господине, пуштај нас дома;
 Далеко су наши двори преко лугова:
 У кога је стара мајка, застараће се;
 У кога је мушко чедо, уплакаће се;
 У кога је млади војно, покараће га.

¹ Кад се њива дожање, онда се жетеоци хватају сламке: један узме онолико сламки у пола, колико има жетелаца (да свакоме по један крај од сламке може допасти), па све те сламке стисне руком преко сриједе; а жетеоци стану око њега, и ову пјесму пјевајући хватају се свако по за један крај од сламке. Кад се сви ухвате, онда онај пусти сламке, па се љубе, ко се с ким буде ухватио. (Вукова примједба).

ВИЛА И ДЈЕВОЈКА

Жетву жела вила и дјевојка,
 Вила меће златно руковеће,
 А дјевојка танко и лијепо,
 Сама жање, сама снопље веже,
 Сама пјева, сама одпијева,
 Јавља јој се момче иза горе:
 »Најми мене, лијепа дјевојко!
 »Да ти жањем, да ти снопље вежем,
 »Да ми пјеваш, да ти одпијевам,
 »Нећу ти се прескупо најмити:
 »За три гроша и три пољубљаја.«

ЈА ТЕ ЖЕЛА, А ЈА ТЕ НЕ ЈЕЛА

I

Јечам жела за гором дјевојка,
 Сама жање, сама снопље веже,
 Сама пјева, сама одпијева:
 »Јечам жито, у бога љепото!
 »Ја те жела, а ја те не јела,
 »Већ сватовски коњи позобали.«
 Доходи јој момче најамниче:
 »Најми мене, лијепа дјевојко!
 »Кад ти жањеш, да ја снопље вежем,
 »Кад ти пјеваш, да ти одпијевам.«
 »Пошто најам, момче најамниче?»
 »Није скупо, лијепа дјевојко!
 »За тридесет и три пољубљења.«
 Кад је био једном пољубио,
 Пола јој је најма поклонио,
 Кад је био другом пољубио,
 И сав јој је најам поклонио,
 Кад је био трећом пољубио,
 И сам јој је себе поклонио.

II

Жетву жела за гором ђевојка,
 Жетву жела, жетви говорила:
 »Јечам жито, од бога љепото!
 »Ми те желе, а ми те не јеле,
 »Већ сватовски коњи позобали
 »И рујно нам винце источили,
 »Годину нас у баба просили,
 »Давно би ме младу испросили
 »Ал' сам млада под заклетвом стала,
 »Да се цура удавати нећу,
 »Док је мени у селу јарана
 »За другога већ јарана мога,
 »Ево има годиница дана,
 »Све ми даје по киту јаблана
 »И по киту румене ружице
 »И по двије ките милодуа,
 »Милодуа да се милујемо,
 »А ја њему златан јаглук везен
 »И мараму златом накићену
 »И свилену бурунџук кошуљу,
 »Да заједно санак боравимо.
 »Ја сам скоро у јарана била,
 »У бостану виноград садила,
 »У ђул-башчи смиље плијевила,
 »Под пенџером лимун оставила,
 »Под пенџером беар откинула,
 »Драги сједи на демир-пенџеру,
 »И драго се са пенџера јавља:
 »'Моја драга, мене боли глава!'«
 »Драга вели: »'Доћи ћу ти сама.'«

УЖЕЛА ЈЕ СКУТЕ И РУКАВЕ

I

Жетву жела племенита Мара,
 Ужела је скуте и рукаве,
 Па их носи коњ'ма у подруме:
 »Ето вама мога брата коњи!
 »Сутра ћете далеко путоват',
 »Моме брату довести ђевојку,
 »Проћи ћете три зелене горе,
 »Три јелове а три шимширове,
 »И ту ћете једно чудо виђет',
 »Ђе шћер с мајком танко руво слаже,
 »Сваком свату златна бошчалука,
 »Милом куму туњу од сто листа,
 »Од сто листа и од сто цвјетова.«

II

Мобу купи беже Јован-беже
 У Будиму под бијелом кулом,
 Ниже куле у пољу широку,
 Да му жању бијелу шеницу,
 Све сабира момке и дјевојке,
 Мобу гледа са истока сунце,
 Пак дозива даницу звијезду:
 »О данице, драга секо моја!
 »Да гледамо бега Јован-бега,
 »Има ли што љепше погледати,
 »К'о дјевојке како жетву жању,
 »За њим' вежу момци нежењени,
 »За њим' шеће беже Јован-беже,
 »Те погледа мобу накићену,
 »Мобу гледа, а моби говори:
 »'Моја мобо, не просипај класе,
 »'Далеко је до Ђурђева дана,
 »'Камо л' није до новог л'ета.'«

IX

ПЈЕСМЕ ИГРАЧКЕ

(ШТО СЕ ИГРАЈУ У КОЛУ)

КАД СЕ ХВАТА КОЛО
(ИЗ ГОРЊЕГА ПРИМОРЈА)

Фатајте се, б'јеле руке,
Гледајте се, црне очи,
Ко не љуби црне очи,
Пада ли му сан на очи,
Ол' му јади на срдахцу?
Јер од јада гора вехне,
У гори је дробна ружа,
Дробна ружа, маџурана.
Маџурана говорила:
»Силу мене наберите,
»У коло ме понесите,
»Младићима разд'јелите,
»Младићи ме добро хоће,
»Добро хоће, боље носе:
»Љети носе за калпаком,
»А у зиму у њедарца.«

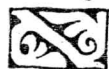
ОПЕТ КАД СЕ ХВАТА КОЛО

(ИЗ СРБИЈЕ)

Ситно драго камење
Из неба је падало,
Те побило девојке,
Које стоје код кола,
Као краве код тора.

Ситно драго камење
Из неба је падало,
Те побило невесте,
Који стоје код кола,
Као краве код тора.

Ситно драго камење
Из неба је падало,
Те побило јунаке,
Који стоје код кола,
К'о волови код тора.

БИЈЕДА НА ПРАВОГА КРИВЦА

Скочи, коло, да скочимо,
Да се дома попаштимо;
Дома ми је зла свекрва,
Синоћ ме је потворила,
Да сам, јадна, мужа била;
Нисам га се ни додела:
Ја му реко суде прати,
А он не кте суде прати.

А ја лонац, па у главу!
Пуче лонац, пуче глава.
Није мени главе жао,
Већ је мени лонца жао;
Скупо сам га куповала:
За јабуку дивљакињу
И за друге половину.

КАД СЕ ИГРА У КОЛУ

О јабуко, тедена, зеленико, редена!¹
Што с' толики род родила:
На три главе три јабуке,
На четвртој соко седи,
Те он гледа ником пољу,
Где јунаци коње кују:
Радоица и Груица,
Радоичин коњ с' измаче
Лепој Мари у босиљак.
Љуто куне лепа Мара:
»Оте! коњу, пуст остао!
»Стрелица те устрелила
»Кроз седлашце у срдашце;
»Кроз уздицу у губицу!
»Кроз све ноге кроз четири!«

¹ Гдје се игра брзо (као на пр. у Мачви), ондје се ово тедена и редена припјева у свакој врсти (тедена у сриједи, а редена на крају); а гдје се полако игра (као на пр. у Јадру), ондје се пјева без тедена и редена, али се свака врста по двапут пјева. (Вукова примједба).

Ал' говори Радоица:
 »Не кун', Маро, коња мога;
 »Ја ћу тебе горе клети:
 »Ти се, Маро, не удала!
 »Ако ли се и удала,
 »Мушка чеда не родила!
 »Ако ли га и родила,
 »За руку га не повела!
 »Ако ли га и повела,
 »На војску га опремила!
 »Са војске ти не дошао!
 »Дружина му коњ' довела,
 »Коњ' довела, глас донела,
 »И на коњу бојно седло,
 »И о седлу бритку сабљу,
 »И о сабљи рукавице,
 »Црном крвљу напуњене,
 »Сваком свилом навезене,
 »А највише црном свилом,
 »Нек су мајци црни данци,
 »А сестрици годинице,
 »Верној љуби тавне ноћи.«

ДРАГОМ ПОНУДЕ

(Кад се игра)

Оп цуп, цуп цуп, драгана!
 Шта ти ниси казала,
 Да мој драги болује,
 Да му носим понуде:
 Од комарца ребарца,
 Од мушице душице;
 И од рака два крака,
 И чашицу ракије,
 Да се драги напије.

БЕЗ ДРАГОГА НИ У КОЛО

Играло коло под Видин, под Видин.
 Пусти ме, мајко, да видим, да видим.
 Ето ти брата, иди с њим, иди с њим.
 Нека ми брата, нећу с њим, нећу с њим.

Играло коло под Видин, под Видин.
 Пусти ме, мајко, да видим, да видим.
 Ето ти сестре, иди с њом, иди с њом.
 Нека ми сестре, нећу с њом, нећу с њом.

Играло коло под Видин, под Видин.
 Пусти ме, мајко, да видим, да видим.
 Ето ти оца, иди с њим, иди с њим.
 Нека ми оца, нећу с њим, нећу с њим.

Играло коло под Видин, под Видин.
 Пусти ме, мајко, да видим, да видим.
 Ето ти драгог, иди с њим, иди с њим.
 Нека ми драгог, оћу с њим, оћу с њим.

СЕКУЛА И ВИЛА

(У Рисну пјевају момци играјући у колу)

Шатор пење Угрин Јанко
 Украј Саве воде ладне
 На вилино игралиште,
 На јуначко разбојиште
 И вучије вијалиште;
 Док ето ти б'јела вила,
 Угрин Јанку говорила:
 »Ход' отоле, Угрин Јанко!
 »Не пењи ми шатор тудар;
 »Ако запех стр'јеле моје,
 »Устр'јелићу тебе, Јанко.«

Јанко вили одговара:
 »Не бојим се тебе, вило,
 »Док су мене два сестрића:
 »Бан Секула с Мијаилом.«
 У то доба бан Секуле,
 Б'јелу вилу уфатио,
 Пак је води ујку своме,
 Ујку своме Угрин Јанку.

Богом куми б'јела вила,
 Богом куми бан Секула:
 »Богом брате, бан Секуле!
 »Не води ме ујку твојоме,
 »Ујку твојоме Угрин Јанку,
 »До три ћу ти биље казат':
 »Прво ћу ти биље казат'
 »Да ти љуба роди сина;
 »Друго ћу ти биље казат'
 »Да ти сабља с'јече Турке;
 »Треће ћу ти биље казат',
 »Да си стиман у дружину.«

Секул вили одговара:
 »Луда ли си, б'јела вило!
 »Била здрава глава моја,
 »Родиће ми љуба сина;
 »Била крепка мишка моја;
 »А и оштра ђорда моја,
 »Сјећи ће ми сабља Турке;
 »Био собом јунак добар,
 »Бићу стиман у дружину.«

Он одведе б'јелу вилу,
 Дарова је ујку својоме.

КОЛО И ПАВЛЕ

Поиграј, лепи Павле, поиграј,
 Даћемо ти мор доламу,
 Да нам поиграш,
 Да нам поиграш. —
 Играо би, скакао би,
 Ром сам на ногу,
 Ром сам на ногу.

Поиграј, лепи Павле, поиграј,
 Даћемо ти жуте чизме,
 Да нам поиграш,
 Да нам поиграш. —
 Играо би, скакао би,
 Ром сам на ногу,
 Ром сам на ногу.

Поиграј, лепи Павле, поиграј,
 Даћемо ти свилен калпак,
 Да нам поиграш,
 Да нам поиграш. —
 Играо би, скакао би,
 Ром сам на ногу,
 Ром сам на ногу.

Поиграј, лепи Павле, поиграј,
 Даћемо ти лепу мому,
 Да нам поиграш,
 Да нам поиграш. —
 Играћу вам, скакаћу вам,
 Здрав сам на ногу,
 Здрав сам на ногу.

ВИЛА И НЕВЈЕСТА

Уранила б'једа вила,
 Дозива доље на море,
 На море на б'јеле дворе,
 До л'јепе Маре невјесте:
 »Устан' се, Маро невјесто,
 »У башчи па се прошетај,
 »У цв'јеће те си гојила,
 »Утро и вече појила,
 »У ките па га сакићај,
 »Златном га жицом обвијај,
 »Златнијем жиком нажимај,
 »Сватове даром даривај,
 »Свакоме свату и ките,
 »Староме свату и двије.»

СТАР-НОВАК И ТУРСКО МОМЧЕ

Скочи, коло, да скочимо,
 Да би нама у час добар,
 Нашем брату домаћину
 Са свом браћом наоколо!
 Сабљу паше Стар-Новаче
 По Мисиру бијеломе,
 Ниско сабљу припасује.
 Сусрете га турско момче,
 Стар-Новаку бесједило:
 »А тако ти, Стар-Новаче,
 »Откуд тебе сабља моја,
 »Сабља моја, баба мога?«

Одговара Стар-Новаче:
 »Ход' отоле, турско момче!
 »Није ово сабља твоја,
 »Нит' је сабља баба твога,
 »Нег' је ово сабља моја:
 »Ја сам сабљу саковао
 »У Мисиру бијеломе
 »У Николе кујунџије;
 »Ако ли ми не вјерујеш,
 »Извешћу ти три свједока:
 »Радојицу и Груицу
 »И Николу кујунџију,
 »Што је сабљу саковао.«

БРАТ И СЕСТРА

Скочи, коло, да скочимо,
 Да би нама у час добар
 Нашем брату домаћину
 С' свом господом наоколо!
 У Вукића Бранковића
 Вранац коњиц без биљега,
 На чело му сјајан мјесец,
 А у гриви видра игра,
 Из копита огањ дава,
 За њега му нико не зна,
 Него сестра Видосава,
 Која му је зуб давала
 Из лећена сребрнога;
 С Вукићем се посвадила,
 Цару га је повиђела:
 »Султан-царе, господаре,
 У Вукића, брата мога,
 Вранац коњиц без биљега,
 На чело му сјајан мјесец,
 А у гриви видра игра,
 Из копита огањ дава.«

Кад је царе разумио,
Цар Вукићу поручује:
»О Вукићу, слуго моја,
Пошљи мене коња твога,
Ја ћу тебе и два моја,
И два града невардана,
И дв'је моме нељубљене.«

Кад је Вукић разумио,
Вукић цару поручује:
»Султан-царе, господаре,
Не дам тебе коња мога,
Да ми даваш и три твоја,
И три града невардана,
И три моме нељубљене.
Здраво била глава моја,
А под њоме вранац коњиц,
Коње ћу ти отимати,
Градове ти освојити,
Хоћу моме обљубити.«

А сад скочи да скочимо,
Да видимо ко ће боље,
Ко л' ће боље, ко ли горе,
А ја виђу ко не море.
Ко се скоро оженио,
Сваког добра пожељео,
И у село јараница,
И везених марамица.
Коловођа, дико наша,
Оком трени, колом крени,
Што л' ти коло задр'емало,
Али ти се уморило?

КРЧМАРИЦА И ДЕЛИЈА

Вино пише три делије
У стојноме Цариграду
У ђевојке крчмарице,
Вино пише, не платише,
Што не пише, то пролише.
Пошто виђе крчмарица,
Она цару на плач пође:
»Султан-царе господаре,
»Дођоше ми три делије,
»Баш у мене крчмарице,
»Вино пише, не платише,
»Што не пише, то пролише.«
Кад је царе разумио,
Крчмарици бесједио:
»Крчмарице, јадна била!
»Какве бјеху те делије?«
Крчмарица одговара:
»Једно бјеше тај делија,
»С'једе браде до појаса,
»Друго бјеше тај делија
»Црна брка до рамена,
»Треће бјеше тај делија
»Младо момче голобраче.«

Кад је царе разумио,
Крчмарици бесједио:
»Што је био тај делија
»С'једе браде до појаса,
»То је био Угрин Јанко;
»Што је био тај делија
»Црна брка до рамена,
»То је био Краљић Марко;
»Што л' је био тај делија
»Младо момче голобраче,
»То је био бан Секуле.

»Нег' чу ли ме, крчмарице,
»Кад ти дођу те делије,
»Подај њима пити вина,
»Вина доста изобиља,
»Не ишт' паре ни динара;
»Дођи мене на диване,
»Ја ћу тебе платит' вино.«

X

ПЈЕСМЕ КОЈЕ СЕ ПЈЕВАЈУ
НА БАБИНАМА

I

Што у двору жубор стоји?
што оно веле?
Јовану се син родио,
те се веселе.
Ко се томе весељаше?
Бабо највише.
Веселе се, бога моле,
да му буде жив.

II

Рано рани млади Јован,
прије зорице,
Те он иде у планину
на врана коња,
Заборави жуте чизме
и рукавице,
Кад се Јован поврнуо
у бијели двор,
И наоди своју љуби
као госпођу,
Ђе она лежи на душеку
у меку свилу,
Според ње је бешичица
дрва шимшира,

У бешику мушко чедо
 златна јабука;
 Ал' је Јован говорио
 својој госпођи:
 »Ферим тебе, љуби моја,
 као госпођи.«

III

Трепетала трепетљика
 пуна бисера,
 Под њом сједи снаха наша,
 сина родила;
 К њој долазе сви свекрови,
 редом господи:
 »Ферим тебе, снахо наша,
 сина родила.«

XI

ПЈЕСМЕ
 ДЈЕТИЊЕ — УСПАВАНКЕ

I

Санак иде на улицу,
Води Јова за ручицу;
Санак Јову говораше:
»Ходи, Јово, у бешику,
»Да се санка наспавамо,
»И у јутру подранимо,
»И водице донесемо,
»Нашу мајку одм'јенимо.«

II

Нинај, нинај, злато моје!
Чуј, ће ми те санак зове;
Сан те љуби, и говори:
»Ушикај се, драго моје.«

III

Јово ми се санком кара,
Као да се разговара,
Боље санком, него с мајком;
Санак ће га умирити,
А мајка ће пољубити.

IV

Нинај, Јово, у бешици,
Мајка тебе пјеват' хоће,
Док ти санак очи склопи,
Ти си трудан и уморан.

V

Сан ме мори, сан ме ломи,
 Спавала бих ја;
 Али мене санак неће,
 Него Јова мог;
 Чувај, санко, Јова мога,
 Чувао вас бог!

VI

Иш, кокоте, балабане,
 Кој' у кући спиш!
 Не буди ми Јова мога,
 Нек' ми се наспи.

VII

Иш, о коке, кокоражко!
 Не кокоћи, не клопоћи,
 Не буди ми Јова мога!

VIII

О кокоте, мој кокоте!
 Кад у зору пјеват' начнеш,
 Не ударај крил'ма себе,
 Нек се гоји злато моје.

IX

О соколе, мој соколе!
 Не лети ми уз прозоре,
 Не ломи ми гарофане,
 Не буди ми Јова мога;
 Јер је трудан и уморан:
 Синоћ ми је с пута доша',
 А сјутра се на бој справља.

X

Цуцу, цуцу, кобиле,
 Кудар сте ми ходиле? —
 Кроз бегове долине;
 Гору с ногама кршиле,
 Јова мога будиле.

XI

Нина, Јово, моје чедо драго!
 Нина, нина, у шикли бешику,
 Твоја беша на мору грађена,
 А за скупе паре купована;
 Градила је три мајстора млада:
 Један теше, други бојадише,
 Трећи меће сјајно огледало,
 Да с' огледа Јованова мајка,
 Када шика у бешици Јова:
 »Нина, Јово, ти живио мајци!«

XII

Сједи Мара на чардаку,
 На крилу јој Јово спава,
 Око ње се јање вије,
 Те скакуће и блекуће.
 »Од' отоле, јање моје!
 »Не скакући, не блебећи,
 »Не буди ми Јова мога,
 »Е је трудан и уморан,
 »Е је сву ноћ препјевао,
 »Препјевао, преиграо,
 »У том колу међ' ђевојке,
 »Све ђевојке надиграо,
 »А невјесте ижљубио.«

XIII

Која ј' оно ђевојчица,
Танка, б'јела и румена,
Те се свија око двора
Свако јутро и вечером,
С мојим Јовом јашикује?
Прођ' се, диво, Јова мога,
Многе су га моме брале,
Ма га нису одабрале,
За Јова је шћер у цара
Јову слична и прилична.

XIV

Иш, пауне, златопере!
Не шетукај, не загучај,
Не шобоћи, не клопоћи;
Спусти твоја златна перја,
А рашири ђузел репа,
Улез' лако у одаји,
Крил'ма Јову лада чини,
Да он спава у ладини.

XII

ПЈЕСМЕ ПОДРУГЉИВЕ
И ШАЉИВЕ

КОМАРОВА ЖЕНИДБА

Кад се жени комар-момче младо,
Он ми тражи за себе ђевојку,
Све створове бјеше обишао
А за себе љубе не нашао;
Док му сташе фалит' и говорит',
Да имаде мушица ђевојка,
У дувару у пустој двору,
Да је она одгојила сина,
А и јесте соја дилберскога;
Та би цура за комара била.

То је комар једва дочекао,
Па велике гаће обукао,
Пође просит мушицу ђевојку.
Мушица је капу накривила,
Па комару просцу говорила:
»О, комару, мили господару!
Видим да си соја господскога,
Док си тако танак у појасу;
Ја ћу теби вјерна љуба бити,
Да с' надворим таква господара!«

Кад то зачу комар момче младо,
То је њему врло мило било,
Што је наш'о тако добру љубу.
Свате купи комар момче младо,
Свате купи, па их разређује:
Старог свата љутога стршљена,
А првљенца краснога лептира,

А чауша момка слободњака,
 Мила кума поносна бумбара,
 А прикумка кривокапу осу,
 Јенгијице лијепе челице,
 Комарице младе послужнице,
 Војеводу горскога паука,
 А чауша мрмка слободњака,
 Још по реду остале створове —
 Све је комар позв'о у сватове.

Сватови се млади искупише
 Код господар комар ђувегије,
 У најљепше доба од године,
 О топломе дану Петровоме,
 Кад бијаше згода свадбовати
 И кићене свате веселити,
 Јер не има вјетра и мећаве,
 Љуте буре, страшне олујине,
 Да замете киту и сватове.
 Али, ето муке из буцака,
 Ето мачка, веселог јунака,
 Па он стаде свате прегледати,
 И љутито на њих стријељати,
 Што му није с миром починути
 У буцаку на своме оцаку
 Од сватовске вике и играња.

Згледаше се кићени сватови,
 Згледаше се, муком замукоше.
 Но да видиш љутога стршљена!
 Скочи јунак, к'о да се помами,
 Пецну мачка љутитом жаоком,
 По побјеже главом без обзира.

Сватови се рахат учинише,
 Похвалише љутога стршљена,
 Што велико учини јунаштво

И освјетла образ на дивану,
 Те се б'једе свати избавише
 И весеље опет затурише.

Мало стало, за дуго не било,
 Док ти ево миша проклетога,
 Да уходи господу сватове.
 Стаде мијо мудрост просипати
 И свакаке заметати шале.
 Зафаљује љутоме стршљену,
 Што укиде б'једу превелику:
 Црног мачка, мишјег душманина;
 Родбину му у црно завио
 Мал' и њега није уграбио...
 Још је мишо мудролије смишљ'о,
 Док челица мудра досјетница,
 Зове мишу, да се бегенишу.
 Мијо приђе, пољубит' се хоће,
 Али цикну и натраг се трже
 Па побјеже у земну шупљину.
 Сви сватови у см'јех ударише.
 Мијо страда откле се не нада.
 Отале се свати подигоше,
 Поведоше мушицу ђевојку.

Кад су били двору комарову,
 Затурише велико весеље,
 Много су се туде веселили
 И свакаке пјесме изводили.
 Па сведоше са мухом комара
 У тиквицу таман до дувара;
 Ту се комар лијепо смјестио
 У ложници чађавој тиквици,
 У алвату високу долафу,
 Једну ногу пода се савио
 А другу је лако опружио.
 А мушица стаде га дворити
 И комару у ноге гледати,

Па му стаде 'вако говорити:
 »О комару, мили господару,
 Какве су ти вите ноге танке,
 Да те узмем за ножицу малко,
 Извукла би утробицу твоју.«
 То му рече, за ногу повуче.

Стаде јека жалосна комара,
 Како јечи, сва одаја звечи.
 Чу се јека таман до Дервенте,
 Помагаја чу се до Маглаја,
 Чу се ука таман до Врандука.
 Потекосе Дервенчани,
 А за њима Маглајани,
 За овима Врандучани,
 А за њима рак на коњу,
 Колац носи на рамену.
 Стаде раче муху бити
 И 'вако јој говорити:
 »О, мушице, несретнице!
 Како смеде руку дићи
 На комара господара,
 С којим си се заручила?
 Што погази, мухо, клетву?
 Што изгули мужу ногу?«
 А муха се ста правдати
 И овако говорити:
 »То је било у милости,
 Ја се њега сад опростих.«

СМИЈЕШНО ЧУДО

Виђех чудо, и нагледах га се:
 Ђе иђаше патка поткована,
 А бијела гуска оседлана,
 Још на вуку капа од самура,
 На међеду зелена долама,
 На пијевцу ковчали чакшире,
 На лисици лијепа ћрдана,
 А на зецу свилене димије.

Не чудим се патки поткованој,
 Ни бијелој гуски оседланој,
 Нит' вуковој капи од самура,*
 Ни међеду зеленој долами,
 Ни лисици, ни њену ћрдану,
 Ни пијевцу ковчали чакширам';
 — Но се чудим зецу димијама:
 Куд се вере, како не издере!

МУВА И БУМБАР

Коња јаше бумбарче-јуначе,
 Коња јаше по пољу скакавца.
 Гледала га мува удовица,
 Из дућана са букова пања.
 Гледала га, па је говорила:
 »Мили боже, зораног јунака!
 Да м' је поћи за такога момка!«

Не пасала ни неђеља дана,
 Али оде мува за бумбара,
 Стаде њему б'јеле ноге прати,
 И стаде му чизме изувати,

Истрже му ногу из трбуха.
 Бумбар дречи, ц'јела земља јечи.
 Ајмече се мува удовица?
 »Ајме мени, до бога милога!
 Ја сам могла за бољег поћи,
 За обада, љутог говедара,
 За осицу, живу жеравицу.»

ЖЕНИДБА ВРАПЦА ПОДУНАВЦА

Кад се жени врабац Подунавац,
 Запросио сјеницу дјевојку
 Три дни хода преко поља равна,
 А четири преко горе чарне,
 Запросио и испросио је;
 Па он купи господу сватове:
 Кума швраку дугачкога репа,
 А прикумка тицу шеврљугу,
 Старог свата из осоја жуњу,
 А дјевера тицу ластавицу.

Здраво свати дошли до дјевојке,
 И здраво се натраг повратили.

Кад су били на Косову равном,
 Проговара сјеница дјевојка:
 »Тихо јаш'те, тихо бесједите;
 Долетиће кобац аваница,
 Одвести ће сјеницу дјевојку.«

Још су они у ријечи били,
 Залеће се кобац аваница
 И одведе сјеницу дјевојку;
 Сви сватови у трн побјегоше,
 Ђувегија у просену сламу,
 А кум шврака наврх трна чучи!

СОВА И ОРАО

Сова сједи на букову пању,
 Виш' ње ор'о на јеловој грани.
 Сова орлу тихо бесједила:
 »Иди, орле, не намигуј на ме;
 Сад су људи чудновате ћуди,
 Пак ће рећи: 'љуби сова орла'.«
 Ал' бесједи сива тица орле:
 »Ид' одатле, сово бућоглава!
 Није 'ваки челебија за те.«

ЧЕТА

Подигла се једна чета мала,
 Чета мала, али одабрана,
 Два Турчина и два Циганина,
 И пред њима баба буљубаша.
 У Цигана торба без упрта,
 У Турака пушке без кундака.

Похараше варош Ђаковицу.
 Чудар шићар јесу задобили:
 Два улара и плеће дувана,
 Шаку шљива и решето гљива.
 И добише три бурета празна,
 У једном се мачка омацила,
 У другом се кучка оштенила,
 А у трећем квочка расквоцала.
 Давно било, сад се приповеда.

МУХА И КОМАРАЦ

Игра коња комар момче младо
 Покрај ћошка козје цигерице,
 Гледала га муха удовица
 Са чардака пања касапскога,
 Гледала га, па је говорила:
 »Боже мили, да чудна јунака!
 Да л' ме хоће јунак запросити,
 Ја бих млада сутра пошла зањага.«

То зачуо комарац делија,
 Па он проси муху удовицу;
 Ал' говори муха удовица:
 »Ид' одатле, комар-момче младо!
 Још су мене и бољи просили:
 Обадови баше и кадије,
 Бумбарови аге и аџије,
 Стршљенови велики везири.«

ЗЕЧЕВА ЖЕНИДБА

Кад се жени младожења зече,
 Кума куми зелена курјака,
 Стара свата рутава међеда,
 А ђевера жутога јазавца,
 А узима лисицу ђевојку.
 Купи сваџе, иде по ђевојку.

Кад су били насред поља равна,
 Али сједи чобан код оваца,
 И код њега троје мрких паса,
 Дотрчаше близу до сватова,
 Милом куму бунду подераше,
 Старом свату зелену доламу,
 А ђеверу гаће подераше.

Кад то виђе младожења зече,
 Он се вину преко поља равна,
 Кано зв'езда преко ведра неба,
 Па он бјежи у међу зелену.
 Диже ноге горе више себе:

»Хвала вама, моје ноге брзе,
 Које сте ме од зла избавиле!
 И мој ми се бабајко женио,
 Али није сватове купио,
 Нит' је иш'о пољем по ђевојку,
 Већ женио с' у међи зеленој!«

КАРЛОВЧАНИН И КАРЛОВЧАНКА

А што су ми Карловкиње беле румене?
 Вино пију, папар зобљу, те су румене.
 Кад муж иде на орање, жена у крчму;
 Кад муж иде са орања, жена у кревет:
 »Јао, мужу, леле мужу, умрети оћу!«
 »Јао жено, жива жељо, а што ми ти је?«
 »Јао мужу, леле мужу, глава ме боли.«
 »Јао жено, жива жељо, да што ћу ти ја?«
 »Јао мужу, леле мужу, тражи ми лека:
 Дозови ми нероткињу, која не роди,
 Да умеси погачицу трипут сејану;
 Испеци ми шарку коку, која не носи,
 И петлића без репића, који не пева;
 Донеси ми кондир вина од три године.«

ПЈЕСМА УЖИЧКА

О Ужице, мали Цариграде,
 Док бијаше, добро ти бијаше!
 Кроза те се проћи не могоше
 Од ћошака и од ћепенака,
 Сд дућана и од базерђана,
 Од момака и од ђевојака,
 Од зумбула и од каранфила!
 — А откад те баше освојише,
 Све се пушиш, кан'да шљиве сушиш!

СА СЕЛА РОДИЦА

Купи с'јело Јован-беговица.
 Које вече с'јело сакупила,
 То јој вече братац с војске дође.
 Обуче му женско одијело,
 Па га води међу своје с'јело,
 Па је сестра брата свјетовала:
 »Када дођеш међу моје прело,
 Што је старо све у руку љуби,
 С невјестама у бијело лице,
 С дјевојкама, гдје им менџуш куца.«
 То је братац секу послушао.
 Кад је дошо међу њено прело,
 Што је старо, све у руку љуби,
 С невјестама у бијело лице,
 С дјевојкама, гдје им менџуш куца.

А кад дође секи Николиној,
 Уједе је, гдје јој менџуш куца.
 Ал говори сека Николина:
 »Ој бога ти, Јован-беговице!
 Каква ј' ово лијепа дјевојка,
 Што н' умије с нама да се љуби?«
 Говори јој Јован-беговица:
 »То је моја са села родица,
 Па н' умије с вама да се љуби.«

МЛАДЕ ДЈЕВОЈКЕ

Овце пасле двије чобанице,
 Једно Маре, а друго Лиљана;
 С њима пасу два чобана млада,
 Једно Нико, а друго Никола.
 Зарече се Нико и Никола,
 Да ће узет двије чобанице,
 Нико Мару, Никола Лиљану.
 Што су рекли, то су учинили;
 Нико врже Мару на самару,
 А Лиљану на грло риђану.
 Ма се Нико момче обрташе:
 »Јадна Мара чини ми се груба.«
 Али Мара њему одговара:
 »Нит сам млада нит одвеће стара,
 Него мома од најљепшег доба:
 Кад су Турци Нови похарали,
 Имала сам тридесет година,
 Отадар су тридесет и седам.
 Ако ли ми тому не вјерујеш,
 А ти питај Лиљану дјевојку,
 Која ми је на бабине била.«

ИЗГОВОР

Свекрица снашу кара:
 »Снашо Ано, жив те бог убио,
 Сву ноћ буче око куће, Ано.«
 '»Није, мајко, живота ми твога;
 Курјак кују око куће гања.«'
 »Нека, кћери, да би и то било;
 Курјак нема зелене доламе.«
 »Није, мајко, живота ми твога:
 Сад је курјак длаку пром'јенио.«
 »Нека, кћери, да би и то било;
 Курјак нема глогове батине.«
 »Није, мајко, живота ми твога;
 У курјака дуга репетина.«
 »Нека, кћери, да би и то било;
 Курјак нема б'јеле перјанице.«
 »Није, мајко, живота ми твога;
 Сад је курјак јање ухватио.«
 »Нека, кћери, да би и то било;
 Сву ноћ се је чардак прољуљао.«
 »Није, мајко, живота ми твога;
 Наша мачка миша ухватила,
 А ја млада, пак се насмијала;
 Од тог се је чардак прољуљао.«

ТУЗЛА

Бутум Тузла једну козу музла,
 Па се хвали да се млеком храни!
 Још да није многих гостилница,
 Од сира би калдрму правили,
 Од сурутке воденице млеле!

ЗЕТ У ПУНИЦАМА

(ОД ДУБРОВНИКА)

Зет се справља у пунице,
 Носи дивне ормагане;
 Ђера јаре и магаре,
 Магаре му ногу сломи,
 А јаре му вук изједе;
 Прође село, проби чело;
 Прође друго, проби уво;
 Прође треће, сломи плеће;
 Једва дође у пунице;
 Кад пунице масло варе,
 Дадоше му котле грепсти,
 Метну котле на кољено,
 Прогорјеше пеленгаће;
 Од жалости и иједа
 Баци котле преко куће,
 Стаде трчат' изнад куће,
 За њим трче три пунице,
 Једна вели: »Врн' се, зете!«
 Друга вели: »Нека иде!«
 Трећа вели: »Не дошао!
 Није ништа ни ваљао.«

ПОПОВ НАЈАМНИК

Ја се најмих у попа,
 Ја се најмих да орем.
 Посла мене мој попа,
 Посла мене да орем.
 Ја започетех орати,
 Ситна киша удари,
 И ја легох спавати.
 Кад се од сна ја тргох,
 Палице ми листале,
 А јармови цвјетали:
 Курјак барну изјео,
 А кусоњу наклао.

Отуд иде мој попа,
 Носи сјеме да сије;
 Расрди се мој попа,
 Просу сјеме из вреће;
 Стрпа мене у врећу,
 Па он узе хајкачу,
 Па све мене по врећи.

ТЕШКО
СВАКОМ С НЕПРИЛИКОМ

(ИЗ РИСНА)

Тешко томе ко памети нема,
 Самур-капи на ћелавој глави,
 А долами на плећи грбаве,
 А копчама на кривим ногама,
 Чисту злату на дебелу платну,
 А ђердану на каљаву врату,
 Оштрој ђорди у страшиве руке,
 А ногама под манитом главом,
 А јунаку у селу нејаку!

ФАЛИСАВА И СТАР ДЈЕДИНА

Фалила се Фалисава:
 »Нећу стара ни брадата,
 Веће млада голобрада.«

То зачуо стар дједина,
 Он обричи б'јелу браду,
 И обоји те брчине,
 Па он оде Фалисави:
 »Срце, душо, Фалисава,
 Ево теби голобрада!«
 Запроси је, испроси је,
 Одведе је своме двору.
 Кад је било од по ноћи,
 Говорио стар дједина:
 »Фалисаво, душо моја!
 Простри мени покрај пећи,
 Покрај пећи, а на врећи!«

Осјети се Фалисава,
 Набра њему страну смиља,
 Страну смиља и босиља,
 Привали му уз леђине,
 Па побјеже Фалисава,
 Оде право своме двору.

ЈАДИКОВАЊЕ ЗА ТЕЛЈЕТОМ

У Мостару теле погинуло,
 Вас се Мостар за њим ојадио;
 Да је за чим, не бих ни жалио,
 Но за теле, жалосна им мајка:
 Све се бабе у црно завиле,
 А ђевојке ђерђефе бациле,
 А тежаци рало и мотику,
 Дућанције дућан затворише,
 Домаћице у црн лонац варе,
 Попадије црну кафу варе.

ПРЕМЛАД ВОЈНО

Зарекох се, затекох се,
 Да не љубим млада војна;
 Бог ми даде најмлађега,
 Најмлађега, најлуђега.
 Опремих га за козама.
 Кад увече вече било,
 Све су козе дома дошле,
 Мога драга јадна нема.
 Узех другу и преслицу,
 Па отидох да га тражим.
 Када дођох на пландиште,
 Ал га козе закопале
 Баш ногама у пландишту;
 И ја узех драго моје,
 Запрегох га у прегачу,
 Па донесох б'јелу двору.

Ја га метнух на огњиште;
 Скочи жишка, ожеже га,
 Јао мене, ожеже га!
 Ја га метнух на полицу;
 Дође кока, укљуну га.
 Ја га метнух на полицу,
 Дође маца, огребе га,
 Јао мене, огребе га!
 Ја га метнух на улицу,
 Дође луња, однесе га,
 Јао мене, однесе га!
 Аја уја, пуста луња,
 Не носи ми војна мога!

ЛАЖ И ПАРАЛАЖ

Заједрила по кршу галија,
 Коња игра на море делија,
 Пољем бјеже два печена зеца,
 Берају их два рта одрта,
 Чекају их два слијепа ловца,
 Вино пију два мртва јунака,
 Служи вино без рука ђевојка,
 Чудне лажи, да је бог убије!

СВЕ ЈЕ ДОБРО, МА ДЈЕВОЈКА
НАЈБОЉЕ

Турци веле: тарана је храна,
А сва раја: купус и сланина;
Старци веле: изобила вина,
Старе бабе: није, но ракија,
А удовци: овновина месо,
Удовице: кајмак и цицвара,
А хајдуци: са ражња пециво,
Млади момци: није, но дјевојка!

Тарана се од тијеста гради,
Крмак свиња, а зеље је трава,
Дједу вино заврти мождане,
А ракија бабу у помаму,
Испод коже није здраво месо,
А поджиже кајмак и цицвара;
Ништа слађе нема до дјевојке!

АЛАСИМА
(ИЗ СРИЈЕМА)

Све се њиве зелене, а аласке црне,
Алас капу накривио, у меану гледи;
Чунови му водом плове, а исполци звече;
Кесеге му коло воде, а гречи гледе;
Кечиге му њиву ору, а моруне влаче;
Сомови му жито сеју, а јесетре жању;
Лињаци му сламу деле, а штуке му вршу;
Када они све овршу, а аласи једу.

ДИЈЕТЕ ИСТИНУ ГОВОРИ

Везак везла, једина у мајке,
Везак везла, па разбила пенџер,
Оборила на снахино д'јете.
Ал је д'јете мудрије од тете:
»Нисам, мајко, живота ми мога!
Већ је тета гледала кадета,
Дигла ћерџеф, па разбила пенџер.«

БУЛЕ БАЊАЛУЧКЕ

Шетале се буле бањалучке,
На теферич на водицу хладну;
Свака носи тикву и погачу,
А Ајкуна тикву музелеза.
Када су се младе понапиле,
Све поспаше кано и поклане.
Прикраде се турско момче младо,
Па украде све гаће са була.
Кад се буле од сна пробудиле,
Свака види да јој гаћа нема,
А Ајкуна сузе пролијева:
»Јао, друге, мојих гаћа нема!
Да су гаће као што су гаће,
Ал су гаће веза стамбулскога:
До кољена врани и гаврани,
Од кољена вуци и бауци,
А на туру цареви везири.«

МАЧАК И БАБЕ

Мачак седи на стазици,
 Једну ногу оточио,
 А другом се подбочио,
 Црне брке растурио,
 Русу косу разбарусо:
 Питала га сека маца:
 »Шта је теби, братац мацан?
 Што си ногу оточио,
 А другом се подбочио,
 Црне брке растурио,
 Русу косу разбарусо?«

Ал' беседи братац мацан:
 »Не питај ме, секо мацо:
 Синоћ дођох међу бабе,
 Али бабе вечераше,
 Мени ништа не дадоше,
 Оне ватру запреташе,
 Ватраљем ме ударише;
 А ја јадан куд ћу гладан?
 Ја се попех на полицу,
 Нешто нађох на полици,
 Или сир би, шта ли би,
 Еле мени добро би:
 Јутрос бабе устадоше,
 И менека сипираше:
 »Ој мацане, коврцане,
 Што си нама сир изио?«

ТУРЦИ И ПИЈЕТАО

Турци петла уфатише,
 Па га бише по табани:
 »Дај ти, петле, нама арач.«
 Одговара куси пет'о:
 »Какав ћу вам арач дати?
 Нит' сам орач, нит' сам копач;
 Већ сам кокин танцовођа:
 Од буништа до буништа,
 Докле сунце не заиђе;
 К тому време на седало.
 Док ја коке понамештам,
 К тому време на појање.

У КОВАЧА ГУСТА БАШЧА

У ковача густа башча,
 Кроз њу тече тиха вода;
 Ту је Саћа гаће прала,
 Гаће прала, па заспала.
 Прикраде се младо момче,
 Те украде Саћи гаће.
 Саћа скаче преко башче,
 Она тражи гаће своје:
 »Тко украде гаће моје?
 Спопале га муке моје!
 Није мени гаћа жао,
 Већ ја жалим за учкуром;
 Везла сам га три године;
 Увезла сам три дуката,
 Три дуката чиста злата,
 И четири сваке свиле,
 Понајвише ђувезлије
 И бијела тириплика.«

ШТЕТА ЗА ШТЕТОМ

Ој на брду на борову бор се зелени,
 Под њим сједи мала мома, те се весели,
 С момчетом се разговара: »Дођи довече!
 Када будеш иреко плота, чувај, не кршкај!
 Када будеш на улицу, чувај, не лупкај!
 Када будеш преко куће, немој се јављат!«

Кад је био преко плота, проштац сломио;
 Кад је био на улицу, врата иставља;
 Кад је био преко куће, чабар обори;
 Чабар лети, лонце троши, штета се чини;
 Уста баба лонце гледат, него преломи;
 Уста старац бабу тражит, браду запали;
 Стаде момче браду гасит, мому одведе.

ЖЕНИДБА БУНГУРОВА

Кад се жени бунгур момче младо,
 Испросио тарану дјевојку,
 Све смокове зове у сватове;
 Кума куми граха бијелога,
 Старосвати боба главатога,
 А дјевери купус и сланину.
 Здраво свати дошли по дјевојку,
 И здраво се натраг повратили;
 Кад су били двору дјевојачком,
 Разбоље се купус на сланини,
 К њему зову проју бајалицу,
 Проја баје, купуса нестaje.

ТРИ ПУТА ЈЕ НА ЋАБУ ХОДИЛА

Дивојка је мало дивовала:
 Седамдесет и седам година.
 Три пута је на ћабу ходила,
 Ћаби кући тихо говорила:
 »Ћабо кућо, удат бих се млада!«
 Из ћабе јој нешто проговара:
 »Удат ћеш се, лијепа дивојко,
 Удат ћеш се и покајат ћеш се;
 На ум ће ти пасти дивовање,
 Спомињат ћеш царство дивојачко;
 Цар ти бијах, док у мајке бијах,
 Сва ме Босна царем зовијаше,
 А мој драги царем и везиром.
 Не бих царства за вас Стамбол дала,
 Агалука за три пашалука,
 Ни махале, у којој сам расла,
 И у њојзи драгог загледала.«

ДВИЈЕ СВАЂЕ

(ОД ДУБРОВНИКА)

Расла тиква на буништу,
Ту се сташе двије свађе,
Сваћа сваћи говораше:
»Дај ми, сваћа, једну тикву.«
Сваћа сваћи одговара:
»Богме, не дам ни проклету,
Доста сам ти добра дала;
Моју шћерцу сину твоме.«
Сваћа сваћи одговара:
»Црна си ми врага дала:
Откад ми је у дом дошла,
Свакоме је име нашла;
Свекра зове: козјобраде,
А свекрву: чичоглава,
А ђевере: ломигоре,
А заове: лупежице,
А јетрве: карачице;
Виђе бадањ насред куће:
'Ово ли је брајов дудук,
Чим дудуче за овцама?'
Виђе гребен на полицу:
'Ово ми је талов чешаљ,
Чим ми тале браду чешља?'«

XIII
ЛЕГЕНДЕ

НЕЈАКИ ЈОВАН

Мајка ниша Јову, лудо дете;
Ем га ниша, ем му песму пева:
»Нини, нини, моје мушко дете!
Да ми спијеш, ем да ми порастеш;
Да порастеш коњу до зенгије,
До зенгије, и до остре сабље.
Тад ће нана тебе да ожени,
Да ожени од цара девојком,
Царском ћерком, бановом унуком.
Ега би нам царство припадуло,
Ега би ми на столи седнали!«

То дочули царски саанари.
Доказаше цару на дивану:
»Слушај царе, слушај господине!
Мајка нина Јову, лудо дете;
Ем га нина, ем му песму пева:
»Нини, нини, Јово, лудо дете!
Да ми спаваш, те да ми порастеш!
Да порастеш коњу до зенгије,
До зенгије, до јуначке сабље!«

Царе шиље своје саанаре:
»Отидите Јованове мајке,
Узмите гу Јову, лудо дете,
Фрљите га на дно у тамницу,
Нека лега за девет година!«

Јова лега девет годиница.
 Мајка кука како кукавица,
 А преврће како ластавица.
 Дочуо је царе са дивана,
 Па говори царе са дивана:
 »Чујете ли, моји саанари!
 Отидите у тамницу клету,
 Извадите кости Јованове,
 Однесите Јованове мајке,
 Ега би јој гласи престанали!«

Отидоше царски саанари,
 Отворише те доње тамнице:
 Јован лежи на меке постеље,
 У левој му руци света Петка,
 А у десној света Недељица!

КО КРСНО ИМЕ СЛАВИ ОНОМ И ПОМАЖЕ

Што протужи рано у недељу,
 У недељу прије јарког сунца,
 У Соколу граду бијеломе,
 У тамници Петра Мркоњића?
 Огласује да је соко сиви,
 По истини војвода Тодоре.

Ако тужи, за невољу му је:
 Сутра му је крсно име свето,
 Крсно име свети Ђеорђије,
 А нема га чиме прославити,
 Пак братими капицију млада:
 »Богом брате, капицијо млади!

Отвори ми на тамници врата,
 Да ја идем Петру Мркоњићу,
 Да се молим Пери господару,
 Да ме пусти на бога на јемца,
 Да отидем на вашу чаршију,
 На чаршију тамо међ' трговце,
 Да напросим и леба и вина,
 Да нараним сужње по тамници
 Ради бога и крсног имена.«

Капиција за бога примио,
 Па он пусти војводу Тодора,
 Пусти њега Петру Мркоњићу,
 Пусти г' Петар на бога на јемца.

Оде Тодор тамо на чаршију,
 На чаршију тамо међ' трговце,
 У Тодора нигди ништа нема,
 Разма једни ножи позлаћени,
 Он изнесе ноже међ' трговце,
 Трговци су цијенили ноже:
 Па један му два дуката даје,
 А други му три дуката даје,
 Трећи смисли и бога и душу,
 Те му даде четири дуката.
 Дукат узе леба бијелога,
 Други дукат вина и ракије,
 Трећи дукат сваке ђаконије
 И убаве оне јасне свеће,
 А четврти дукат оставио,
 Да дарује сужње по тамници
 Ради бога и крсног имена.

Па је Тодор ужегао свећу,
 Па отиде доле у тамницу,
 Те ставио сужњем вечерати.
 Вечерају, пију вино ладно,
 Сетише се лепе славе божје.

Уста Тодор, у славу напија:
 »О, убава лепа славо божја!
 Свети Ђорђе, крсно име моје!
 Опрости ме тамнице проклете.

Теке Тодор у славу напија,
 У то доба јунак пред тамницу,
 Пак дозива војводу Тодора:
 »Ходи к мене, брате, пред тамницу,
 Да ти кажем до две до три речи.«

А беседи војвода Тодоре:
 »Опрости ми, незнана делијо,
 Ја бих каил пред тамницу доћи,
 Ал' је пушта синоћ затворена
 И кључеви двору однесени.«
 »Ходи к мене, војвода Тодоре,
 На тамници отворена врата,
 Отворена врата деветора
 И десета брава дубровачка.«

Тад изиђе војвода Тодоре:
 Пред тамницом чудан, добар јунак
 На витезу коњу зеленоме,
 А на њему чисти зелен скерлет,
 На глави му красан самур-калпак,
 За калпаком ноја птића крило,
 Те сен чини коњу и јунаку,
 Да му лице не смагне од сунца;
 Пак Тодору јунак проговара:
 »Чујеш, брате, војводо Тодоре,
 Ти се дижи ноћас из тамнице,
 Пак не иди покрај мора сиња,
 Јер су честе у Латина страже,
 Пак се бојим да те не у'вате,
 Већ ти иди преко горе чарне,
 Докле дођеш двору господскоме.«

Осврте се војвода Тодоре,
 Да јунаку даде чашу вина,
 Ал' нестале коња и јунака!
 Оде Тодор доле у тамницу,
 Те казује међу сужњевима.
 Кад видеше тридесет сужања
 На тамници отворена врата,
 Оставише и лебац и вино,
 Отидоше свак на своју страну.
 Оде Тодор преко горе чарне.

Када дође двору господскоме,
 Али љуба крсно име служи,
 Сазвала је госте и званице
 И кумове и све пријатеље,
 Па госпођа крсно име служи
 И госпођа у славу напија:
 »Помоз', боже и свети Ђорђије,
 Крсно име господара мога!
 Опрости га тамнице проклете!
 Донеси га двору господскоме!«

У то доба Тодор у дворове,
 Од госпође чашу прихватио,
 Те попио у славу божију,
 Послужио крсно име своје,
 А у своме двору бијеломе,
 Почастио госте и званице
 И кумове и све пријатеље.

КЛЕТВА МАТЕРИНА

Роди мајка девет девојака
И десету мезимицу Јану,
Девет плела а десету клела:
»Кћери Јано, виле те однеле,
С тобом виле коло изводиле,
С тобом виле коло зачиниле.«

Умре мајци девет девојака,
Остаде јој мезимица Јана.
Разболе се лепе Јане мајка,
Па захтела воде иза горе.
Проговара лепе Јане мајка:
»Да је моја Јана мушка страна.
Донела би воде иза горе.
Ал' говори Јана, лепа Јана:
»Идем, мајко, за гору на воду.«
Она оде за гору на воду.

Кад је била среди горе чарне,
Ал' у гори три кола играју:
Из једнога модар пламен лиже,
А из другог хладан ветар душе,
А из трећег огањ-ватра сева.
Проговара најстарија вила:
»Ходи нама, ти си наша, Јано,
»Тебе ј' нама поклонила мајка,
На рођењу, кад те је родила,
На крштењу, кад те је крстила.«

КРАЉЕВИЋ МАРКО И СВЕТА
НЕЂЕЉА

Подранио Краљевићу Марко.
Подранио у неђељу свету
Прије зоре и бијела дана,
Подранио у лов у планине.
Нит' се крсти, нит' се богу моли,
Већ он иде у лов у планине,
Лови лова по гори зеленој;
Ништа му се уловит' не дало.

Сједе Марко под јеле зелене,
Ведро било, па се наоблачи,
Из облака тиха роса пада.
А у роси змија шаровита,
Паде она Марку на грлашце,
Па се Марку око врата вије,
Уз образ му главу наслонила.

Кад то види Краљевићу Марко,
Препаде се како никад није.
Хоће Марко да ју скине с врата,
Ал' се змија ни кренути не да.
Кад то види Краљевићу Марко,
Још се горе јунак препануо,
Па прихвати дебела Шарина
И њему се баца на рамена,
Те поћера двору бијеломе.

А кад дође пред бијеле дворе,
Бијели му двори затворени.
Виче Марко иза свега гласа:
»Отвор' дворе, стара мајко моја!«
А кад ли га мајка разумјела,
Ишетала на прозор од двора.
Кад видјела свога сина Марка

И на њему змију шаровиту,
Тешко се је стара препанула,
Па побјеже у бијеле дворе.

Кад то види Краљевићу Марко
Да је њему мајка побјегнула,
Да му дворе отворити неће,
Он је своју љубу дозивао:
»О, Јелице, драга љубо моја!
Отвори ми двора бијелога,
Али сада, али већ никада;
Сада ћу се дијелити душом.«
А кад ли га љуба разумјела,
Ишетала на прозор од двора.
Кад угледа господара Марка
И на њему змију шаровиту,
Тешко се је млада препанула,
Па затвори прозора од двора
И побјеже у камаре мале.

Кад то види Краљевићу Марко,
Да је њег'ва љуба побјегнула,
Цвили Марко иза свега гласа,
И дозивље селе Анђелије:
»Анђелијо, драга моја селе!
Ако спаваш у душеку млада,
Скочи млада на ноге лагане,
Отвори ми двора бијелога
Али сада, ол' веће никада,
Ево ћу се дијелити душом.«

А кад га је млада разумјела,
Још је она у душеку била,
Хитро скочи на ноге лагане,
Па отвори прозора од двора.
Кад сагледа свога брата Марка,
Што му се је јутрос догодило,
Од жалости јадна поцвилела

И она се тешко препанула.
А Марко је сеји говорио:
»Анђелијо, драга моја селе!
Узми, селе, са грла махrame
Па омотај десне твоје руке,
Дужи мени змију шаровиту.
Ево ћу ти преминути сада.«

А кад ли га селе разумјела,
Па пошета низ бијеле дворе,
Од двора је врата отворила,
Диже она са грла махrame,
Па је десну руку омотала
И она је змији говорила:
»Заклињем те, змијо шаровита!
Што се јеси на Марка успела?
Ол' си, змијо, од бога послана,
Ол' си дошла из зелене траве?«

Тихо њози змија говорила:
»Анђелијо, Маркова сестрице!
Што ме питаш, право ћу ти рећи:
Ја нијесам из зелене траве,
Нити стојим у трави зеленој,
Него јесам од бога послана.
Ја нијесам змија шаровита,
Него јесам света Неђељица.
Зашто јунак Краљевићу Марко,
Силан јунак, никог се не боји,
Он је јутрос рано подранио,
Нит' се крсти, нит' се богу моли,
Него иде у лов у планине,
Да би Марко лова уловио.
Да се Марко није припануо
И вратио двору бијеломе,
Смрти би га уморила била!«

Па је змија Марку говорила:
 »Хајде, болан Краљевићу Марко,
 Ти одскочи Шарца коња твога,
 А преломи сјајна цефердара,
 Па не рани у неђељу свету,
 Ти не рани у лов у планине,
 Нег' се крсти и богу се моли!«
 То изрече змија шаровита,
 Па се Марку са грлашца диже,
 Паде она у зелену траву.

Кад то виде Краљевићу Марко,
 Он се скочи са коња својега.
 Селе му је Шарца прихватила,
 Па га води у коњске подруме.
 Узме Марко сјајна цефердара,
 Па га ломи на двоје и троје,
 Па се врати у бијеле дворе.
 Он се крсти и богу се моли,
 Пости Марко свету Неђељицу:
 Он не пије вина црвенога,
 Нити ије мяса дебелого,
 Нег здјелицу круха јечменице
 И купицу студене водице.

Тако јунак Краљевићу Марко,
 Тако Марко тешко запостио
 До старости и до смрти своје.

БАЧЕ САМОУЧЕ

Славу славе девет калуђера
 У механи, у белој кавани,
 Ал' им паде књига из облака.
 Узимљу је девет калуђера,
 Ни један је прочитат' не може,
 Већем узе самоуче ђаче.
 Књигу чита самоуче ђаче,
 Књигу чита, грозне сузе лије.

Питало га девет калуђера:
 »Ој бога ти, самоуче ђаче,
 И досад су књиге долазиле,
 Преко твојих руку прелазиле,
 Али ниси грозне сузе лио.«

Ал' говори самоуче ђаче:
 »Ова књига нешто ружно каже,
 Она каже да ме обесите.«

Поранило девет калуђера,
 Да свршују божије јутрење,
 Кад свршили божије јутрење,
 Они иду ђаковоме двору,
 Ал' се ђаче веће посветило,
 Две му свеће чело главе горе,
 Два голуба чело ногу гучу,
 Два анђела на прсима поју.

XIV

РОМАНСЕ И БАЛАДЕ

ХАСАНАГИНИЦА

Шта се бијели у гори зеленој?
Ал' је снијег, ал' су лабудови?
Да је снијег, већ би окопнио,
Лабудови већ би полетјели;
Нит' је снијег, нит' су лабудови,
Него шатор аге Хасан-аге.
Он болује од љутијех рана,
Облази га мати и сестрица,
А љубовца од стида не могла.

Кад ли му је ранам' боље било,
Он поручи вјерној љуби својој:
»Не чекај ме у двору б'јелому,
Ни у двору ни у роду мому.«

Кад кадуна р'јечи разумјела,
Још је јадна у тој мисли стала,
Јека стаде коња око двора;
Тад побјеже Хасанагиница,
Да врат ломи куле низ пенцере;

За њом трче дв'је ћери дјевојке:
»Врати нам се, мила мајко наша!
Није ово бабо Хасан-ага,
Већ даица Пинторовић беже.«

И врати се Хасанагиница,
Тер се вјеша брату око врата:
»Да мој брате, велике срамоте!
Гдје ме шаље од петоро дјецe!«

Беже мучи, ништа не говори,
 Већ се маша у цепе свионе,
 И вади јој књигу опрошћења,
 Да узимље потпуно вјенчање,
 Да гре с њиме мајци у натраге.

Кад кадуна књигу проучила,
 Два је сина у чело љубила,
 А дв'је ћере у румена лица,
 А с малахним у бешици синком
 Од'јелит се никако не могла,
 Већ је братац за руке узео
 И једва је синком раставио,
 Тер је меће себи на коњица,
 С њоме греде двору бијеломе.

У роду је мало вр'јеме стала,
 Мало вр'јеме ни недјељу дана,
 Добра када и од рода добра,
 Добру каду просе са свих страна,
 А највише Имоски кадија.

Кадуна се брату своме моли:
 »Ај тако те не желила, брацо!
 Немој мене дават' ни за кога,
 Да не пуца јадно срце моје
 Гледајући сиротице своје.«
 Али беже ништа не хајаше,
 Већ њу даје Имоском кадији.
 Још кадуна брату се мољаше;
 Да напише листак б'јеле књиге,
 Да је шаље Имоском кадији:
 »Дјевојка те л'јепо поздрављаше,
 А у књизи л'јепо те мољаше;
 Кад покупиш господу сватове,
 И кад поћеш њену б'јелу двору,
 Дуг покривач носи на дјевојку,
 Када буде аги мимо двора,
 Да не види сиротице своје.«

Кад кадији б'јела књига дође,
 Господу је свате покупио,
 Свате купи, греде по дјевојку.

Добро свати дошли до дјевојке,
 И здраво се повратили с њоме;
 А кад били аги мимо двора,
 Дв'је је ћерце с пенцера гледаху,
 А два сина пред њу исходаху,
 Тере својој мајци говораху:
 »Сврати нам се, мила мајко наша!
 Да ми тебе ужинати дамо.«

Кад то чула Хасанагиница,
 Старјешини свата говорила:
 »Богом брате, свата старјешина!
 Устави ми коње уза дворе,
 Да дарујем сиротице моје.«

Уставише коње уза двора.
 Своју дјецу л'јепо даровала:
 Сваком сину ноже позлаћене,
 Свакој ћери чоху до пољане,
 А маломе у бешици синку,
 Њему шаље у бошчи хаљине.
 А то гледа јунак Хасан-ага,
 Па дозивље до два сина своја:
 »Ход'те амо, сиротице моје!
 Кад се неће смиловати на вас
 Мајка ваша срца каменог.«

Кад то чула Хасанагиница,
 Б'јелим лицем у земљу удр'ила,
 Упут се је с душом раставила,
 Од жалости гледајућ' сироте.

МАЈКА МАРГАРИТА

Цвилу то ми цвиљаше дробна птица ластовица,
 Она мала птица;
 Она цвилу цвиљаше Задру граду на придвратју,
 Она мала птица.
 Бише ми се цвилећи дробна птица закаснила,
 Она мала птица,
 Тер ју бише пустило жарко сунце на западу,
 Ону малу птицу;
 А бише ју заскочио сјајни мисец на истоку,
 Ону малу птицу.

Али оно не бише дробна птица ластовица,
 Она мала птица,
 Нег' ми оно бише била стара мајка Иванова,
 Мајка Маргарита;
 Она мајка кликоваше синка свога и брајенка,
 Мајка Маргарита.
 На њу ми је нашетала била вила планинкиња,
 Она била вила,
 Тер ми сиде била вила старој мајци бесидити,
 Мајци Маргарити:
 »Ча ми тако цвилујеш, стара мајко Иванова,
 Мајко Маргарита?
 Која ти је невоља грозне сузе проливати,
 Мајко Маргарита?«

Сиде то ми стара мајка билој вили бесидити,
 Мајка Маргарита:
 »Остав' ме се, била вило, јади те се оставили,
 Планинкињо вило!
 Дви су мени љуте ране на мојему жељном срцу,
 Планинкињо вило!
 Обе су ми јадови љуте ране отроване,
 Планинкињо вило!

И ово их не могу, јадна мајка, приболити,
 Посестримо вило!
 А ове су љуте ране на мојему жељном срцу,
 Посестримо вило:
 Ја т' сам мајка имила млада Петра братца мога,
 Посестримо вило!
 А Ивана хранила мила синка од срдашца,
 Једно младо дите,
 И кад сам их јадна била до витештва дохранила,
 Посестримо вило!
 По њих ми је свитла зора од истока поручила,
 Посестримо вило!
 Обих сам их, јадна мајка, свитлој зори отправила,
 Мајка Маргарита.
 Да ли ево не знадем за њих смрти ни живота,
 Вило посестримо!
 Нег' су ми се зли билизи јадни мајци указали,
 Мајци Маргарити:
 Гди се гавран вијаше над мерли од Задра града,
 Она црна птица,
 А биху му црна пера сва од крви устрапана,
 Оној црној птици,
 Сила сам га, јадна мајка, кумити и братимит'
 Ону кобну птицу:
 'Кажми мени, гавране, те билиге до истине,
 Птице злокобнице,
 А ја ти се, јадна мајка, виром мојом обитују,
 Мој црни гавранче,
 Да ти хоћу трудна пера сва сузама прохладити,
 Птице злокобнице!
 Дали не хти на мене худа птица ни гледати,
 Она худа птица,
 Него то ми одлети у планину црну гору,
 Она худа птица,
 Мене мајку остави грозне сузе пролијући,
 Мајку Маргариту!«

Сиде то ми била вила старој мајци беседити,
 Планинкиња вила:
 »Ово ћу те, стара мајка, ради бога упрашати,
 Мајко Маргарита,
 Ако би ти обадва турске сузе допаднули,
 Мајко Маргарита,
 Којом би јих ти спензом из тавнице искупила,
 Мајко Маргарита?«

Сиде то ми стара мајка билој вили бесидити,
 Мајка Маргарита:
 »Ако су ми, била вило, турске узе достигнули,
 Посестримо вило,
 Ласно ћу их јадна мајка из тамнице икупити,
 Посестримо вило,
 За браца ћу мојега дати моју русу главу,
 Посестримо вило,
 А за сина Ивана живим огњем изгорити,
 За то младо дите!«

Сила ми је била вила старој мајци бесидити,
 Мајци Маргарити:
 »Нису ти их, стара мајко, турске узе допаднуле,
 Старице небога!
 Дали ћу ти истину, јадна мајко, повидати,
 Старице небога:
 Браца ти је обљубила млада мома Гркињица,
 Мајко Маргарита,
 Тер ти га је напојила мрзле воде забитљиве,
 Старице небога,
 Да се нигдар од тебе сестре своје не спомене,
 Мајко Маргарита;
 А када си од себе синка свога отправила,
 Оно младо дите,
 Онада се је у теби срдашце окаменило,
 Старице небога,
 Јер када ми он дојде у Приморје валовито,
 Оно младо дите,

На њега се намири липа Цвите Приморкиња,
 На то младо дите.
 Она венац вијаше од примога виловита,
 Млада Приморкиња,
 Онди ми се они биху очицама сагледали,
 Млади и гиздави,
 Очицама сагледали, а срдашци саљубили,
 Млади и гиздави,
 Бише ми га липа Цвите оним венцем окурила,
 Оно младо дите,
 Да се нигдар никадаре к теби мајци не заврати,
 Старице небога!
 Цвили, мајка, и жали и проливај грозне сузе,
 Мајко Маргарита!
 И да ти се никадара од суз лишца не осуше,
 Мајко Маргарита!
 Нит' ћеш браца дозвати, нит' ћеш синка дочекати,
 Старице небога!«

ЛЕПОТИЊА И ХУБАВИЊА

Стано, Јано, црвена јабуко!
 Црне очи, црвени образи,
 Бело лице, црне обрвице,
 Омиле ми твоја лепотиња,
 Омиле ми твоја хубавиња!

Ако сам ти тол'ко омилела,
 А ти дојди к ноћи полу ноћи,
 Не узјахуј коња аџамију,
 Не припасуј сабљу димискију,
 Нит' си турај сокола на руку!

Од радости момче не дочуло,
 Па узјаха коња аџамију,
 И припаса сабљу димискију,
 И тури си сокола на руку,
 Па си појде девојкину двору.

Коњ завришта — двори озавнеше,
 Сабља сину — двори огрејаше,
 Сокол прну — прапорци грмнуше!
 Пробуди се девојкина мајка:
 Што ћеш овде, море, лудо младо!
 Ја не имам ћерку за давање,
 Нити имам сина за женидбу.»

СМРТ ОМЕРА И МЕРИМЕ

Двоје су се замилили млади:
 Омер момче, Мерима девојка,
 У пролеће кад им цвета цвеће,
 Кад им цвета зумбул и каранфил;
 Упази их једна мала стража,
 Мала стража Омерова мајка;
 Па беседи Омерова мајка:
 »Ој Омере, моје мило перје!
 Ајд' Омере, рано материна,
 Ајде рано, да те жени мајка;
 Ти се мани Мериме девојке
 Лепшом ће те оженити мајка,
 Лепом Фатом, Атлагића златом;
 И лепша је и виша ј' од Мере,
 И белја је и руменија је;
 Није вид'ла сунца ни месеца,
 Нити знаде, на чем жито расте,
 На чем жито, на чему ли трава;
 Нити знаде шта је мушка глава;
 Још је Фата од рода богата,
 И тебе ће потпомоћи благом.»

Ал' беседи Омер момче младо:
 »Прођи ме се, моја мила мајко!
 Нећу Фате за живота мога,
 Већ ја 'оћу Мериму девојку:
 Није благо ни сребро ни злато,
 Већ је благо што је срцу драго.»

То не слуша Омерова мајка,
 Већ на силу оженила сина,
 И на силу довела девојку.

Кад је било вече о вечери,
 Вечераше кићени сватови,
 И сведоше двоје младенаца.

Сам је собом Омер беседио:
 Сад ће мени моја Мера рећи,
 Да девојки свилен кафтан скидам;
 Нисам, душо, живота ми мога!
 Сад ће мени рећи моја Мера
 Да девојки бео дувак скидам;
 Нисам, душо, живота ми мога!
 Живота ми и мога и твога!
 Сад ће мени рећи моја Мера:
 „Сад мој Омер легао с девојком,
 Пак девојки бело лице љуби!”
 — Нисам, душо, живота ми мога!
 Живота ми и мога и твога!
 И нашега првог миловања!
 Па говори Фатими девојки:
 »Ао, Фато, ала ти си лепа!
 Моја Мера није тако лепа!
 Ал’ је Мера моме срцу драга.
 Ој, бога ти, Фатима девојко,
 Донеси ми дивит и артије,
 Да напишем до две до три речи,
 Да те моја не обеди мајка.
 Не пуст’ гласа до белог дана,
 Док се браћа вина не напију
 И сестрице кола наиграју,
 Стара мајка песме не напева.«

Па он пише старој мајки својој:
 »Начини ми сандук од шимшира,
 Купајте ме ђулом руменијем,
 Обуц’те ми танку кошуљу,
 Што ј’ Мерима у милости дала;
 Вежите ми везену мараму,
 Што ј’ Мерима у милости везла;
 Китите ме цвећем свакојаким,
 Понајвише цвећем каранфиљем,
 Чим је мене Мерима китила;
 Скупи мени, моја мила мајко!

Скупи мени младе носиоце,
 Носиоце момке нежењене,
 Пратиоце деве неудате.
 Нос’те мене крај Мерино двора;
 Нек ме види Мерима девојка,
 Нек ме види и нек ме целива,
 Кад ме није живог целивала.«
 То написа да се раста с душом.

Кад ујутро бео дан освану,
 Високо је оскочило сунце,
 Чудила се Омерова мајка,
 Да јој Омер не долази доле;
 Она иде горе на чардаке,
 Носи киту ситнога босиљка,
 Да пробуди двоје младенаца;
 Па удара пашмагом у врата:
 »Устај горе, Омер-беже сине!
 Високо је оскочило сунце!
 Ниси ли се наљубио лица
 Леце Фате сестре Атлагиха?«

Кад девојка отворила врата,
 Сузе рони низ бијело лице;
 Ал’ говори Омерова мајка:
 »Што, Омере, желела те мајка!
 Што девојка грозне сузе рони!«

Ал’ говори Фатима девојка:
 »Не куни га, драга мајко моја!
 Јоште си га синоћ пожелела,
 Како си га силом оженила.«
 Па јој даде белу књигу читат’.
 Чита речи Омерова мајка,
 Чита речи, грозне сузе рони.
 Што је рек’о Омер момче младо,
 Што је рек’о то су учинили:
 Начинили сандук од шимшира;

Купали га ђулом руменијем;
 Обукли му танану кошуљу,
 Што ј' Мерима у милости дала;
 Везали му везену мараму,
 Што ј' Мерима у милости везла;
 Китили га цвећем свакојаким,
 Понајвише цвећем каранфиљем,
 Чим је њега Мерима китила.
 Скупили му младе носиоце,
 Носиоце момке нежењене;
 Пратиоце деве неудате.
 Носили га крај Мерина двора.

Везак везла Мерима девојка
 На пенцери на дебелом латку;
 За главом јој два румена ђула.
 Ал' беседи Мерима девојка:
 »Бул мирише, моја мила мајко,
 Бул мирише око нашег двора,
 Чини ми се Омерова душа.«

Ал' беседи лепе Мере мајка:
 »Муч' не лудуј, Мерима девојко!
 Сад твој Омер другу драгу љуби,
 А за тебе младу и не мари.«

Ал' беседи Мерима девојка:
 »Бул мирише, моја мила мајко,
 Бул мирише, Омерова душа.«
 К њој долази најмлађа снашица,
 Ал' беседи Мерима девојка:
 »Богом тебе, мила снахо моја!
 Два ми ђула на ђерђев падоше,
 Бог би дао, да би добро било!
 Врло мири цвеће каранфиље,
 А још већма замириса коса,
 Чини ми се мог милог Омера.«

Ал' говори мила снаа њена:
 »Да бога ти мила заовице!
 Зар ти не знаш за Омера твога?
 Омер ти се другом оженио,
 Баш Фатимом лијепом девојком;
 Саде Омер за те и не знаде,
 Већ он љуби Атлагића злато.«

Ражљути се Мерима девојка,
 Од љутине сва је пребледела,
 Од жестине мало потавнила,
 А од туге веће изумрла;
 Везућ' преби иглу од биљура,
 И замрси шест пасама злата,
 Па облачи на ноге пашмаге,
 Она 'оће авлији на врата;
 Ал' јој снаа мила говорила:
 »Не љути се, мила заовице!
 Омер ти се јесте оженио,
 Ал' је јадан ноћас издануо
 Од жалости за тобом девојком;
 Сада мртва Омера ти носе,
 Бризну плакат' Мерима девојка,
 Па истрча пред бијеле дворе,
 Ал' Омера носе на носила;
 Она тужи као кукавица:
 »Носиоци, браћо нерођена!
 Нерођена као и рођена!
 Спустите га на земљу чарну,
 Да га јадна ја мртва целивам,
 Кад га нисам живога љубила!«

То су они за добро примили,
 Мртво тело на земљу спустише.
 К њему Мера жива примакнула,
 Мртва Мера црној земљи пала.
 Док Омеру раку ископаше,

Дотле сандук Мерими стесаше,
У једну их раку саранише,
А у руке румену јабуку.
Нек се знаде да су драги били.

Мало време затим постојало,
Из Омера зелен бор никао,
Из Мериме зелена борика;
Борика се око бора вила,
Како свила око ките смиља,
Ка' девојка момку око врата;
Чемерика око оба двога.

СЛУЖИО ЈЕ КРАЉА 'РВАТСКОГА

Сокол сједи на Удбини граду,
Жуте му се ноге до кољена,
Злате му се крила до рамена,
Вије му се круна над очима.
Питале га Удбинке дјевојке:
»Ај соколе, сива птицо моја!
Тко ти жути ноге до кољена?
Тко ти злати крила до рамена?
Тко ти вије круну над очима?«
Одговара сокол птица сива:
»Служио сам краља 'рватскога,
У њега су до три л'јепе кћерке:
Једна жути ноге до кољена,
Друга злати крила до рамена,
Трећа вије круну над очима.«

СТОЈАН И ЉИЉАНА

Стојане, сине Стојане,
Послушај мајку што збори:
Купи си сиви волови,
Поори њиву голему,
Посеј си белу пшеницу,
Намоли мобу голему,
Све ћев девојке да дођев,
Љиљана мома ће дође.

Стојан си мајку послуша,
Купи си сиви волови,
Поора њиву голему,
Посеја белу пшеницу,
Намоли мобу голему,
Све му девојке дођоше,
Љиљана мома не дође.

Стојане, сине Стојане!
Послушај мајку што збори:
Направи чешму шарену,
Све ћев девојке да дођев,
Љиљана мома ће дође.

Стојан си мајку послуша.
Направи чешму шарену;
Све девојке дођоше,
Љиљана нема да дође!

Стојане, синко Стојане!
Послушај мајку што збори:
Направи цркву у село,
Све ћев девојке на дођев,
Љиљана мома ће дође!

Стојан си мајку послуша:
Направи цркву у село,
Све си девојке дођоше,
Љиљана нема да дође.

Стојане, синко Стојане!
Послушај мајку што збори:
Полегни, сине, те умри,
Мајка ће простре покрови,
Мајка ће свећу упали,
Па ће да викне да плаче;
Таг' ће Љиљана да дође.

Стојан си мајку послуша:
Полеже Стојан те умре,
Мајка му простре покрови,
Упали свећу воштану,
Повикну мајка да кука!

Љиљана двори метеше:
Фрљи си метлу из руке,
Па си улезе у кућу:
»О мајке, мајке, мајчице!
Пусти се гласи разносав,
Да ми је Стојан умреја.«

Уђе у башту зелену,
Набра си цвеће шарено,
Усука свећу воштану,
Однесе момку Стојану.
Запали свећу Стојану,
Тури му киту на груди:
»Ој боже, боже, божице!
Оваког мрца не виђех:
Што су му уста на посмех,
Што су му очи на поглед,
Што су му руке на дохват,
Што су му ноге на поскок!«

Тада си Стојан рипнаја,
Па си ухвати Љиљану:
»Пушти ме, пушти, Стојане!
Да си отидем код мајке,
Да ти донесем дарове,
Да ти дарујем сватове!«
Стојан Љиљану не пушта!

ЈЕЛЕН И ВИЛА

Јелен пасе по Загорју траву,
За дан пасе, за други болује,
А за трећи јаде јадикује.
Питала га из горице вила:
»О јелене, шумско горско зв'јере!
Каква ти је голема невоља,
Те, кад пасеш по Загорју траву,
За дан пасеш, за други болујеш,
А за трећи јаде јадикујеш?«
Јелен вили потихо бесједи:
»Сестро моја, из горице вило!
Мене јесте велика невоља:
Ја сам имо моју коштутицу,
Пак ј' отишла за гору на воду,
Отишла је, пак ми не долази;
Ил је гдјегод с пута залутала,
Или су је ловци ухватили,
Или ме је сасвим оставила,
И јелена другог прељубила.
Ако буде с пута залутала,
Да бог даде, да ме скоро нађе!
Ако л' су је ловци ухватили,
Бог нека им моју срећу даде!
Ако ли ме сасвим оставила,
И јелена другог прељубила,
Да бог да је ловци ухватили!«

ЈАЊЕ СЕ ОПРАШТА С ЧОБАНИНОМ

Љуто блеји јање Иваново,
 Код Ивина деснога кољена.
 Питао га Иван-чобанине:
 »Што ми блејиш, моје јање б'јело?
 Ил' си гладно траве са рудине?
 Или жедно воде из камена?
 Ил' жељано своје старе мајке?«
 Тихо јање Иви одговара:
 »Ој Иване, мој добри чобане!
 Нит сам гладно траве са рудине,
 Нити жедно воде са камена,
 Нит жељано своје старе мајке.
 Већ ја блејим за тобом Иване:
 Ти ћеш ми се скоро оженити,
 Своју љубу слати за овцама;
 Сјест ће љуба хладак хладовати,
 А јање ће по гори блејати,
 Бит ће гладно траве са рудине,
 И жеђано воде из камена,
 И жељано своје старе мајке!«

ЖЕНИДБА БАНОВИЋА СТЈЕПЕ

Сиротује сиротица Мара,
 У зла оца, у горе маћије,
 Доста пута пред двором ноћила,
 Гологлава без фина фесића,
 Распојаса без свилена паса,
 Босонога без кајсар-папуча;
 Док је Мари бог и срећа дала,
 Запроси је Бановићу Стјепе,
 Стјепе ишће, бабо му је даје.
 Лијепе је Мару опремио,
 Спремио јој девет сеисана,
 И уз Мару танену робињу.

Кад су били на првом конаку,
 Говорила танена робиња:
 »Госпојице, Маро љепотице!
 Кад будемо пред Стјепине дворе,
 Немој, Маро, коња одјахати,
 Док ти не да од тавнице кључе;
 Какво ми је у двору весеље,
 Кад му пиште сужњи у тавници,
 Љуто пиште, до бога се чује.«

Луда Мара мудро сјет примила,
 Кад су били пред Стјепине дворе,
 Излазила мила свекрвица,
 Износила тепсију дуката:
 »Сјаши с коња, моја невјестице!
 На поклон ти тепсија дуката.«
 Мара шути, ништа не говори,
 Веће јој се смјерно преклонила.

Излазила мила заовица,
 Износила тепсију бисера:
 »Сјаши с коња, моја невјестице!
 На поклон ти тепсија бисера.«

Мара шути, ништа не говори,
Веће јој се смјерно преклонила.

Излазила мила јетрвица,
Износила од злата тепсију,
На тепсији гуја оплетена,
У зубим' јој алем камен драги,
При коме се види вечерати
У по ноћи кано усред подне:
»Сјаши с коња, моја невјестице!
На поклон ти од злата тепсија.«

Мара шути, ништа не говори,
Веће јој се смјерно поклонила.

Излазио Бановићу Стјепо:
»Сјаши с коња, ногу уломила!
Доста си га данас уморила.«

Говорила племенита Мара:
»Богме с коња одјახати нећу,
Док ми не даш кључе од тавнице,
Да испушћам сужње невољнике.«

Махнуо се руком у џепове,
Извади јој кључе од тавнице,
Даде кључе племенитој Мари.
Оде Мара проклетој тавници,
Па испушћа сужње невољнике:
»Ајте, сужњи, куд је вама драго,
А ја одо' Бановића двору.«

САМО ХРВАТИЦУ ХОЋЕ

С ону страну Саве
Шибље-трава расте;
По њој пасу овце,
Чувало их момче,
Име му је Иво.

Ај Иване, Иво!
Тебе жени мајка
С Туркињом дјевојком.
А Иво јој рече,
Да Туркиње неће.

Туркиња је расла
С Турци код оваца.

Ој Иване, Иво!
Тебе жени мајка
С хрватском дјевојком,
А Иво јој рече:
Хрватицу хоће.

ТРОЈИ ЈАДИ

Каранфилко, кара ли те мајка?
Ил' те кара, ил' те разговара?
»Нит' ме кара, нит' ме разговара,
Већ ме шаље на Дунав на воду,
А ја не знам оклен Дунав тече.«
Дунав тече од Будима града,
Бе убише три трговца млада:
Један вели: »Јао моја мајко!
Други вели: »Леле мој бабајко!
Трећи вели: »Ах моја дјевојко,
Испрошена и необљубљена!«

ЉУБА ДАМЈАНОВА

У Омера поврх Сарајева
 Зелена му гора око двора,
 И у гори зелена ливада.
 У ливади дивно коло игра,
 У том колу љуба Дамјанова.
 Све је коло главом надвисила,
 И љепотом коло продичила.
 Ал говори из кола Никола:
 »Покриј лице, љубо Дамјанова!
 Данас ће ти Дамјан погинути
 Због твојега лица бијелога.«
 Истом јунак у ријечи био,
 Пуче пушка из кола другога
 И убила Дамјана у колу.
 Ал заплака љуба Дамјанова:
 »Руж' румена истом процветана,
 А сад си ми младој опађена.
 Жарко сунце истом обасјало,
 А сад си ми младој помрчало!«

БУРА ТАМНИЧАР

Два се орла на планину вију
 Од њих тече река Романија. —
 У тамници Бура тамничарин
 На руци му сиви соко седи.
 Прсте крши, те га месом храни.
 Сузе рони, те га водом поји!

Пита соко Буру тамничара:
 »Да л' ме храниш, да ме препродаваш?
 Ил' ме храниш, далеко да праћаш?«
 »Не храним те, да те препродавам,
 Но те храним далеко да праћам,
 Да те пратим у моје дворове.«
 »Тако м' бога, Буру тамничаре!
 Синоћ сам ти кроз двор прошетао.
 Твоји двори у пелен зарасли;
 Усред двора суво дрво стоји.
 На њим вију до три кукавице:
 Једна кука и већ је промукла;
 Друга кука јутром и вечером;
 Трећа кука вече, кад се сети.«

Њему вели Буру тамничаре:
 »Та што кука и већ је промукла,
 То је моја остарела мајка.
 Та што кука јутром и вечером,
 То ми јесте мила сеја моја;
 Та што кука вече, кад се сети,
 То ми јесте вереница љуба.«
 Тад се Бура с душом растануо.

НИЈЕ ЗА СТАРА ВЕЋ ЗА МЛАДА

Извирала извир вода,
 љети студена,
 Измењала струк босиља
 зими зелена,
 Чувала је ђевојчица
 скоро вјерена.

Тудјер паса стар делија
 на стару коњу:
 »Божја помоћ, ђевојчице
 скоро вјерена,
 Пије ли се ладна вода
 љети студена,
 Бере ли се струк босиља
 зими зелена,
 Љуби ли се ђевојчица
 скоро вјерена?«

»Ид' отолен, стар делија
 на стару коњу,
 Не пије се ладна вода
 љети студена,
 Нит' се бере струк босиља
 зими зелена,
 Нит' се љуби ђевојчица
 скоро вјерена,
 Ово чека драгог мога
 са мном вјерена.«

ЈЕЛА УДОВИЦА

Гором језде Јелини сватови,
 Гором језде, мед собом говоре:
 »Л'јепа ти је сјајна мјесечина,
 Још је љепша Јела удовица;
 Залуду јој сва љепота њена,
 Кад остави девет милих сина,
 И десетог Јову нејакога
 У повоју и у пеленама.«

Неће сини мајку да походе,
 Док нејаки Јова не дорасте
 До вранога коња и до седла,
 И до копља и до бритке сабље;
 Нејаки је Јова дорастао
 До вранога коња и до седла,
 И до копља и до бритке сабље.

Тада сини мајку походише:
 Сваки мајци по жут кавад носи,
 Млади Јова повој и пелене,
 У чем га је мајка оставила.
 Л'јепо их је мајка дочекала;
 Частила их до петнаест дана.
 Л'јепо их је мајка даривала:
 Сваком сину коња и сокола,
 Младом Јови коња и дјевојку;
 Не би л' Јова мајци опростио,
 Што га ј' мајка младог оставила
 У повоју и у пеленама.
 Л'јепо мајка сине испратила,
 Преко горе, преко Јаворове,
 Кад су били у Смиљево поље,
 Л'јепо су се с мајком изљубили,
 Изљубили, па су се растали.
 Ал' се мајци то на жао даде:
 Она паде у зелену траву,
 Жива паде, с душом се растаде.

Вратише се девет милих сина,
 Буздовани раку ископаше,
 А сабљама сандук начинише;
 Чело главе ружу усадише,
 Ниже ногу воду изведоше,
 Око воде јабуке садише:
 Тко је млађан, нек се ружом кити;
 Тко је жедан, нека воду пије;
 Тко је болан, нек јабуке једе!

МАРКО ЗНАДЕ, ШТО ЈЕ ЗА ДЈЕВОЈКУ

Узрасла је у Нови наранча,
 Гојила је Новкиња дјевојка:
 У зими је свилом завијала,
 А љети је водом заливала.
 Док дјевојка узгоји наранчу,
 Родиле јој три наранче жуте.
 Мислила је Новкиња дјевојка,
 Ком ће послат три наранче жуте?
 Све мислила, на једно смислила:
 Једну шаље дужду млетачкоме,
 Другу шаље од Сибина Јанку,
 Трећу шаље Краљевићу Марку.

Коју посла дужду од Млетака,
 Дужд јој шаље танану галију,
 На галији дванаест мрнара;
 Она њему на том захваљује:
 »Хвала тебе, дужде од Млетака!
 Што ће мене танана галија;
 Мрнар н'јесам, да по мору шећем.«
 Коју посла од Сибиња Јанку,
 Он јој шаље огледало сјајно;

Она њему на том захваљује:
 »Хвала тебе, од Сибиња Јанко!
 Што ће мене огледало сјајно;
 Ја сам сама огледало сјајно.«
 Коју посла Краљевићу Марку,
 Он јој шаље коња и јунака;
 Она њему на том захваљује:
 »Хвала тебе, Краљевићу Марко!
 Ех, ти знадеш, што је за дјевојке.«

ЖЕНИДБА БОЛАНА ЈОВАНА

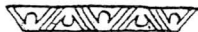
Разболе се болани Јоване
 На постељи за девет година,
 Под прстеном чека га девојка,
 Чекала га за девет година.

Кад настала година десета,
 Препроси је Шестокриловићу.
 Путаг паде Шестокриловића
 Испред двора болана Јована.
 Ал' беседи госпођа девојка:
 »Господару Шестокриловићу,
 Пустите мене у Јовине дворе,
 Да заиштем благослов од Јове,
 Јова ми је моја срећа прва!«

Кад ушета у двореве беле,
 Болан Јован на постељи лежи,
 А мајка му седи чело главе,
 Уста мајка, а седе девојка,
 Одрони се суза од образа,
 Паде Јови на болана лица.

Кад се Јова трже ода санка
 И кад виде лепоту девојку,
 Он говори остарелој мајци:
 »Иди, мајко, на горње чардаке,
 Па донеси бурму позлаћену,
 Што ковала три ковача млада,
 Један кује, други позлаћује,
 Трећи меће бисер и камење,
 Кад се сети болана Јована,
 Нека мете на десницу руку;
 И донеси свилена појаса,
 Кад се сети болана Јована,
 Нека веже око срца свога.«
 Тек изусти, па душицу пусти.

Кад је вид'ла лепота девојка,
 Трже ноже од силна појаса,
 Па удара себе у срдашце:
 »Ди ми трухли болани Јоване,
 Нека трухли моје срце с њиме.«

ЧЕТИРИ ПРОЗОРА

Разбоље се јудо,
 Јово момче младо,
 У кафани јудо
 Међу јаранима.

Долази му мајка:
 »Што је теби, Јово,
 Што је теби, сине?«

»Прођи ме се, мајко,
 Мене боли глава,
 'Оћу умријети.
 Нећу пребољети.

Не копај ме, мајко,
 Ђе с' људи копају,
 Већ ме копај, мајко,
 Код Анина стана,
 Ђено Ана спава;
 Начини ми, мајко,
 Табут од олова,
 На табуту, мајко,
 Четири прозора;
 Један прозор, мајко,
 Куда киша пада,
 Нек ми лице пере;
 Други прозор, мајко,
 Куда вјетар пуше,
 Нек ми лице суши;
 Трећи прозор, мајко,
 Куда сунце сије,
 Нек ми лице грије;
 А' четврти, мајко,
 Куд ће Ана доћи,
 И главу провући,
 Да мене пољуби.«

ЖАЛОСТ ЗА ДРАГИМ

Дилбер-Мара изгубила драгог;
 Жалила га три године дана.
 За годину лице не умила,
 А за другу косу не чешљала,
 А за трећу косу одрезала,
 Па је шаље у Нови ујаку.
 Ујак косу у сребро окува,
 А ујна је бисером поткића.
 На градска је врата приковали.

Ткогод прође, свак се чудом чуди!
 »Боже мили, чуда великога!
 Тко л' је ово кога ожалио?
 Ил је мајка јединога сина,
 Или сестра брата рођенога,
 Или снаха ручнога дјевера?«
 Није мајка јединога сина,
 Није сестра брата рођенога,
 Нит је снаха ручнога дјевера,
 Већ дјевојка првог заручника.

РОСА РОБИЊИЦА И ТИЦА ЛАСТАВИЦА

Везак везла Роса робињица
 У ђул-башчи под жутом наранчом,
 Пред њоме је ђерђеф од мерцана,
 На ђерђефу јој игла од билџура,
 И у игли свила из Мисира,
 Виш' ње стоји тица ластавица,
 Њој говори Роса робињица:
 »Богом сестро, тице ластавице!
 Јеси л' скоро од земље Инђије?
 Јеси л' видла моје б'јеле дворе?
 Је л' ми стара у животу мајка?
 Јесу л' ми се сестре поудале?
 Јесу л' ми се браћа оженила?«

Ал' говори тица ластавица:
 Богом сестро, Росо робињице!
 Ја сам синоћ из земље Инђије,
 Стара ти је у животу мајка,
 Јесу ти се сестре поудале,
 И твоје су руво разнијеле;
 Твоја су се браћа иженила,
 — Синоћ ти се млађи оженио, —
 Свим' невјестам даре донијела,
 И теби је дара оставила
 И дала га твојој милој мајци,
 Да га чува, а сузе прол'јева.«

ВАРАДИНСКИ БАН

Вино пије Дојчин Петар, варадински бан,
 Попио је сто дуката, све за један дан,
 И још томе врана коња, златан буздован.
 Карао га краљ Матијаш, земљи господар:
 »Бог т' убио, Дојчин Петре, варадински бан!
 Буд' ти попи сто дуката, све за један дан,
 Зашто попи врана коња, златан буздован?«
 Ал бесједи Дојчин Петар, варадински бан:
 »Не карај ме, краљ Матијаш, земљи господар;
 Да си био ти у крчми, гдје сам био ја,
 И љубио крчмарицу коју-но сам ја,
 Попио би равну Пешту, и сам Будим-град.«

ИВЕ И НЕСРЕТНА МАРЕ

Мајка Мару за Ивана дала,
 Вечер дала, јутром се кајала.
 Да је знала, не би Маре дала,
 Јер је Иве турска пијаница;
 До поноћи с Турци вино пије,
 Од поноћи шербет и ракију.
 Кад пред зору Иве шеће двору,
 Он покуца Мари на враташца:
 — »Душо Маре, отвор' мени врата,
 Отвор' врата, па стани за врата!«
 Скочи Маре у танкој кошуљи.
 То је Иви врло жао било,
 Што ниј' Маре у свили зеленој;¹
 Трже Иве ноже иза паса,
 Па удара Мару у срдашце.
 Како ју је лако ударио,
 На ножу јој чедо извадио.
 Ото чедо мушка глава била.
 Пише Маре својој милој мајци:
 »Пошала ми три танке кошуље:
 У првој ћу болу боловати,
 У другој ћу ноћу преноћити,
 А у трећој у земљицу лећи.«
 То изусти, а душицу пусти.

¹ Што га није дочекала обучена, него легла спавати.

ЖЕДНО МОМЧЕ

Жедно момче гором јездијаше,
 Жедно воде, а жељно дјевојке,
 Од јада се на мач наслоњаше,
 А од сунца пером заклоњаше.
 Гледала га с пенџера дјевојка,
 Тер је своју дозивала мајку:
 »Мајко моја, врло добро моје!
 Жедно момче чарном гором језди,
 Жедно воде, а жељно дјевојке;
 Од јада се на мач наслонио,
 Хоћу ли му воде изнијети?«

Мајка шћерци тихо одговара:
 »Срамота је воде изнијети,
 Него узми у кондијер вина,
 Један вина други воде хладне.«
 Брже шћерца мајку послушала,
 Уточила у кондијер вина,
 Један вина, други воде хладне,
 Па износи на друм пред јунака.

Не шће момче воду ни гледати,
 Нег дјевојку за бијелу руку,
 Пак је метну за се на коњица.
 Колико је њему мила била,
 Три пута је пасом опасао,
 А четвртом од мача каишом,
 С њом утече гором и планином.

УДАЋЕШ СЕ, И ПОКАЈАЋЕШ СЕ

Момак мому умиљато зове,
 Мома му се охоло одзива:
 »Што је, момче, не оженио се!
 — »О дјевојко, ти се не удала!
 Док не роди јавор јабукама,
 Сува врба грожђем виновијем,
 Док не никне цмиље по сокаку,
 Док не чујеш како риба пјева.«

Препаде се лијепа дјевојка,
 Она иде у поље широко,
 Она сади јавор јабукама,
 Суву врбу грожђем виновијем,
 Она сије цмиље по сокаку,
 Па отиде на тихо Дунаво,
 Она слуша како риба пјева,
 Риба пјева: »Не лудуј, дјевојко!
 Удаћеш се и покајаћеш се,
 Спомињаћеш царство дјевојачко.«

Било вр'јеме, па се и удала,
 Удала се, па се покајала
 И овако она говорила:
 »Дјеговање, моје царовање!
 Цар ти бија' док дјевојка бија',
 А да ми се даду повратити,
 Јако би' ја царство царовала,
 Од земаља ђумрук узимала,
 Из Земуна на грани лемуна,
 Из Мисира бијела бисера,
 Из Мљетака жутијех дуката,
 Из Сарај'ва три дилбера млада.«

ЧИЈИ ПРСТЕН, ОНОГ И
ДЈЕВОЈКА

Три путника путем путоваше,
 Путујући сретеше дјевојку,
 Стадоше је даром даривати:
 Један даде струк ситна босиљка,
 Други даде зелену јабуку,
 Трећи даде златан прстен с руке.

Који даде струк ситна босиљка,
 Онај вели: »Моја је дјевојка«;
 Који даде зелену јабуку,
 Онај вели: »Моја је дјевојка«;
 Који даде златан прстен с руке,
 Онај вели: »Хајдемо судији,
 Да видимо, чија је дјевојка«.

Кад дођоше на суд пред судију:
 »Суди нама, честити судија!
 Ми тројица путем путовасмо,
 Путујући сретосмо дјевојку,
 Стадосмо је даром даривати:
 Један даде струк ситна босиљка,
 Други даде зелену јабуку,
 Трећи даде златан прстен с руке;
 Суди нама, чија је дјевојка?«

Ал говори честити судија:
 »Босиљак се од мириса даје,
 Јабука се од милости даје,
 А прстен се даје по закону:
 Чији прстен, оног и дјевојка.«

ЧУДАН САНАК УСНИЛА
ДЈЕВОЈКА

Везак везла лијепа дјевојка,
Везући је забољела глава.
На ђерџеф се главом наслонила,
Мало трену, ал се брзо прену.
Чудан санак уснила дјевојка:
Гдје долетје сив-зелен соколе,
Деснијем је крилом опахнуо,
Десним крилом по десном образу:
»Не вез' веза, лијепа дјевојко,
Не вез' веза, не купи чеиза!
Ја сам теби чеиз сакупио,
И бијеле дворе саградио:
Без пенџера, четири дувара.«

Том се санку она осјетила,
Па говори својој милој мајци:
»Ону, мајко, везену кошуљу,
Којуно сам три године везла,
Ја је везла, ти ме мајко клела:
'Шћери моја, не издерала је!
Сад је подај сироти дјевојци,
Нек се у њој проси ил удаје!«

СТАР И МЛАД ДЕЛИЈА

Извор вода извирала бистра студена,
Изметала струк босиљка зими зелена,
Чувала га дилбер Мара б'јела румена.
Ту налази стар на коњу, стара делија:
»Божја помоћ, дилбер Маро, б'јела румена!
Пије ли се хладна вода бистра студена?
Бере ли се струк босиљка зими зелена?
Љуби ли се дилбер Мара б'јела румена?«
Ал говори дилбер Мара б'јела румена:
»Ајде с богом, стар на коњу, стара делијо!
Не пије се хладна вода бистра студена,
Нит се бере струк босиљка зими зелена,
Нит се љуби дилбер Мара б'јела румена.«

Извор-вода извирала бистра студена,
Изметала струк босиљка зими зелена,
Чувала га дилбер Мара б'јела румена,
Ту налази млад на коњу, млада делија:
»Божја помоћ, дилбер Маро, б'јела румена!
Пије ли се хладна вода бистра студена?
Бере ли се струк босиљка зими зелена?
Љуби ли се дилбер Мара б'јела румена?«
»Ах, бога ми, млад на коњу, млада делијо!
Ако хоћеш воду пити, дођи у јутру,
У јутру је свака вода бистра студена;
Ако хоћеш брат' босиљак, дођи у подне,
У по дана сваки цвијет л'јепо мирише;
Ако л' хоћеш Мару љубит, дођи довече,
Јер увече свака драга сама уздише.«

ОН ЋЕ ГРАНУ СРЕБРОМ
ПРЕКОВАТИ

У Чајничу о младом Божићу
 Пометени сићани сокаци,
 Натурени лаки саланцаци
 О бадему Хаџи-Димитрија,
 Ту се љуља и мало и велико,
 Редак дође кујунџији Јову.
 Не љуљну се ни два, ни три пута,
 Саломи се грана од бадема.

Љуто куне Хаџи-Димитрије:
 »Бог т' убио, кујунџија Јово,
 Што ми сломи од бадема грану?
 Ја имадем шћерцу јединицу,
 Не једе ми ништа до бадема,
 Не пије ми воде без шећера.«

Проговара кујунџија Јово,
 »Не куни ме, Хаџи Димитрије,
 Ја ћу грану сребром прековати,
 Позлатити жеженијем златом,
 Поднизати ситнијем бисером.«

ШУИЧКИЊА МАРА

Пасла овце Шуичкиња Мара,
 Пасла их је поврх Малована.
 С њом пореде два Јакшића млада;
 Оба млада, оба Мари драга.
 Мара њима јести бесидила:
 »О бора вам, два Јакшића млада!
 Сба млада, оба мени драга!
 Не могу вам обим бити љуба.
 Окрећите биле овце своје,
 Окрећите подно Малована.
 Ја ћу кретат поврх Малована.

Кад ја махнем везеном махрамом,
 Полетите, два Јакшића млада!
 Који мени понајприје дође,
 Онога је Шуичкиња Мара,
 Који мени мало потла дође,
 Онога је везена махрама!«

Кад ујутро мало освитало,
 Мара крену поврх Малована,
 Браћа крену подно Малована,
 Кад су била на по Малована,
 Оба два су пином запинила;
 Перо билом, Никола крвавом.
 Нико паде, а Перо допаде.
 Гледа Мара у Перине очи:
 »Умро Перо, покојна му душа!«
 Пође гледат у Никине очи:
 »Умро Нико, покојна му душа!«

Вади Мара ноже оковане:
 »Кад је с мене, нек није ни мене!«
 Налетише три гаврана црна,
 Један носи пера од Перина,

Други носи бурму од Николе,
Трећи носи везену махраму.
Излетише прид жалосне мајке.

Три жалосне мајке закукале;
Закукала Николина мајка:
»Ово јести мога Нике бурма!«
Завикала младог Пере мајка:
»Ово јести мога Пере перо!«
Излетила мајка Марушина:
»Ово јести Марина махрама!«

Трче гледат прижалосне мајке.
Кад дођоше уврх Малована,
Све троје их било преминуло.
Ту су мајке закопале синке,
Међу њима Шуичкиња Мара,
Кроза земљу руке састављали;
У рукама им зелене јабуке.
Око њих су воће посадили:
Тко је жељан нека воће једе!
Око њих су воду навратили:
Тко је жедан нека воду пије,
Нека њима покоја називље!

СМРТ ДРАГЕ И ДРАГОГА

Два се драга врло миловала,
На једној се води умивала,
О један се пешкир отирала.
Једно љето нитко их не знаде,
Друго љето сватко их сазнаде;
Сазнаде их и отац и мајка.
Мајка не да, да се драги љубе,
Већ растави и мило и драго.
Драги драгој по зв'језди поручи:
»Умри, драга, доцкан у суботу,
Ја ћу јунак рано у недјељу.«
Што рекоше, то и учинише;
Драга умре доцкан у суботу,
Драги умре рано у недјељу.
Сахранише једно до другога;
Кроз земљу им руке саставише,
А у руке зелене јабуке.
Мало вр'јеме затим постојало,
Више драгог зелен бор израсте,
А виш' драге румена ружица,
Па се вије ружа око бора
Као свила око ките смиља.

ОПРОШТАЈ

Вишњица род родила виши од рода,
Под њом сједи млад господар и с њим госпођа;
Пред њима је кондир вина и огледало.
Напију се, пољубе се, огледају се.
Шеве птице небом лете, ситно жуборе,
Да је љепши млад господар, него госпођа.
Тад говори млад господар својој госпођи:
»Чујеш, госпо, чујеш, душо, птице што веле,
Да ја узмем љубу љепшу него што си ти?«
»Узми, душо, узми, драги, просто да ти је!
Узрасла су два дрвета танка висока:
Једно расло на Дунаву, друго на мору;
Кад се она два дрвета врхом састала,
Састао се онда и ти са другом љубом!«

XV

ЉУБАВНЕ ПЈЕСМЕ

ШТА БИХ ДАРОВАЛА ДРАГОМЕ

Мислила сам (о злу не мислила)
Што бих драгом од милости дала:
Ја бих њему везен јаглук дала,
Ту је драгу одвећ мало дара;
А да бих му бошчалука дала,
Сирота сам у мајке ђевојка,
Много му је од сироте дара;
А да бих га у јаглуку везла,
Јаглук ће се брзо раздријети;
А да бих му црне очи дала,
Драги ће се по дружини фалит':
»Драга ми је црне очи дала;«
А да бих га у пјесни пјевала,
Пјесне јесу одалице пусте,
Оне иду из уста у уста,
Пак ће чути мојег драга мајка.

ОД СЕВДАХА ГОРЕГ ЈАДА НЕМА

Вјетар пуше, ал-катмером нише,
А мој драги амбер-душом дише,
Душом дише, а калемом пише
Дјевојкама ситне амајлије.

Што с' у једној амајлији пише:
»Ко те хоће, не поноси му се!«
Што с' у другој амајлији пише:
»Ко те неће, не намећи му се!
Од намета фајде не имаде
Нит' у роду, нит' у трговању,
А камо ли у ашиковању.«
Што с' у трећој амајлији пише:
»Не чин' јада, лијепа дјевојко,
Не чин' јада, не вежи севдаха!
Од севдаха горег јада нема,
Ни жалости од ашиковања!
На жалост ће и комшија доћи,
Ал' за јаде нико и не знаде
Осим бога и срдашца мога!«

НЕШТО МИ СЕ ДИШЕ И УЗДИШЕ

Нешто ми се дише и уздише,
Чини ми се, спомиње ме драги;
Али драги и не хаје за ме.
Писну соко са јелове гране:
»О ђевојко! гријешно ти рече,
»И синоћ те спомињаше драги,
»Уз црвено винце напијаше:
»О ђевојко, драга душо моја!
»Ја сам тебе мјесто оставио,
»По душека и по десне руке,
»По јастука и пола јоргана,
»А узглавље срца у њедрима.«

ДЕД' ЗАПЈЕВАЈ МИ!

Пјевала бих, ал' не могу сама,
Драгог ми је забољела глава,
Драги јој се са пенцера јавља:
»Пјевни, пјевни, моја пјевачице!
»У моме га двору запјевала,
»У мом двору, а на моме крилу,
»На мом крилу шећер кафу пила,
»Кафу пила, са мношћом говорила:
»Није среће, мој господичићу!
»Да т' овака у твој двору дође,
»Да се шеће по мермер-одај'ма,
»Да ти сједи међу пенцерима,
»И почива на меке јастуке
»Као патка на дубоку виру,
»Као златна лала на маштрафи.«

РИБА И ДЈЕВОЈКА

Дјевојка сједи крај мора,
 Пак сама себи говори:
 »Ах, мили боже и драги!
 »Има л' што шире од мора?
 »Има л' што дуже од поља?
 »Има л' што брже од коња?
 »Има л' што слађе од меда?
 »Има л' што драже од брата?«
 Говори јој риба из воде:
 »Дјевојко, луда будало!
 »Шире је небо од мора,
 »Дуже је море од поља,
 »Брже су очи од коња,
 »Слађи је шећер од меда,
 »Дражи је драги од брата.«

ЈОВО И МАРИЈА

(САРАЈЕВСКА)

Вјетар ружу уз поље носаше,
 На Јовов је шатор наносаше,
 Гдјено Јово са Маријом бјеше;
 Јово пише, а Марија везе;
 Неста Јову мрка мурећена
 А Марији злата жеженога,
 Онда Јово Мари говораше:
 »Ој Марија, драга душо моја!
 »Је ли теби мила моја душа?
 »Је л' ти тврда моја десна рука?«
 Мара њему тихо одговара:
 »Вјеруј, Јово, и срце и душо!
 »Дража ми је, драги, твоја душа,
 »Него моја сва четири брата;
 »Мекша ми је твоја десна рука,
 »Нег' четири најмекша јастука.«

ЗАЈЕДНИЧКА ЈЉУБАВ

Колик' има одоле до мора,
 Седамдесет и седам градова
 И педесет и пет паланака,
 Све бих граде за четири дала;
 За махалу, у коју сам стала,
 У њу сам ти драгог сагледала;
 Кудгођ ходим, на срцу га носим,
 А он мене, ће му куца душа,

ЖЕЉА БЕВОЈЧИНА

Сви дилбери! мог дилбера нема!
 Ал' болује, али ашикује?
 Али ми се за дућан занио?
 Али се је љепотом понио?
 Вољела бих да дилбер болује,
 Но да с другом цуром ашикује;
 Ја бих ишла, дилбера обишла,
 Преко башче, кријући од мајке,
 Преко доца, кријући од оца,
 Преко драче, кријући од браће,
 Носила му шећерли понуде,
 Шећер с мора, через из Мостара,
 Гурабије на сунцу печене,
 Лећер-алве у меду куване;
 А да с другом драги ашикује,
 Понјо би ми срце из њедара.

ДРАГИ ПРИМА И ЦВИЈЕЋЕ
И МАРУ

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На skut га бабу метала.
Бабо га неће, тер неће:
»Ни моја Маре, ни цв'јеће.«

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На skut га мајци метала,
Мајка га неће, тер неће:
»Ни моја Маре, ни цв'јеће.«

Под оно гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На skut га брату метала,
А брат га неће, тер неће;
»Ни моја Маре, ни цв'јеће.«

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На skut га сестри метала:
Сестра га неће, тер неће:
»Ни моја Маре, ни цв'јеће.«

Под оном гором високом
Црљено цв'јеће и модро,
Брала га Маре вјерена,
На skut га драгу метала,
Драги га хоће, тер хоће:
»И моја Маре, и цв'јеће.«

ДЈЕВОЈКА РОД КУША

Ој шумица трњана
И водица лађана,
По њој плови девојка,
Та не плови да тоне,
Веће плови да види,
Оће л' мајка жалити;
Мајка иде на дворе,
Пак се баца каменом:
»Тони, тони, ђаволе,
»Ниси моја ни била.«

Ој шумица трњана
И водица лађана,
По њој плови девојка,
Та не плови да тоне,
Веће плови да види,
Оће л' отац жалити;
Отац иде на броде,
Пак се баца каменом:
»Тони, тони, ђаволе,
»Ниси моја ни била.«

Ој шумица трњана
И водица лађана,
По њој плови девојка,
Та не плови да тоне,
Веће плови да види,
Оће л' братац жалити;
Братац иде на броде,
Пак се баца каменом:
»Тони, тони, ђаволе,
»Ниси моја ни била.«

Ој шумица трњана
И водица лађана,
По њој плови девојка,
Та не плови да тоне,
Веће плови да види,
Оће л' драги жалити;
Драги трчи на броде,
Па он гаца у воду:
»Оди к мени душице,
»Ти си моја и била.«

С ДРАГИМ СУ НАЈКРАЋЕ НОЋИ

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
»Авај! дуге ноћи!
»С бабом спавајући
»На девет душека,
»На девет јастука,
»Под девет јоргана.«

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
»Авај! дуге ноћи!
»С мајком спавајући
»На девет душека,
»На девет јастука,
»Под девет јоргана.«

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
»Авај! дуге ноћи!
»С братом спавајући
»На девет душека,
»На девет јастука,
»Под девет јоргана.«

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
»Авај! дуге ноћи!
»С' сестром спавајући
»На девет душека,
»На девет јастука,
»Под девет јоргана.«

Вијор долом дује,
Градом пољуљује,
На граду девојка
Виком подвикује:
»Авај, кратке ноћи!
»С драгим спавајући
»На једном душеку,
»На једном јастуку,
»Под једним јорганом.«

МУЖ ПА МУЖ

Ој, синоћ се Дука Лека ожени,
 А јутрос му ситна књига сустиже:
 »Ајде Дука, ајде Лека, на војску.«
 Дука Лека спрема коње, да иде,
 Вјерна љуба држи коња и плаче:
 »Јао Дука, јао Лека војвода!
 »Ти опреми добра коња на војску,
 »На ком' мене, луду младу, остављаш?«
 »Остављам те твојој мајци и мојој.«
 »Јао Дука, јао Лека војвода;
 »Тешко мене код две мајке без тебе!«

Дука Лека спрема коња да иде,
 Вјерна љуба држи коња и плаче:
 »Јао Дука, јао Лека војвода!
 »Ти опремаш добра коња на војску,
 »Код ког' мене, луду младу, остављаш?«
 »Остављам те код твог оца и мога.«
 »Јао Дука, јао Лека војвода!
 »Тешко мене код два оца без тебе!«

Дука Лека спрема коња да иде,
 Вјерна љуба држи коња и плаче:
 »Јао Дука, јао Лека војвода!
 »Ти опремаш добра коња на војску,
 »Код ког' мене, луду младу, остављаш?«
 »Остављам те код твог брата и мога.«
 »Јао Дука, јао Лека војвода!
 »Тешко мене код два брата без тебе!«

КО НАЈПРАВИЈЕ ДИЈЕЛИ

Порани' рано на воду,
 Од злата нађох јабуку,
 Дадо' је оцу да дели,
 Отац је криво подели:
 Себ' узе више, нег' мени.

Порани' рано на воду,
 Од злата нађо' јабуку,
 Дадо' је мајци да дели,
 Мајка је криво подели:
 Себ' узе више, нег' мени.

Порани' рано на воду,
 Од злата нађо' јабуку,
 Дадо' је брату да дели,
 И брат је криво подели:
 Себ' узе више, нег' мени.

Порани' рано на воду,
 Од злата нађо' јабуку,
 Дадо' је сестри да дели,
 Сестра је криво подели:
 Себ' узе више, нег' мени.

Порани' рано на воду,
 Од злата нађо' јабуку,
 Дадо' је драгом да дели,
 Драги је право подели:
 Мен' даде више, нег' себи.

У ДРАГОМ ЈЕ НАЈТВРЂЕ
 ПОУЗДАЊЕ
 (ИЗ СИЊА)

Кад Каури Клис град поробише,
 Доста липа робља заробише,
 Заробише ћерцу гиздареву;
 Кад су дошли на то сиње море,
 Умива се гиздава дивојка;
 Сину лишце кано жарко сунце,
 А то види Шиме Латинине
 Маша јој се руком у нидарца,
 А вели му гиздава дивојка:
 »При себ' руке, чобанино влашка!
 »Нису дојке за те одгојене,
 »Већ за драгог, пашу босанскога.«
 А вели јој Шиме Латинине:
 »Вира моја, драга душо моја!
 »Ја ћу продат' биле куле моје,
 »Купићу те у дружине своје,
 »Одвешћу те у Млетке бијеле,
 »Дароваћу т' дужду од Млетака.«

А она је њему бесидила:
 »Ну делијо, Шиме Латинине!
 »Не продаји биле куле твоје,
 »Нит' ме купуј у дружине своје,
 »Јер ће за ме три откупа доћи.
 »Један откуп од мога бабајка,
 »Други откуп од мојега ујца,
 »Трећи откуп од драгога мога,
 »Мога драга паше босанскога.«

Тако она тијо говорећи,
 Ал' дивојки дође књига била,
 Од бабе јој била књига дође:
 »Ћерце Фате, не уздај се у ме,
 »Јер те бабо откупит не море.«
 Тако јоштер тијо говорећи,
 Ал' дивојки друга књига дође,
 Од ујца јој била књига дође:
 »Ћерце Фате, не уздај се у ме,
 »Јер те ујац откупит' не море.«
 Јоштер они тијо говорећи,
 Ал' то иде трећа књига била
 Од драгога паше босанскога,
 А на руке Шиме Латинина:
 »Богом брата, Шиме Латинине!
 »Ако ниси љубио дивојке,
 »Послаћу ти три товара блага,
 »И столицу од сувога злата;
 »Кад се побро састанемо ближе,
 »Ми ћемо се даривати лишце.«

ОНИ ЋЕ БИТ' МОЈ!

Оно моје што на путу шеће,
 Путем шеће, а плећима креће,
 Чини ми се, преварит' ме неће;
 Три пута ме лане погледао,
 А прољетос оком намигнуо,
 А вечерас брком насмијао,
 А сјутра ће руком загрлити.

ПОШЉИ И ПИШИ МИ

Вихар пуше, алкатмером дише,
 Драги драгој ситну књигу пише,
 Да му пошље у памуку душе,
 Б'јело лице у вал-бурунцуку,
 Црне очи у црвено вино,
 И у књизи двије три ријечи:
 Једна ријеч: чекај мене, душо;
 Друга ријеч: ет' и мене тамо;
 Трећа ријеч: брзо, ако бог да!

ДОЋИ К МЕНЕ, ДРАГАНЕ

Пуни ми, пуни, ладане!
 Дођи ми, дођи, драгане,
 У моју башчу зелену,
 Под моју ружу румену,
 Везем ти златну мараму,
 Приспјеће теби божићу,
 Носи је и поноси се,
 Спомен' се твоје драгане.

СВАКОМЕ СВОЈЕ

Снијег паде на бехар на воће,
 Бог ће дати сваком ко што хоће,
 Кома неће, нек се не намеће;
 Од наметка не има напретка,
 Ни од ћара ни од трговине,
 Нит' у дому што је наметнуто.
 Ја сам млада обрала јунака,
 Од сватова Лаза барјактара.
 Сваки носи на саруку руку,
 Јово носи на срдахце руку,
 Питали га сви сватови редом:
 »Што је тебе, беже Јован-беже!«
 »Прођ' те ме се, моја браћо драга!
 »Моје Маре сад на коњу нема.«
 Па погледа у зелену башчу,
 Кад угледа племениту Мару,
 Жарко га је огријало сунце.

ЧОБАНИН И ЧОБАНИЦА

Јанце чува чобаница млада,
 Младе јанце и луде козлиће,
 У руци јој шимширли вретенце,
 За појасом од злата кудеља,
 При кудељи свила граничаста,
 Свилу преде, тихо попијева:
 »Пас'те брзо, јанци и козлићи,
 »Сад ће доћи из пландишта овце,
 »Мени драги из зелена луга.«
 Она мисли нико је не чује,
 Зачуо је чобан крај оваца,
 Привуче се, загрли ђевојку,
 Пољуби је седам осам пута,
 Да ко броји и више би било.

ЉУБАВ БИСЕРА И СРМЕ

Двоје с' драго на ливади љубе:
 Бисер момче и Срма ђевојче,
 Бисер Срми тихо говораше:
 »Срмо моја, на пут ти се каним.«
 »Мој Бисере, куда ми се каниш?
 »Мој Бисере, колико ћеш стати?«
 »Срмо моја, годиницу дана.«
 »Мој Бисере, ја те чекат' нећу.«
 »Срмо моја, зар ме чекат' нећеш?
 »Даница је чекала мјесеца
 »За горицу седам годиница,
 »А ти мене нећеш ни годину,
 »Ни годину, ни ње половину.«

ДРАГА КАЗУЈЕ САН

Ђевојчица славуја буди,
 славуја пробуди:
 Устани се, тихи славјо,
 лужанине мој,
 Остав' луге твој' зелене,
 послушај мене:
 Ти прелети све ов' горе,
 редом планине,
 Ти ми пани пред Доброте,
 мијесто моје,
 На дворове драга мога,
 ће ми почива,
 И реци му све ов' р'јечи,
 што ти речем ја,
 Ноћас сам му санак снила,
 санак весели,
 Ђе му млада ружу берах,
 пред двор бијели,
 А ружу му уз коњ' давах,
 уз коњ' весели;
 А он мене за уздарја
 прстен злаћани,
 А уз прстен слатки цјелов,
 слатки медени,
 Више ваља слатки цјелов,
 слатки медени,
 Него душо, бурма прстен,
 прстен злаћани.

ОТКУДА МИ ЈАБУКА
У ЊЕДРА

Буди мајка свог Ивана сина:
»Устани се, мој мили Иване!
»Прође тебе Мара испред двора,
»У руци јој сребрни кондијер.
»Да донесе лађане водице.«
Када Иван разумио мајку,
Старој мајци тако говорио:
»Оседлај ми мог коња дората,
»Оседлај га сребрним седлићем,
»А зауздај уздом позлаћеном.«

Мајка Иву коња оседлала,
У томе се Иво наресио,
Па отиде на воду студену,
Кад на воду не наводи Мару.
Поврати се двору невесело,
Те отиде у Марину башчу,
Млада Маре у башчи заспала.
Гледа Иво, мисли, како ли ће:
Али ће је од сна пробудити,
Али ће јој лице пољубити.
Гр'ота му се учинила младу,
Да је љуби ил' да је пробуди;
Он извади од злата јабуку,
Те је меће Мари у њедарца.

Када се је пробудила Мара,
У њедарца наводи јабуку.
Стаде млада мислит' и размишљат':
»Откуда ми у њедра јабука?
»Да су мене од рода дарови,
»Ја од рода не имам никога;
»А да речем, да ми је од бога,
»Тога дара нијесам достојна;
»А да речем, да ми је од Ива,
»Мој је Иво од мене далеко,
»Да је био, би ме пробудио,
»Или барем једном пољубио.«

МИЛОСТИВА ДРАГА

Добро ти је рано уранити
И милом се богу помолити,
Дворе помест', воде донијети,
На водицу цвијет оставити.
Кад ми драги на водицу дође,
Нека драги румен цвијет нађе,
И да рече, кад га помирише:
»Овђе ми је долазила драга,
»И мене је цвијет оставила.«

ДРАГИ КАРАНФИЛУ

Каранфиле, моје драго цвеће,
 Расти брже и буди ми веће!
 Ти знаш, цвеће, кад сам те садис,
 Око тебе по ладу радио,
 Још сам онда тебе нарекао
 Милој мојој драгој поклонити,
 Зато расти, моје мило цвеће,
 Расти брже и буди ми веће!
 Да те могу скоро узабрати,
 Драги мојој недра накитити.
 Она ће те често мирисати,
 У мирису на ме помислити,
 У мишљењу за мном узданути,
 Уздишући тебе пољубити.
 Каранфиле, ти си моје цвеће,
 Тебе друга никад носит' неће.

ЧЕКА ДРАГУ

Ја заиграх коња мога
 Све од јада великога,
 Заиграх га преко поља
 До студенца хладне воде,
 Ђевојке све долазу,
 Ладне воде узимају,
 И с водом се посипају,
 У коло ме призивају.
 А ја с њима игре нећу,
 Гледам, чекам срећу моју.
 Ја је чекам од истока,
 Кад ли иде од запада
 Како сунце од истока,
 Погледа ме с оба ока
 Ка' су двије сјајне зв'езде.
 Које сјају на небеса
 Поред сунца и мјесеца.

СРПСКА ДЈЕВОЈКА

У Милице дуге трепавице,
 Прекриле јој румен' јагодице,
 Јагодице и бијело лице;
 Ја је гледах три године дана,
 Не могох јој очи сагледати,
 Црне очи ни бијело лице,
 Већ сакупих коло ђевојака,
 И у колу Милицу ђевојку,
 Не бих ли јој очи сагледао.
 Када коло на трави играше,
 Бјеше ведро, пак се наоблачи.
 По облаку зас'јеваше муње,
 Све ђевојке к небу погледаше,
 Ал' не гледа Милица ђевојка,
 Већ преда се у зелену траву.
 Ђевојке јој тихо говорише:
 »Ој, Милице, наша другарице,
 Ил' си луда, ил' одвише мудра,
 Те све гледаш у зелену траву,
 А не гледаш с нама у облаке,
 Ђе се муње вију по облаку?«
 Ал' говори Милица ђевојка:
 »Нит' сам луда, нит' одвише мудра,
 Нит' сам вила, да збијам облаке,
 Већ ђевојка, да гледам преда се.«

НЕ ГЛЕДА СЕ РУХО И ОРУЖЈЕ,
ВЕЋ СТАС И ОБРАЗ

(ОД ДУБРОВНИКА)

Игра коло у Ерцеговини
 Пред дворове бега Јован-бега,
 У том колу нема мушке главе,
 До дјевојке и невјесте младе;
 Отуд иде незнан добар јунак,
 На њему је ђузел одијело,
 А на њему и коњу његову:
 На плећима зелена долама,
 На њојзи је тридесет путаца;
 По долами кадифли ђечерма,
 На ђечерми токе од три оке;
 На ногама ковче и чакшире,
 На глави му калпак и челенка,
 О бедрици сабља димискија,
 На којој су три балчака златца
 И у њима три камена драга.
 Стаде коло гледати јунака,
 Ал' говори незнан добар јунак:

»Играј, коло, а не гледај на ме,
 Ја не гледам злата ни бисера,
 Ни лијепе свиле ни кадифе,
 Веће гледам лијепу дјевојку,
 И лијепа стаса и узраста,
 И лијепа хода и погледа,
 Шта ћу мајци у дворе довести,
 Чим ће ми се поносити мајка.«

Ал' говори из кола дјевојка:
 »А не лудуј, младо нежењено!
 Ни ми младе коња не гледамо,
 Ни на коњу рахта ни пусата,
 Већ гледамо лијепа јунака,
 За ким ћемо оставити мајку
 И лијепо царство дјевојаство.«

НЕСРЕЋНА ДЈЕВОЈКА

Девојка јунаку прстен повраћала:
 »Нај ти прстен, момче, мој те род не љуби,
 Ни отац, ни мајка, ни брат, ни сестрица!
 Ал' ме немој, момче, на глас износити,
 Јер сам ја сирота несретна девојка:

»Ја босиљак сејем, мени пелен ниче.
 — Ој пелен-пеленче, моје горко цвеће!
 Тобом ће се моји свати накитити,
 Кад ме стану тужну до гроба носити!«

ЉУБАВ ТАЈНА, ПА ЈАВНА

Ја ураних и подраних рано на воду,
 Кад на води драга моја лице умива,
 Умисмо се, отрсмо се, пољубисмо се.
 Драга драгу говорила: »О мој драгане!
 »Немој, драги, ником казат', жив' ти била ја!
 »Нећу, драга, ником казат', живјела ми ти!
 Јошт не дође б'јелу двору, чу јој и мајка.
 »Рад' што, драги, каза мајци, не био ми жив!
 »Драго ми је, драга моја, хоћу, моја си.«

ГОРА И ДЈЕВОЈКА

Дјевојка је црну гору клела:
 »Црна горо, жао ми је на те,
 Јер мој драги путује кроза те.
 Нит' ми вели: збогом остај драга!
 Нит' ми вели: опет ћу ти доћи!
 Нит' ми вели: у срцу те носим!
 Већ он капу на очи навлачи,
 Црне очи у земљу обара,
 Б'јело лице сузама облива.«

Црна гора њојзи одговара:
 »Ој, дјевојко, драга душо моја!
 Паметна си, осјетит се можеш:
 Што он капу на очи навлачи,
 То он вели: збогом остај драга!
 Што он очи у земљу обара,
 То он вели: опет ћу ти доћи!
 Што он лице сузама облива,
 То он вели: у срцу те носим!«

ОТКРИВЕНА ТАЈНА

Боже мио, на свему ти хвала,
Љубило се момче и ђевојка,
Љубило се три године дана.

Они мљаху нико не виђаше;
Виђе тица са тисова пања,
Па казује под собом пањићу,
Пањић каже под собом травици,
Трава каже б'јелијем овцама,
Овце кажу чобанину своме,
А чобанин на путу путнику,
Путник каза пољем кирицији,
Кириција са мора трговцу,
А трговац на води возару,
Возар каза оци на џамији,
Оца каза луђаној ћечици,
А ћечица ђевојачкој мајци.

Љуто куне лијепа ђевојка:
»Ој тичице, ор'о те однио,
А пањићу, огњем сагорио,
А земљице, у Содом отишла,
А травице, опасле те овце,
Б'јеле овце, поклали вас вуци,
А чобане повјешали Турци,
А путниче, дома не видио,
Кириција коње погубио,
А трговац аир не видио,
А возара вода однијела,
Сломио се оца са џамије,
А сву ћецу куга покупила,
Што казаше ђевојачкој мајци.«

СМИЉ СЕ ТУЖИ НА НЕВЈЕСТЕ

Ој Лазаре, ливадаре,
Ко ти даде ту ливаду
Око краја покошену,
А у среди смиљ родио?
Лепо цвеће, ал' је ретко;
Послаше ме да га берем:
За дан, за два где струк, где два,
За недељу једва киту,
И та кита проговара:
»Не дајте ме невестама,
Невесте ме ружно носе:
Дању носе за шамијом,
А увече чеду даду,
Чедо мене у пра баца,
Те ја цвеће већма венем.«

Ој Лазаре, ливадаре,
Ко ти даде ту ливаду
Око краја покошену,
А у среди смиљ родио?
Лепо цвеће, ал' је ретко;
Послаше ме да га берем:
За дан, за два где струк, где два,
За недељу једва киту,
И та кита проговара:
»Подајте ме девојкама,
Девојке ме лепо носе,
Лепо носе, па с' поносе:
Дању носе за смиљевцем,
А увече у чашицу,
У чашицу, у водицу,
Те ја цвеће већма цватим.«

РАДИ УСПОМЕНЕ

Жарко сунце, на високо ти си!
 А мој драги на далеко ти си!
 Жарко сунце, попусти се ниже!
 А мој драги, примагни се ближе!
 Да ти пречнем оке на јаглуке,
 А брчиће на јагрук дршчиће,
 Име твоје на рукаве моје,
 А ти моје на оружје своје!
 Кад погледам низ рукаве своје,
 Нек ми па'не на ум име твоје,
 Кад погледаш на оружје своје,
 Нек ти па'не на ум име моје.

ЉУБАВНИ РАСТАНАК

Два цвијета у бостану расла:
 Плави зумбл и зелена када.
 Плави зумбул оде на Дољане,
 Оста када у бостану сама.

Поручује зумбул са Дољана:
 »Душо моја, у бостану кадо!
 Како ти је у бостану самој?«

Одговара из бостана када:
 »Што је небо, да је лист артије,
 Што је гора, да су калемови,
 Што је море, да је црн мурећеп,
 Пак да пишем три године дана,
 Не би моји' исписала јада.«

ЈОВИНИ ДАРОВИ

Пошетао челебија Јово
 По Мостару, челеби пазару,
 За пасом му јагрук и махрама,
 Од махраме вас се Мостар сјаји,
 Од јаглука Мостар и Габела.
 Питала га остарјела мајка:
 »О, мој сине, челебија Јово,
 Оклен теби јагрук и махрама?«
 Јово мајци тихо одговара:
 »Еј, бора ми, моја мила мајко,
 Дала ми је сирота дјевојка.«
 »О, мој сине, челебија Јово,
 Што си дао сироти дјевојци?«
 Јово мајци тихо одговара:
 »Дао прстен од сухога злата,
 И уз прстен хиљаду дуката,
 Узећу је за вјерну љубовцу.«

НЕ ДАЈ ЗА СТАРА

Процвилела гора шимширова,
Питала је гора бршљенова:
»Што је теби, горо шимширова?«

»Не питај ме горо бршљенова!
Данас мене свати пријеђоше,
Проведоше лијепу дјевојку,
Сви сватови л'јепо коње јашу,
А не јаше лијепа дјевојка,
Веће силна коња разиграла,
Те облама гране шимширове,
Док повика нешто из облака:
»Што с' дјевојко коња разиграла,
Те обламаш гране шимширове?
Знаш ли, бона, које ти је драго?
Ето ти га први пред сватима,
Бијела му брада до појаса.«

Кад то чула лијепа дјевојка,
Проли сузе низ бијело лице,
Па догони коња до јенције:
»О јенцице, по богу сестрице,
Дај ти мени ноже оковане
Да разрежем румену јабуку,
Врло ми је жеђа додијала.«

Даде њојзи ноже оковане:
Ну да видиш лијепе дјевојке,
Нешће резат' румене јабуке,
Већ удари себе у срдашце.
Колико је лако ударила,
На ножу је срце извадила,
Поле паде, горе не устаде.

СРЦЕ ПУНО ЈАДА

Романијо, пуна ти си хлада,
Срце моје још пуније јада!
Од мог јада црна гора вене,
Од жалости трава дјетелина.
Ал за јаде нитко и не знаде,
Већ ја јадна и срдашце моје:
Да ја млада не имадем драга,
Јер ми га је друга примамила.
Да бог да се с њиме помамила!
Од помаме по гори ходила,
Жир зобала, с листа воду пила!
На тврди се камен наслоњала,
Шиповим¹ се гранам' покривала,
Ни ту она мира не имала!

ПОРАНИ, БЕЛО, НА ВОДУ

Порани, Бело, порани,
Порани, Бело, на воду,
Ајде, Бело,
Порани, Бело, на воду,
Донеси ладне водице.
Засучи, Бело, рукаве,
Умеси, Бело, погачу,
Наточи, Бело, ракију;
Доћи ће Карађорђије,
И шњиме млади јунаци.

¹ т. ј. пунима трња

БОЖУР И РУЖА

Ја посади' виноград,
 Тамо доле на запад.
 Ја не одо' за два д'на;
 Кад ја одо' трећи дан,
 А виноград листао
 И лозицу пустио.
 Под лозицом божур цвет,
 Крај божура ружица.
 Божур ружи беседи:
 »Ао, ружо, леп ти сам,
 Још да ми је твој мирис,
 Био би се превио,
 Као свила предена,
 Око шимшир-вретена.«

НАЈЉЕПШИ МИРИС

»Ој девојко, душо моја,
 Чим миришћу недра твоја?
 Или дуњом, ил' наранчом,
 Или смиљем, ил' босиљем?«
 »Ој, бога ми, млад јуначе,
 Моја недра не миришћу
 Нити дуњом, ни наранчом,
 Нити смиљем, ни босиљем,
 Веће душом девојачком.«

СВАК СЕ ОЖЕНИ, И ЈА ЋУ

Наста љето и прољеће,
 Наста Ђурђев дан.
 Аман, аман!
 Сви се момци поженише,
 А ја остах сам.
 Аман, аман!
 Имам драгу украј двора.
 Ја је добро знам.
 Аман, аман!
 Често јој се јутром јављам,
 Под ноћ поздрављам.
 Аман, аман!
 Добро јутро, свако јутро
 Желим добар дан!
 Аман, аман!
 Дobar вечер, сваку вечер
 Желим добру ноћ!
 Аман, аман!
 Женићу се о јесени,
 Ако бог ми да,
 Аман, аман!
 Зато мене моја драга
 Већ најбоље зна.
 Аман, аман!

ГОЛУБ И ГОЛУБИЦА

Голуб гуче, голубица неће,
 Голуб пита своје голубице:
 »Шта је теби, моја голубице,
 »Ја ти гучем, а ти гукат' нећеш?
 »Ил' ти нисам тиће наранио,
 »Наранио белицом шеницом,
 »Или ти их нисам напојио,
 »Напојио лађаном водицом?»

Голубица њему одговара:
 »Ти си моје тиће наранио,
 »Наранио белицом шеницом,
 »Напојио лађаном водицом,
 »Али си ми жао учинио,
 »У туђе си јато одлетио,
 »Те ти љубиш туђе голубице,
 »А на мене ни гледати нећеш.»

Ал говори голуб голубици:
 »Не срди се, моја голубице,
 »Досада сам и тебе и туђе,
 »А сада сам веће остарио,
 »Па не љубим ни тебе ни туђе.»

МАРЕ ДОБРЕ ДУШЕ ✓

На Ситници, на водици,
 Бор се зелени!
 Што је младо и зелено,
 То заједно спи;
 Али Јово, младо момче,
 Нема јадан с ким,
 То виђела млада Мара,
 Она пође шњим.

КО ПРВИ ДЈЕВОИЦИ, ЊЕГОВА
ДЈЕВОЈКА

О ђевојко, дуго боловала!
 Пуно ти си мене наварала:
 »Данас сјутра, ја ћу поћи за те,«
 Па најпосле пође за другога,
 Да за кога не бих ни жалио,
 Но за мога дуђаном комшију,
 У махалу за јарана мога.
 Мене јаран зове у сватове:
 Једни јади у сватове поћи,
 Једни поћи, а други не поћи;
 Ак' не пођем, ја не виђох драге,
 Ако пођем, нагледах се драге.
 Хоћу поћи, да нећу ни доћи.
 Те јарану у сватове пођох,
 Метнуше ме, да је ђеверујем,
 Прстен мећем, за рвку је стискам,
 Дувак мећем, а на уво шапћем:
 »О, ђевојко, једна невјернице!
 »Камо вјера? да би те убила!
 »Некада ти тврда вјера бјеше,
 »А сад ти је мекша од памука.«

Она мене шапћућ одговара:
 »Ја ти, Јово, томе крива н'јесам,
 »Но је мене мајка силом дала,
 »Ако ћеш ме, вод' ме двору твоме,
 »Али сада али икадаре.«
 Узе Мару за бијелу руку,
 Одведе је двору бијеломе.
 Бјежи Јово пољем широкијем,
 Кад то виђе млади ђувегија,
 За њом трче, а из грла виче:
 »Врати мене лијепе ђевојке!«
 Одговара челебија Јово:
 »Врат' се натраг, млади ђувегија!
 »Отпријед је цура моја била.«
 Па је води двору бијеломе,
 За себе је Јово привјенчао,
 Лијеп пород изродио шњоме:
 Двије ћери и четири сина.

ЂЕВОВАЊЕ ЦАРОВАЊЕ

Ђено жарко залазаше сунце,
 Онђе Јово с Јаном вечераше;
 Пита Јана челебију Јова:
 »Казуј право, тако био здраво,
 »Је ли како вечерати саму?«
 Јово Јани тихо проговара:
 »Стару дивно, а младу невољно.«
 Опет Јану Јово припитује:
 »Је ли како ђевовати, Јане?«
 »Јест лијепо, челебија Јово,
 Ђевовати као царовати.«

ТРИ ЂЕВОЈКЕ

Три ђевојке три јаглука везле
 На ћерћеву по бијелу платну
 Сваком свилом боје свакојаке,
 Попуњују златом и бисером.
 Везак везу, разговарају се,
 Која коме дивни јаглуку везе,
 Најстарија ријеч проговара:
 »Ја га везем милу бабу своме.«
 Средња вели: »А ја брату своме.«
 А најмлађа стидно проговара:
 »Луде ли сте, моје другарице,
 »Бабо ће вас из дома удати,
 »А браћа вас сватом поклонити,
 »А ја везем за кога ћу поћи.«

ДРАГИ И НЕДРАГИ

Коњ зеленко росну траву пасе,
 За час пасе, за два прислушкује
 Где девојка своју мајку моли.
 »Не дај мене, мајко, за недрага,
 Волим с драгим по гори одити,
 Глог зобати, с листа воду пити,
 Студен камен под главу метати,
 Нег' с недрагим по двору шегати,
 Шећер јести, у свили спавати.«

ЂЕВОЈКА НА ПРОДАЈУ

Штоно доље у чаршију телал телали?
 На кочији ђузел мома, те се продава,
 Скупио се цио свијет, да је купује,
 Носи паре и стар и млад, цуру надмећу,
 Старац дава силно благо и ђердана три;
 Мома старцу проговара: »А што ћеш ми ти?«
 А удовац свилен кавад и дибе двије,
 А ђевојка проговара: »Прилике није.«
 Ту долази бркат јунак на врану коњу,
 И бисаке пуне дава жутих дуката,
 То гледала млада мома, па говорила:
 »Нећу богме ни брадата ни сува злата.«
 Ту долази младо момче голобркато,
 Празни' рука, голо, босо, ма умиљато,
 Из њедара извадило зелен' јабуку,
 Па ђевојци у криоце баца јабуку.
 Ђевојка га загрлила, тер га пољуби:
 »Вод' ме, момче, у био двор, за тебе ћу ја,
 »Боље љуби једно младо него стара два.«

СМИЉАНА И ВИЈЕНАЦ

Смиљ Смиљана покрај воде брала,
 Набрала је недра и рукаве,
 Извила је три зелена венца:
 Једнога је себи оставила,
 Други својој другарици дала,
 А трећи је низ воду пустила,
 Па је њему тијо беседила:
 »Плови, плови, мој зелени венче!
 Те доплови до Ђурђева двора,
 Па запитај Ђурђеву мајчицу:
 Оћеш, мајко, оженити Ђурђа?
 Не жени га младом удовицом,
 Већ га жени лепотом девојком.«

ДРАГОЈЛО И СМИЉАНА

Нема лепшег града од Будима,
 Ни дебљега лада од јаблана;
 Под њим спава нежењен Драгојло.
 Прикраде се Смиљана девојка,
 Те се попе јаблану на гране;
 Одрони се суза од образа,
 Она паде Драгојлу на лице;
 Драгојло се трже иза санка:
 »Јао мене, до бога милога!
 Ведро небо, грозна киша пада!
 Нит' сам жењен, ни ћу се женити,
 Док не узмем Смиљану девојку.«

То зачула браћа Смиљанина,
 Па Смиљану у град зазидаше;
 Ал' говори Смиљана девојка:
 »Ој, бога вам, моја мила браћо,
 Остав'те ми пенџерић на граду,
 Да ја гледам куд Драгојло шета;
 Носи ли му коњ високо главу;
 Је л' издр'о злаћану мараму,
 Којуно сам три године везла,
 А све млада кријући од мајке;
 Нит' је когод други за њу знао,
 Осим моје најмлађе снашице,
 Која ми је злато куповала.«

ГАЈТАН И ДЈЕВОЈКА

Сједи мома на високо,
 На високо, на широко,
 Свиљу преде, гајтан плете,
 С гајтаном се разговара:
 »Да ја знадем, мој гајтане,
 Да ће тебе млад носити,
 Свилом би те оплетала,
 Златом би те увијала,
 А бисером накитила;
 А да знадем, мој гајтане,
 Да ће тебе стар носити,
 Ликом би те оплетала,
 А рогозом поплетала,
 Копривама накитила.«

ДЈЕВОЈКА И КОЊ МОМАЧКИ

Гдјено синоћ на конаку бјесмо,
 Господску ти вечер' вечерасмо,
 Лијепу ти дјевојку видјесмо:
 За главом јој од бисера лале.
 Ја јој дадох коња проваћати,
 Она коњу тихо говораше:
 »Ој дорате гриве позлаћене,
 Је ли ти се господар женио?«
 Коњиц њојзи вриском одговара:
 »Ој, бога ми, лијепа дјевојко,
 Није ми се господар женио,
 Него мисли тобом о јесени,
 О јесени која прва дође.«
 Тад дјевојка дору говораше:
 »Да ја знадем да је то истина,
 Ја бих моје павте расковала,
 Па бих твоју узду оковала,
 У чисто бих сребро оковала,
 А ћерданом мојим позлатила.«

ОПОМИЊАЊЕ

Знаш ли, душо, кад си моја била,
 На мом крилу грозне сузе лила,
 Сузе лила, кроз плач говорила:
 »Бог убио ону сваку другу
 Која држи вјеру у јунаку!
 Као што је оно ведро небо,
 Часом ведро, а часом облачно,
 Онака је вјера у јунака:
 Док те љуби: »Узећу те, душо«;
 Кад обљуби: »Чекај до јесени.«
 Јесен прође и зима настане,
 А он с' онда с другом разговара.«

ЖАЛОСНИ РАСТАНАК

Повила се б'јела лоза винова
 Испод б'јела, испод града Будима;
 То не била б'јела лоза винова,
 Већ то био л'јепи Јово и Мара.
 Они су се из малена гледали,
 Из малена, до голема дјетета;
 Кад би време да се млади састану,
 Растави их курва кучка Будимка:
 Оде Јово и одигра алата,
 Оста Мара држећи се за врата.
 Јово Мари полазећи говори:
 »Збогом остај, моја ружо румена!
 »Пош'о збогом, мој сив-зелен сколе!
 Пред тобом су до три горе зелене,
 У једној је бунар вода студена,
 У бунару једна чаша сребрна,
 А у чаши једна грудa снијега;
 Ти је узми, пак је метни у њедра,
 Па кад прођеш једно село и друго,
 Ти загледај себи, душо, у њедра:
 Како с' топи она грудa снијега,
 'Нако с' топи срце моје за тобом.«

МИСЛИ МОМАК ДА МУ БЈЕЖИ
ДЈЕВОЈКА

Двоје драго у друму заспало,
 Једно ђетић, а друго ђевојка.
 Ко гођ мину, свак ђевојку зивну,
 А ђетића нико не пробуди.
 А он има орла побратима,
 Па га орле с планине дозива:
 »Устани се, ја мој побратиме,
 Утече ти с планине ђевојка,
 Одведе ти коња и сокола,
 А и твоје свијетло оружје.«
 Кад то зачу млад нежењен момче,
 На лаке се ноге устануо,
 Мало иде, брзо их достиже,
 И овако младој говораше:
 »Стан' постани, божја невјернице,
 Невјернице, ма не вјеренице!
 Она млада њему говораше:
 »Н'јесам, душо, божја невјерница,
 Него твоја драга вјереница,
 Коња водим, да ти га напојим,
 А сокола, да ме разговара,
 Бритке сабље, бојим се гусара,
 А гусара око воде ладне.«

ФЕТИ-БЕГОВИЋ И ЊЕГОВА
НЕСУЋЕНИЦА

Сунце зађе, сумрачје се вата,
 А у двору капи воде нема;
 Јетрве се у двор сазивају:
 »Чија ј' реда за гору на воду?«
 Ред допао Јагоди заови,
 Ал' не смије Јагода ђевојка
 Од Турчина Фети-беговића;
 Јер је јунак у мајке просио
 Још малену од седам година,
 Седам пута у седам година.
 Мајка јој се јаду досјетила,
 Пак с ње скида рухо ђевојачко,
 На њу меће рухо невјестинско,
 И на руке златне прстенове;
 Па отиде за гору на воду,
 Ал' на води Фети-беговићу,
 Копљем јунак бистру воду мути.

Вели њему Јагода ђевојка:
 »Не мут' воде, незнани јуначе!
 Војно ми је са војске дошао,
 А у двору воде не нашао,
 Не смијем му мутне донијети.«
 Њој говори Фети-беговићу:
 »Ој, бога ти, танана невјесто,
 Чија с' љуба? Чија ли си сеја?«
 »Ја сам љуба Јова Поповића,
 А сеја сам Краљевића Марка.«
 Ал' говори Фети-беговићу:
 »Ја см' и Јово два по богу брата,
 Ти си моја по богу снашица.«

Наточи јој воде у судове,
 Пак јој даде лаке пратиоце,
 Те је прате кроз гору зелену,
 Ђе је сама, а не има друга,
 Да је није кроз горицу туга.
 Па он оде двору бијеломе,
 Те казује својој старој мајци:
 »Кад се, мајко, оженио Јово?
 Данас сам му невјесту виђео;
 Л'јепа ти је; јади је убили!«
 Њему стара одговара мајка:
 »Још се није Јово оженио;
 То је била Јагода ђевојка,
 Пак је она тебе преварила.«
 Кад то зачу Фети-беговићу,
 Удари се руком по кољену:
 »Јао, моје штете и срамоте!
 Вараше ме Турци и каури,
 Нитко мене преварит' не може,
 А данас ме превари ђевојка!«

ЛИЈЕПО, ЉЕПШЕ, НАЈЉЕПШЕ

Запали се жути лимун на мору:
 »Данас нема ништа љепше од мене.«
 То зачула зеленика јабука:
 »Мала т' фала, жут лимуне на мору,
 Данас нема ништа љепше од мене.«
 То зачула некошена ливада:
 »Мала т' фала, зеленико јабуко,
 Данас нема ништа љепше од мене.«
 То зачула нежњевена пшеница:
 »Мала т' фала, некошена ливадо,
 Данас нема ништа љепше од мене.«
 То зачула нељубљена ђевојка:
 »Мала т' фала, нежњевена пшенице,
 Данас нема ништа љепше од мене.«
 То зачуо млад нежењен јуначе:
 »Мала вама свима фала код мене,
 Данас нема ништа љепше од мене:
 Ја ћу обрат' жути лимун на мору,
 И отрешћу зеленику јабуку,
 И отрешћу некошену ливаду,
 Покосићу некошену пшеницу,
 Пожњети ћу нежњевену пшеницу,
 И пољубит' нељубљену ђевојку.«

ПОГОВОР

У низу својих издања Библиотека »ПРОСВЈЕТЕ« даје овим избором Народних лирских пјесама у кратком времену већ трећу књигу са подручја наше народне књижевности. Раније су у овој серији штампане Народне епске пјесме. У том избору пружено је читаоцима са подручја народне епике оно што је понајбоље и најпознатије. Убрзо иза Народних епских пјесама изишао је избор Народних приповиједака. Оне садрже одабране примјере наше народне прозе, за коју широке народне масе имају посебан интерес. Овим избором жели Библиотека »ПРОСВЈЕТЕ«, да своје читаоце упозна и са одабраним странама наше народне лирике.

Како је овај избор намијењен ширим читалачким круговима, изнијећемо овдје неколико потребних напомена о народним лирским пјесмама. »Све су наше народне пјесме раздијељене«, каже Вук, »на пјесме јуначке (епске), које људи пјевају уз гусле, и на женске (лирске), које пјевају не само жене и дјевојке, него и мушкарци, особито момчад, и то највише по двоје у један глас. Женске пјесме пјева једно или двоје само ради свога разговора, а јуначке се пјесме највише пјевају да други слушају; и зато се у пјевању женских пјесама више гледа на пјевање него на пјесму, а у пјевању јуначкијех највише на пјесму«.

Лирске народне пјесме подијелио је Вук у I књизи у двадесет група, а у V књизи у четрнаест. Према овој првобитној подјели налазе се у I књизи ове пјесме: 1) сватовске, 2) паштровски припијеви уз здравице, 3) перашке почашнице, 4) паштровка нарицања за мртвима, 5) пјесме свечарске, 6) пјесме краљичке, 7) подолске, 8) пјесме од коледе, 9) пјесме божићне, 10) пјесме, које се пјевају уз часни пост, 11) пјесме онако побожне, 12) пјесме сљепачке, 13) пјесме особито митологичке, 14) пјесме, које се

пјевају на прелу, 15) пјесме жетелачке, 16) пјесме играчке (што се играју у колу), 17) пјесме, које су се у Будви пјевале на Спасовдан, 18) пјесме, које се пјевају дјечи кад се успављују, 19) љубавне и друге различне женске пјесме и 20) пјесме бачванске нашега времена.

Вукова V књига садржи: 1) пјесме сватовске (из разних крајева), 2) почашницу (једну), 3) нарицање за мртвима, 4) пјесму прпорушку (једну), 5) пјесме од коледе, 6) пјесме божићне, 7) пјесме побожне, 8) пјесме особито митологичке, 9) пјесму, која се пјева на прелу, 10) пјесме играчке, 11) пјесму, која се у Будви пјевала на Спасовдан, 12) пјесме које се пјевају на бабинама, 13) пјесме дјетиње, и 14) љубавне и друге различне женске пјесме.

Ова Вукова подјела, уз извјесне измјене, задржана је углавном све до наших дана. У овом се избору на првом мјесту налазе митолошке пјесме као најстарије по предмету, о коме оне пјевају. Оне су остатак прадавног вјеровања о сунцу, мјесецу, звијездама, змајевима, вилама и разним природним појавама, којима се обично приписују надчовјечанске, па и божанске особине. У овим пјесмама често су приказани у брачној вези сунце, звијезде и мјесеца са боговима земље, ваздуха и воде. Ту се, на примјер, у пјесми »Сунчева сестра и паша тиранин« пјева, како паша тиранин хоће да узме за жену сунчеву сестру.

Интересантно је, да народ своју бригу и осјећај према сиротињи изриче и у митолошким пјесмама. Тако, у пјесми »Путовање сунца« одговара сунце својој мајци, да се за њега не брине; оно полази на пут »да огрије земљу и градове«.

»А и ону многу сиротињу
»Голу, босу и неопасану«.

Вјерске и побожне пјесме доста су малобројне, док су обичајне пјесме бројчано знатно богатије и у народу више раширене, премда су се и оне задржале тек у неким нашим крајевима. Међу обичајне пјесме убрајају се коледске, додолске и краљичке. Прве се пјевају у част новорођеном сунцу и славе обнављање у природи. О њима наводи Вук ово: »Од прије су ишла момчад уочи Божића од куће до куће те пјевала пјесме од коледе, у којима се уза сваку врсту припијева: Коледо! Опомињем се, да сам још у дјетињству слушао у оваквој једној пјесми, како желе

да им краве буду млијечне, да намузу пун кабао млијека: »Да окупам, Коледо — Малог бога, Коледо — И божића, Коледо!« Момчад она што играју и пјевају зову се колеђани.«

О додолским пјесмама, у којима додоле моле да падне обилна киша и омогући земљи што обилнији плод, каже Вук у свом Рјечнику ово: »Неколико дјевојака, кад је суша, иду по селу од куће до куће те пјевају и слуге да удари киша. Једна се дјевојка увеже и обложи различном травом и цвијећем, тако да се нигдје не види ни мало, а та се зове додола, па онда зађу од куће до куће. Кад дјевојке дођу пред кућу, онда додола игра сама, а оне друге дјевојке стану у ред и пјевају различне пјесме. По том домаћица или друго какво чељаде узме пун котао или кабао воде, те излије на додолу, а она једнако игра и окреће се«. Ове се пјесме пјевају у вријеме љетне суше.

Краљичке пјесме су такођер врло старе; у њима се жели свако добро и срећа ономе коме су намијењене (домаћину, домаћици, дјетету, ратару и др.). Пјевају се »о Тројичину дне«. Овај обичај Вук описује слиједџим ријечима: »Десет до петнаест лијепо обучених и накићених дјевојака иду о Тројичину дне од куће до куће, те играју и пјевају. Једна се дјевојка (која ваља да је лијепа и средњега раста) међу њима зове краљица, а друга краљ, трећа барјактар, а четврта дворкиња. Краљици је лице покривено пешкиром. Цијело ово коло по двије стопе у напредак ступајући окреће се на лијево око краљице, пјевајући пјесме по реду стављене. При том краљ на лијевој, а барјактар на десној страни с лицем окренутим заврћ-коли (најстражињој у колу) и с барјаком у руци непрестано игра пред колом. У неколико минута краљева и барјактарева играња окрену се по једанпут обојица на свом мјесту, и по том около цијелог кола окренувши се дођу на своје мјесто, гдје опет једним окретом почну даље играти, као што и пређе. Прва пјесма коју оне, дошавши пред чију кућу, пјевају, садржава у себи налог домаћину или домаћици да изнесу столицу, на коју ће краљица сјести; по том почну пјесме редом пјевати свима, мушкоме и женскоме, који се у кући налазе«. Интересантно је споменути, како Вук наводи, да је свештенство у Срему било забранило, да се ове пјесме пјевају и играју.

Посебну групу нарочито лијепих лирских народних пјесама чине пјесме сватовске. Оне су раширене у свима нашим крајевима и пружају нам, поред пјесничких љепота, драгоцену грађу за упознавање народног живота и народних обичаја. — Ведрина народног духа огледа се у почашницама, и то како у паштровским припјевима (уз здравице) и перашким почашницама тако и у истарским напитницама. — У Тужбалицама се изражава бол и жалост за мртвима. Међу њима се истичу црногорске тужбалице и истарске нарицаљке. Ове садрже у себи велики број изразитих лирских елемената.

Премда незнатне по броју, ипак отскачу својом љепотом и својим изражајним обликом посленичке пјесме, које су у вези или са пољским радовима (на пр. жетелачке пјесме) или са домаћим пословима (пјесме, које се пјевају на прелу). Те особине носе у себи и пјесме играчке (што се играју у колу), па пјесме које се пјевају на бабинама и пјесме дјетиње т. зв. успаванке.

Врло омиљелу и посебну групу лирских народних пјесама чине пјесме подругливе и шаливе. У њима се често извргавају смијеху поједине покрајине и мјеста, па жене (посебно удовице), старци, нове снахе, свекрве, а каткада и тјелесне мане и лоше особине појединаца. Постоји и доста знатан број шаливих пјесама о животињама. Готово све шаливе пјесме пуне су ведра духа и под видом шале често садрже дубоке мисли народне мудрости. Иначе у овим пјесмама хумор је често доста груб и сведен на преувеличавање, кадшто је — по ријечима Јаше Продановића — »зачињен изразима који се не пишу у књигама, јер кад се народ шали, он то чини без много финоће и углађености«.

У ову књигу унесен је и мањи број легенди (Нејаки Јован, и др.), док су романсе и баладе у њој заступане у много већој мјери. Неке од ових добро су познате нашој народној средини, нарочито у неким нашим крајевима. Међутим, од Вука назване »љубавне и друге женске пјесме« без сумње су још и данас, уз сватовске пјесме, најближе широким народним масама, па се и у овој књизи налазе у највећем броју. »Ту се описује љубав у свим облицима. Жељковање младеначко, чежња, нада, радост, страст и бол њихова. Израз им је оригиналан, свјеж и богат. Готово нема пјесме, која не би давала грађе или за проучавање душе народне

или за спољашњи облик фигуративне и језичне фразе. И сваки крај има у својим љубавним изражајима нешто свога, тако да познавач народне традиционалне поезије може и без потање ознаке разабрати, гдје је пјесма убрана. Другачије се љубавник изражава у Истри и на далматинским острвима, другачије у Боци Которској, другачије на обалама Миљацке, Саве, Дунава и Вардара. А ипак су све изражај једне народне душе«. (Никола Андрић). Од љубавних пјесама, по мишљењу Јаше Продановића, »најљепше су и најдирљивије оне у којима се исказује туга и бол растанка. Оне су изнад свих других и по топлини осјећања и по љепоти стиха и по изобиљу фигура и богатству језика. Оне су од највећег утјецаја на осјећање читалаца и слушалаца (најсугестивније су) и њима се највише има захвалити за добар глас, који наша народна женска поезија ужива не само у нашој земљи, него и у просвјеним европским земљама«.

У народним лирским пјесмама, а то је потребно овдје напоменути, има извјесних сталних понављања, као што их имају и епске пјесме. Она су каткада једина и најбоља могућност, да се изрази једна ситуација. Овдје ћемо као карактеристичан примјер навести пјесму, која описује изненадан одлазак младожење у рат:

Ој, синоћ се Бука Лека ожени,
А јутрос му ситна књига сустиже:
»Ајде Бука, ајде Лека на војску«.
Бука Лека спрема коња да иде,
Верна љуба држи коња и плаче:
»Јао Бука, јао Лека војвода,
Ти опремаш добра коња на војску,
На ком мене луду младу остављаш?«
»Остављам те твојој мајци и мојој«.
»Јао Бука, јао Лека војвода,
Тешко мене код две мајке без тебе«.

Бука Лека спрема коња да иде,
Верна љуба држи коња и плаче:
»Јао Бука, јао Лека војвода,
Ти опремаш добра коња на војску,
Код ког мене луду младу остављаш?«
»Остављам те код твог оца и мога«.
»Јао Бука, јао Лека војвода,
Тешко мене код два оца без тебе«.

Ђука Лека спрема коња да иде,
Верна љуба држи коња и плаче:
»Јао Ђука, јао Лека војвода,
Ти опремаш добра коња на војску,
Код ког мене луду младу остављаш?«
»Остављам те код твог брата и мога.«
»Јао Ђука, јао Лека војвода,
Тешко мене код два брата без тебе«.

»Тешко да има једна пјесма са више понављања. А покушајте да нешто изоставите — све ћете упропастити. Све је овдје на свом мјесту. Ти се спремаш на пут; како ћу без тебе? — то је једина могућа мисао у овоме моменту, и онда се природно понавља, као што се сузе откидају једна за другом. Колико смо пута чули људе — у страху, узбуђењу, радости, жалости — како понављају неколико истих ријечи, у које се слило читаво њихово биће. Исто је то и у овој пјесми изванредних умјетничких квалитета«. (Војислав Ђурић).

Најпослије још једна напомена! При састављању овога избора, у коме су унесене понајвише пјесме из Вукове збирке, поклањала се посебна пажња оним пјесмама, које приказују друштвени живот, а овај се развијао понајвише у породици и задрузи, у вријеме настајања народних пјесамa. Ту су такођер заступане у већем броју и пјесме у којима се приказују, поред осталог, примјери »сјајног пожртвовања, бескрајне љубави, неизмјерне одважности, несечишног пријатељства, одбране слабих и заштите праведних«.

Као и остала подручја нашег књижевног фолклора, тако и наша народна лирика крије у себи безброј великих вриједности и непресушиво изражајно богатство. Она потпуно заслужује сву пажњу, коју јој нарочито у данашњим временима указују наше највише научне, књижевне и просвјетне установе. Њихов рад је усмјерен у правцу, да се свестрано освијетле све вриједности нашег књижевног фолклора и да их као опште културно добро учине што приступачнијим и најширим масама наших народа.

Б. М.

РЈЕЧНИК

- Абајлија* — коњски покровцац на седлу
абер (хабер) — глас
аваница — грабљивица, свађалица
авлат; у *авлату* — у мјесту на осами, на страни
авлија — двориште
агалук — госпоштина, власт и добро што припада аги (ага: господар; каже се само Турчину)
аздија — скупочјен плашт (од баршуна)
азур — спреман, готов
ајмекати се — викати »ајме!«, кукати
алас (халас) — рибар
аласка (халаска) — рибарица
алат — коњ жућкасто-црвенкасте длаке
алва (халва) — слатко јело од пшеничног брашна, масла и меда
алдован — жртвован, посвећен
алдовати — жртвовати
ал-катмер — румени каранџил
ал — скраћена турска ријеч »али«: висок, угледан
ал-чадор — ружичаст чадор
амајлија — запис или предмет за који народ вјерује да носи срећу или да чува од несреће, који се обично носи у њедрима
аманет — ствар повјерена на оставу; оставити (дати) у (на) аманет — повјерити нешто некоме
амбер (амба) — миомирисна смола
арамбаша (харамбаша) — поглавица хајдучке чете
арач (харач) — порез који се у вријеме турске империје наплаћивао од сваке мушке главе која није муслим. вјере
армаган — дар; армаган кутија: даровна кутија
арчити (харчити) — трошити
аршин — мјера за дужину, лакат, риф (0.711 м)
аршилама — (рана) трепња
ацамија — невјешт, неук; коњ ацамија — неукроћен, неприпитомљен коњ
ашарија — несташна дјевојка
ашиковати — водити љубав
ашлук — трошак

- Безрцан (безрцан) — трговац
 балабан — назеб, кихавица; употребљује се и као погрдна ријеч у народним пјесмама
 бандијера — застава, барјак
 бан — човјек у власти
 баница — жена или дјевојка, којој се хоће да покаже поштовање, назива се баница као »госпођа«
 барет(а) — капа
 барно — бачва
 барна — коњ мрков
 бачити — бацити
 баџа — турски племић; официр; јањичар, прост војник
 беар (бехар) — цвијет
 бегенисати — (за)вољети
 белати — љулати
 белензук — гривна
 беша — бешјака, колијевка
 биједа — обједа
 биљур — кристал
 бисаџи — бисаге (двострука торба која се обично веже за седло)
 блекутати — блејати
 бојатисати — бојадисати
 бостан — врт (за диње и лубенице)
 бошча — марама
 бошчалук — поклон који се даје на вјенчању (кошуља, марама и сл.)
 брдило — дио разбоја на коме је утврђено брдо
 брекила — четврт старца (мјера за жито)
 брекиња — питома оскоруша (дрво и плод)
 брекмијати — викати
 була — муслиманска удата жена
 була — печат
 буљубаша — војни старјешина
 бумбул — славуј
 бунгур — прекрупа (истуцан јечам)
 бурма — вјенчани (вјеренички) прстен
 бурунџук — танко бијело свилено платно; бурунџук кошуља: кошуља од таква платна
 бутум (бутун) — цијело, све
 буџак — ћошак, кут, угао
 Вала — хвала; добар глас, слава
 вардати — чувати; стражарити. (Турски су стражари на Дрини за вријеме Црнога Борђија викали: вардај! а други му одговарао: вардам, вардам!)
- веки — велик
 већил — повјереник, заступник

- ви — вам
 вијерати — вјерити (просити дјевојку за се или за другога)
 вијојла — љубица, љубичица
 влачити — дрљати; невлачена њива — њива која није дрљана
 вода забитљива — вода заборавља, aqua oblivionis (Лета)
 војно — заручник, муж
- Гарофан — каранфил
 гиздар — види: диздар
 главит — лијеп, прикладан
 граничаст — придјев непозната значења; може бити да значи: црвен
 гриња — гривња; ниска
 гуња — дуња
 гурабија — мали колачић од меда и брашна
- Таница — ујак
 да(ј)иница — ујна
 давор (давори!) — узвик који најобичније показује жалост, а уз њу често и пријекор
 дали не хти — али не хтјеле
 дафина — дивља маслина; њено лишће мирише као измирна, те је стога сматрају за свето дрво
 дели — храбар, срчан
 демир — гвозђе; гвозден
 дџа — скупа свилена тканина у коју је злато уткано, брокат
 диван — вијеће, скуп, разговор
 дивит — мастионица; тинтарница
 дивти — нејасна ријеч из турскога која се у народој пјесми придијева имену киша; може значити: ненадана киша или која једампут пада
 диздар — вратар градски, вратар тврђаве
 дилбер — љубавник, драги; лијеп
 дилберски — љубавнички
 димије — дуге и широке чакшире од платна или од свиле (а кад су од чохе, онда се зову шалваре)
 димискија (демешкиња) — сабља кована у Дамаску
 дџаф — (долан) врста ормара (у зиду)
 дослук — пријатељство
 драго — овдје: усрдно, топло
 дувак — танко платно или копрена којом се покрива невјеста
 дувар — зид
 дудук — врста чобанске фруле
 дуна — дупал, двоструки
- Бахонија — одабрано јело
 ђердан — огрлица
 ђерђеф (ђерђеф) — оквир којим се утврђује на коме се везе
 ђечерма — јелек, прслук

ћорда — види: *ћорда*
ћувегџија — младожења, љубавник, вјереник
ћузел — лијеп, китњаст, господски, диван
ћул — ружа
ћулса — мирисна вода што се вади из ружа
ћумрук — порез; царина

Емин — надзорник
Ерцегновци — људи из Херцег-Новог

Жик — види: *пник*
жље — зло

Забитљив — види: вода забитљива
запинити — запјенити
затећи се — оvdје: дати ријеч, завјетовати се (у пјесми »Премлад војно«)
зенгија (узенгија) — стремен
зулум — насиље; зулум-чалма: чалма насилника
зумбул — хијацинт

Ибришим — свилени конци којима се везе
имбрик (ибрик) — врч за воду (за кафу)
индат — помоћ
исполац — издубљена лопата којом се избацује вода из чамца
итар — хитар
итник (хитник) — човјек који хити (или хвата)
исекати — избацивати воду из чамца

Јаглук — убрус, марама (обично свилена и везена)
јадика — жалосна врба
јашиковати — види: ашиковати
јенгијица (јенца) — види: јенђија
јенђија — жена која са сватовима доводи младу у кућу младожењину
јер — оvdје: зашто (смрти гдје си, јер ме не мориш?)
јувегџија — *ћувегџија*

Кавад — богата женска горња хаљина од свиле или кадифе коју носе муслиманке
када — кадуља
када — види: кадуна
кадија — судач
кадифли — баршунаст, од баршуна
кадуна — муслиманска госпођа
каил — задовољан, вољан, рад
кајсар-папуче — папуче од црвене коже
калем — трска зарезана за писање
жалушица — име бијеле овце у које су црне уши

камафа — соба, одаја
капиџија — вратар
капиџија — чувар капије, вратар
Карабогданска — Молдавија, Каравлашка и Карабогданска сачињавају Румунију
Каравлашка — Румуњска, Влашка
карта — књига, писмо
каурин — невјерник (који не припада муслиманској вјери)
кафез — крлетка за птице, а значи и мухамедански соба са густим решеткама на прозору
кириџија (киријаш) — коме је занат преношење робе и путника колима или коњима
ков — накит (златни или сребрни)
ковча — копча
ковчали — украшен ковчама (копчама), обично од злата или сребра
кокорајка — кокош у које је чупаво или кудраво перје
комаф — комарац
кондиф — врч
копја; три копја — три копља; оvdје: три гусара
кораба (корабља) — брод, лађа
котари (Котари) — крај близу Задра
кујунџија — златар
кунфин (од талијанскога *confine*) — међа, граница
курбан — жртва, жртвована животиња
кутњи — кућни

Лала — врста љиљана, тулипан
латак — нешто изаткано, ткање
Латина — види: Латинка
Латинка — женска глава католичке вјере
леђен (леген) — бакрен врч, умиваоница
леђер — види: леђен (леген)
лепотиња — љепота
лијер — љиљан
лињак — врста ријечне и језерске рибе која има врло укусно месо
листо — брзо
луђа — нека грабежљива птица

Љељен — јелен

Мандушић Вук, Јанковић Стојан и Пиљанин Божо — приморски јунаци из 16 вијека; и оvdје је народни пјесник унио историјска лица у једну нехисторијску балладу
махала — одјељена насеобина села или града
маџурана (мажурана) — лековита мирисна биљка
маштрафа — пехар с дршком
меана (механа) — крчма

мејдан (мегдан) — бој
мећа — честа, шипраг, густо жбуње
менђуш (минђуше) — наушнице
меритати — заслужити, завриједити
мерли — зупци на зидинама градским
мерџан — корал
мества — кожни назувак који се носи око листова испод кољена до стопала
мива — воће
миллодух — селен, целер, черевиз (биљка)
мљаху — мишљаху
мор — тамномодар
музелез — слатко вино
муреџеп — мастило, тинта
муштулук — дар гласоноши за добру вијест; награда

Нај — немој
налазити — овдје: наилазити, доходити
начин — овдје: црквени обред тј. опијело; чинити начин — запијевати, кукати
наџак — врста буздована који с једне стране има као малу сјекиру
небријеме — невријеме
невардан — без страже; види: вардати
неве (нева) — невјеста
невлачен — види: влачити
низилџа — жена која низа бисере или дукате
никатоџе — никако

Обитују (ја се обитују) — обавезујем
облажај — поход
облазити — походити
обричити — обријати
огар — ловачки пас
одабаша — заповједник чете (јањичара), капетан
одустати — оставити
ожења — младожења
озавнети — одјекнути
ома — одмах
ормаган (армаган) — дар
осјетити се — досјетити се
оџа (хоџа) — муслимански свећеник
оџак — димњак, огњиште

Павта (пафта) — овећа златна или сребрна копча којом се закопчава женски појас
пајдаш — друг, пријатељ
парати — мислити
паралаж(а) — онај који полагаује, помагач у лагању

пасати — проћи
пасмо — повјесмо
пашалук — област у којој паша влада и заповиједа
пашмаг — папуча
пејати — водити
пеленгађе — вунене подебеле сељачке гађе
пеливој — перивој
пенџер — прозор
пешкеш — дар, поклон
пешкир — ручник
пина — пјена
пиле — пиле
пић — ради
плеће дувана — свежањ духана. (Када је лист од духана сух, онда се слаже лист по лист у плећа; плећа се сложе на влажно мјесто.)
повиђети — повиђети, одати, проказати
пој прстеном — вјерена, заручена
пометати се — бацати се
попаштити — похитјети, пожурити се
попљужити се — попузнати се
през — без
приђе — приде, прије
примог — врста цвијећа (acanthus)
процапјети — процапјетати
пули — шарен
пусат — оружје

Рабар (храбар) — војно, заручник, муж
разма — осим
рак(а)и сапун — мирисави сапун
ранити — хранити
рахат — спокојно, мирно, безбрижно
рахт — коњски покривач, коњска опрема
рида — покривач на гробу Мухамедову; јаглук, мараме
рида — хрида, хрид, хридина
рипнаја — скочи, одскочи
ројак — рој (пчела)
рс — (човјечја) снага
Ружица; црква Ружица црква у Београду. — (У доба Вука Караџића држали су Турци у томе магазину барут: по одласку Турака магазин је претворен у цркву.)

Саанари — поштовалац тј. онај који се моли богу за здравље и срећу цареву
саба — рани
саланџак — љуљашка
самар — грубо (дрвено) седло којим се оседлају теретне животиње

- самур* — сибирска куна, чије се крзно (самуровина) веома цијени
сандал — врста чохе од које се праве гаће
саратори — радници (који раде на пр. друм), посленици, тежаци
сарук — чалма, пешкир који се увија околу капе или феса на глави
сваћа — снахина сестра
севдах — љубав
сенса — живинче које носи терете; спремно јој девет сенсана: спремно јој робу коју ће девет сенсана понијети
селен — врста варива
сербес — мирно, без брига
сиде — сједи; оvdје: поче
сјет — савјет
славих — славуј
смиљевац — дјевојачка смиљем накићена капа
Содом(а) — оvdје: пропаст
соргуч — намјесник султана, првак; оvdје: соргуч од бисера значи низ бисера
спенза — трошак; благо; откуп
срдар (сердар) — (нахијски) старјешина
срдачка — у чунку она шипчица што на њој стоји цијев
срзнути — напихвати сву снагу
срма — сребро
Стамбол (Стамбул) — Цариград
стац (ткалачки) — разбој
статга — горњи дио разбоја за ткање
стиман — цијењен
стојци — гдје је столица владалачка, пријестолни
страна — по товара, колико се носи на једној старни самара, кад се натовари коњ
струња (струна) — костријет
Табут — мртвачки сандук
таван; од жалости на таване паде — на под
тавница — тамница
таламбас — бубањ
тале — тата, отац
танцовођа — који води танац, коловођа
тарана — тијесто од пшенична брашна и воде, које се сатре рукама у мале куглице
тахте јаворове — сандук од јаворова дрвета
тедена редена — припјев у народној пјесми
тежатак — тежатник, радни дан
телал — онај који виче цијене на јавној дражби или на глас објављује наредбе власти (по селу); дати на телала — продати по телалу
тепсија — плитак гвозден или бакрен суд за печење
терзија — кројач
тестир — допуштење, дозвола

- теферич* — ручак у пољу приликом неког излета; излет
тимар — феудално добро које је доносило мање од 20.000 аспри (аспра: најмања новчана јединица у турској царевини), а које су турски султани давали одличним војницима на уживање; оvdје: одаја
тириплик — бијели конци што се продају по дућанима
токе — сребрне плочице које се носе на прима јелека (Ђечерме)
тораљица (торалица) — крух обличјем налик на прстен
трепетљика — златна или сребрна игла у облику цвијета коју женске стављају у косу и која трепеће кад се чељаде креће
трећакиња — трогодишња крава
триш (триж) — трпут
трпка — кошница
тулбента — врста женске капе
туња — дуња
турбе — гробница, капела над гробом (турских царева и великаша)
туте — ту
џаба — је храм у Меци, камо муслимани ходочасте
џар — трговина; добит
џепенак — капак, враташца турског дућана
џетати — цвјетати
џорда — сабља
џошак — оvdје: доклат, (простор отворен у кући или поред куће, за сунчање или хладовање)
Укљунути — ударити кљуном
улак — курир
улкаш — облук на седлу
упрашати — питати, просити
утва — некаква водена птица
учкур — гађник, свитњак
ушиљбаст — танан и висок
Фереца — густ вео којим су муслиманке покривале лице
ферим (аферим) — узвик којим се што похваљује
фрљити — бацити
Хаир — задужбина, добро
хајкача — бич којим се тјерају (хајкају) волови
как — награда, плата; доћи хака главе — упропастити
хебим — лијечник
хладенац — кладенац, бунар
хоро — оро (коло)
хубавиња — љепота, убавост
Цјелив — цјелов, пољубац
џицафа — густо јело од брашна и масла или сира

- Ча — што,
 чалма — повез око главе (феса) у Турака
 чанбелово перо — у пјесми перо од некакве птице за накит
 чауш — у сватовима: онај који води бригу о реду међу сватовима
 чаша молитвена — кад сватови с дјевојком полазе од куће родитељске, онда се изводи дјевојка »на молитву«. Тада се сазову родитељи и родбина да јој даду »добру молитву«. Узима се тада колач и на њему сребрна чаша са вином, даје се најприје оцу, па мајци, браћи и осталој родбини да пију, а ови јој сви дају »добру молитву«, тј. неки благослов. На самом вјенчању у цркви пију из ове чаше младенци, а онда се чаша да млади, која је чува као најсветију успомену. Таква чаша се зове: чаша молитвена или невјестина
 чеиз — дјевојачки дарови (што дјевојка треба да донесе из очине куће кад се удаје), дјевојачко рухо
 чек-мек-ћуприја — мост који може да се диже и спушта
 челеби — господин; господски
 челебија — господин
 челенка — накит за јунаштво које се обично носи на калпаку
 через — слаткиш што се једе послѣ свега другог јела
 четруна — лимун
 чешима — чесма, фонтана
 читлук — турско пољско феудално имање; читлук се у Србији звало оно село које је осим спахије имало још једног господара
 чоха до пољане — чохе (хаљина) до земље
 чултан (чул) — покровач, абајлија
 Цардин — врт
 цефердар — пушка од ишараног дамаштанског челика
 цилит — сулица, копље за бацање
 Шамија — марама за главу
 шеврљуга (шврљуга) — шева
 шенлук — весеље, шала
 шербет — пиће од меда растопљена у води
 шестопер — буздован
 шик — варак, умјетно злато
 шикли — искићени шиком (шарком, умјетним златом)
 шибар — добит, корист

САДРЖАЈ

I МИТОЛОШКЕ ПЈЕСМЕ

Путовање сунца	7	Јунак вилу устријели	16
Сунце и мјесец просе дјевојку	8	Вила све може	17
Сунчева сестра и цар	9	Оклад виле и ђевојке	18
Сунце дјевојци не може ништа	10	Цар и дјевојка	19
Сунчева сестра и паша тиранин	11	Нечувени послови	20
Женидба сјајног мјесеца	12	Љуба змаја огњенога	21
Мјесец и сунце	13	Близанци природе	21
Вила зида град	13	Особити орач	22
Вила све зна	14	Изједени овчар	23
Влашчићу Павлу побјеже вила	14	Чим се град утврђује	23
		Женидба Несијевић-Јова	24
		Жена је најпоузданија својта	26

II ВЈЕРСКЕ И ПОБОЖНЕ ПЈЕСМЕ

На Цвијети на ранилу	31	Долази Божић	33
Божићеве три сестре	31	Сиротна мајка	34
Божић зове: превезите ме	32	Свети Петар и мајка му	35
Божић зове: хоће част у кући	33	Највећи гријеси	36

III ОБИЧАЈНЕ ПЈЕСМЕ

Шта ћемо даворати коледу?	41	Пјесма пијетлу	44
Кад се пред кућу долази	41	Пјесма волу	44
Кад улазе колеђани у кућу	42	Код краљеве куће	45
Пјесма домаћину	43	Домаћину	45
Пјесма домаћици	43	Дјевојци	46
		Ратару	46
		Мајстору	47

Дјетету	48	Опет кад игра додола (I, II)	49
Путујући пјевају	48	Кад иду преко села	50
Пред кућом, кад игра додола	49	Опет кад иду преко села	51

IV ПЈЕСМЕ СВАТОВСКЕ

На просидби	55	Кад сватови сједну за трпезу уочи свадбе (I, II, III)	72
Кад се испроси дјевојка	56	Кад сједају за трпезу	75
Дјевојци и момку на прстену	56	Кад дјевојку чешљају	75
Кад се скупљају сватови	57	Опет кад дјевојку чешљају	76
Уочи свадбе	57	Кад брат изводи дјевојку	76
Опет уочи свадбе (I, II)	58	Кад дјевери воде невјесту у коло	77
Кад се надају сватовима код дјевојачке куће	60	Кад посједају послјије игре	78
Младожењи	60	Опет сједећи послјије игре	79
Кад хоће да полазе по дјевојку	61	У вече на вечери	81
Кад иду по дјевојку	62	Кад сватови оду, код куће младожењине пјевају	82
Кад младожења улази у кућу дјевојачку	62	Опет тада (I, II)	82
Дјевојци у предвечер свадбе	62	Кад изађу на гумно да играју	83
На вратима затвореним	63	Мајка и шћер	84
Кад хоће да изведу дјевојку	63	Бумбул и нева скоро удата	85
Кад дјевојку сватови изведу	64	Кад се растају дјевојачки пратиоци	86
Кад већ долазе сватови	64	Кад се врате дјевојачки пратиоци	86
Опет кад већ долазе сватови	65	Сјутрадан кад доведу дјевојку	87
Кад полазе с дјевојком	66	Мати и кћи	88
Опет тада	66	Кад сјутрадан иду с дјевојком на воду	89
Када невјесту воде	67	На води	89
Кад путује с дјевојком	68	Кад се врате с воде	90
Кад се помоле сватови с дјевојком	70	Други дан у јутру	91
Опет кад се помоле сватови с дјевојком	71		
Кад дођу сватови с дјевојком	71		

V ПОЧАШНИЦЕ

Паштровски припјиви уз здравице (I, II, III, IV)	95	Какоме паметном човјеку	97
Перашке почашнице:		Невјести	98
Јунаку	96	Дјевојци	98
Опет јунаку	97	Дјетету	98
		Истарске напитнице (I, II, III)	99

VI ТУЖБАЛИЦЕ

Паштровска нарицања:		Тужбалица (једне Будванке)	115
Над мртвацем у кући	103	Тужбалица (једне Кривошинке)	118
Над гробом	104	Тужбалица (једне Рيسانке)	120
Кад ко умре гдје на путу	105	Што си, мајко, ућутала	123
Мати над сином	106	Ђе си ми се опремио	126
Друго, као тјешећи мајку	106	За оцем	128
Опет тако	107	За матером	129
Загорске јаукалице:		За сином	130
Над мртвацем (I, II, III, IV, V, VI)	108		

VII ПЈЕСМЕ КОЈЕ СЕ ПЈЕВАЈУ НА ПРЕЛУ

Преља и цар	133	Кујунција и хитропреља	135
Припијева се женама	134	Преди, момо, дарове	136
Преља и кујунција	134		

VIII ПЈЕСМЕ ЖЕТЕЛАЧКЕ

Наджњева се момак и дјевојка	139	Овчар и дјевојка	142
Кад жању Турцима у неђељу	139	Опет овчар и дјевојка	143
Моби	140	Кад се хватају сламке	144
Опет моби (I, II)	140	Послије вечере	144
Сараорима	141	Вила и дјевојка	145
Три јетрве жетелице	141	Ја те жела, а ја те не жела (I, II)	145
		Ужела је скуте и рукаве (I, II)	147

IX ПЈЕСМЕ ИГРАЧКЕ

Кад се хвата коло	151	Секула и вила	155
Опет кад се хвата коло	152	Коло и Павле	157
Биједа на правога кривца	152	Вила и невеста	158
Кад се игра у колу	153	Стар-Новак и турско момче	158
Драгом понуде	154	Брат и сестра	159
Без драгога ни у коло	155	Крчмарица и делије	161

X ПЈЕСМЕ КОЈЕ ПЈЕВАЈУ НА БАБИНАМА

I—III	165

XI ПЈЕСМЕ ДЈЕТИЊЕ — УСПАВАНКЕ

I—XIV	169

XII ПЈЕСМЕ ПОДРУГЉИВЕ И ШАЉИВЕ

Комарова женидба	175	Тешко сваком с неприликом	188
Смијешно чудо	179	Фалисава и стар дједина	189
Мува и бумбар	179	Јадиковање за телетом	190
Женидба врапца Подунавца	180	Премлад војно	190
Сова и орао	181	Лаж и паралаж	191
Чета	181	Све је добро, ма дјевојка најбоље	192
Муха и комарац	182	Аласина	192
Зечева женидба	182	Дијете истину говори	193
Карловчанин и Карловчанка	183	Буле бањалучке	193
Пјесма ужичка	184	Мачак и бабе	194
Са села родица	184	Турци и пијетао	195
Младе дјевојке	185	У ковача густа башча	195
Изговор	186	Штета за штетом	196
Тузла	186	Женидба бунгурова	196
Зет у пуницама	187	Три пута је на ћабу ходила	197
Попов најамник	188	Двије свађе	198

XIII ЛЕГЕНДЕ

Нејаки Јован	201	Краљевић Марко и света Неђеља	207
Ко крсно име слави оном и помаже	202	Баче самоуче	211
Клетва матерна	206		

XIV РОМАНСЕ И БАЛАДЕ

Хасанагиница	215	Женидба болана Јована	241
Мајка Маргарита	218	Четири прозора	242
Лепотиња и хубавиња	222	Жалост за драгим	243
Смрт Омера и Мериме	223	Роса робињица и тиха ластавица	244
Служио је краља 'рватскога	228	Варадински бан	245
Стојан и Љиљана	229	Иве и несретна Маре	246
Јелен и вила	231	Жедно момче	247
Јање се опрашта с чобанином	232	Удаћеш се, и покајаћеш се	248
Женидба Бановића Стјепе	233	Чији прстен, оног и дјевојка	249
Само Хрватицу хоће	235	Чудан санак уснила дјевојка	250
Троји јади	235	Стар и млад делија	251
Љуба Дамјанова	236	Он ће грану сребром прековати	252
Ђура тамничар	237	Лујичкиња Мара	253
Није за стара, већ за млада	238	Смрт драге и драгога	255
Јела удовица	239	Опроштај	256
Марко знаде, што је за дјевојку	240		

XV ЉУБАВНЕ ПЈЕСМЕ

Шта бих даровала драгоме	259	Пошљи и пиши ми	272
Од сведаха горег јада нема	260	Доћи к мене, драгане	272
Нешто ми се дише и уздише	261	Свакоме своје	273
Дед' запјевај ми	261	Чобанин и чобаница	274
Риба и дјевојка	262	Драга казује сан	275
Јово и Марица	262	Откуда ми јабука у њедра	276
Заједничка љубав	263	Милостива драга	277
Жеља дјевојчина	263	Драги каранфилу	278
Драги прима и цвијеће и Мару	264	Чека драгу	279
Дјевојка род куша	265	Српска дјевојка	280
С драгим су најкраће ноћи	266	Не гледа се рухо и оружје већ срце и образ	281
Муж па муж	268	Несрећна дјевојка	282
Ко најправије дијели	269	Љубав тајна, па јавна	283
У драгом је најтврђе поуздање	270	Гора и дјевојка	283
Они ће бит' мој	271	Откривена тајна	284
		Смиљ се тужи на невјесту	285
		Ради успомене	286

Љубавни растанак	287	Драги и недраги	295
Јовини дарови	287	Бевојка на продају	296
Не дај се стара	288	Смиљана и вијенац	297
Срце пуно јада	289	Драгојло и Смиљана	297
Порани, бело на воду	289	Гајтан и дјевојка	298
Божур и ружа	290	Дјевојка и коњ момачки	299
Најљепши мирис	290	Опомињање	299
Свак се жени, и ја ћу	291	Жалосни растанак	300
Голуб и голубица	292	Мисли момак да му бје- жи дјевојка	301
Маре добре душе	293	Фети-Беговић и његова несуђеница	302
Ко први дјевојци његова дјевојка	293	Лијепо, љепше, најљеп- ше	304
Беговање	294		
Три ђевојке	295		

Тираж 5.000 примјерака
20½ штампаних табака

Штампање завршено:

18. IX. 1951. у штампарији *Просвјета*
Загреб, Прерадовићева 21

Цијена књизи 208.— Дин